



ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И
ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ



ЕДНА ПОСОКА
МНОГО ВЪЗМОЖНОСТИ



МИГ БЕЛЕНЕ - НИКОПОЛ



ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 2014 г. - 2020 г.

Европейски земеделски фонд за развитието на селските райони: Европа инвестира в селските райони

Проучване на въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията на МИГ Белене – Никопол и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността

Този документ е създаден в изпълнение на Споразумение №РД 50-11/25.01.2017 г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на Стратегията за Водено от общностите местно развитие“ на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“ от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 година, подкрепена от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони.

Обединени
Български
Консултанти



United
Bulgarian
Consultants

Декември 2023 г.

Съдържание

1. Въведение и общи понятия. Цели и методология на анализа	6
2. Национален напредък в усвояването на Оперативните програми и ВОМР	8
3. Напредък в прилагането на ВОМР на местно ниво.....	18
3.1. Обща информация за напредъка	18
3.2. Напредък по приоритети, специфични цели и мерки на СВОМР	22
3.3. Дейности на МИГ по управление и популяризиране на СВОМР.....	29
4. Проекти реализирани на територията на общините, кумулативни въздействия.....	37
4.1. Усвояване на ЕСИФ от общините в област Плевен.....	37
4.2. Проекти, реализирани в община Белене	39
4.3. Проекти реализирани в община Никопол	48
5. Въздействие на СВОМР по проекти (таблица).....	57
6. Икономически въздействия на СВОМР	65
6.1. Регионални и областни фактори на въздействието	65
6.2. Въздействие върху общото икономическо развитие на двете общини.....	70
6.3. Въздействие по сектори на икономиката	75
7. Социални въздействия на СВОМР.....	85
7.1. Заетост	86
7.2. Безработица.....	90
7.3. Заплати и доходи	94
8. Екологични въздействия на СВОМР	98
8.1. Изграждане на ВЕИ и енергийна ефективност, емисии	99
8.2. Кръгова икономика, ресурсна ефективност и отпадъци.....	105
8.3. Опазване на биоразнообразието.....	110
9. Резултати от анкетно проучване.....	112

Списък на таблиците

Таблица 1 Изпълнение на оперативните програми до края на 2023 г.	9
Таблица 2 Национално изпълнение на ВОМР до края на 2023 г.	12
Таблица 3 Изпълнение на програми, включени във ВОМР	14
Таблица 4 Усвояване на ЕСИФ по региони	16
Таблица 5 Програми в Северозападния регион	17
Таблица 6 Приоритети, специфични цели и мерки на СВОМР	18
Таблица 7 Бюджет на СВОМР	19
Таблица 8 Напредък в изпълнение на бюджета на СВОМР	21
Таблица 9 Процедури и мерки на СВОМР	22
Таблица 10 Дейности на МИГ по години 2017-2023 г.	29
Таблица 11 Дейности на МИГ през 2022 година	32
Таблица 12 Дейности на МИГ през 2023 г.	35
Таблица 13 Усвоени средства от ЕСИФ по общини	38
Таблица 14 Проекти в община Белене	40
Таблица 15 Проекти в община Никопол	49
Таблица 16 Усвояване на ЕСИФ и икономически показатели по региони	67
Таблица 17 Усвояване на ЕСИФ и икономически показатели по общини в област Плевен	71
Таблица 18 Промяна на показателите в община Белене	73
Таблица 19 Промяна на показателите в община Никопол	74
Таблица 20 Икономически сектори в община Белене	75
Таблица 21 Икономически сектори в община Никопол	76
Таблица 22 Коефициент на заетост, заети и наети по общини	88
Таблица 23 Безработица по общини	91
Таблица 24 Промяна в нивото на безработица за последните 5 години	93
Таблица 25 Заплати в община Белене	95
Таблица 26 Заплати в община Никопол	95
Таблица 27 Заплати по общини в област Плевен	96
Таблица 28 ВЕИ в община Белене	101
Таблица 29 ВЕИ в община Никопол	102

Списък на съкращенията

АД	Акционерно дружество
АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
АЗ	Агенция по заетостта
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВЕИ	Възобновяем енергиен източник
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ДМА	Дълготрайни материални активи
ДФЕС	Договор за функциониране на Европейския съюз
ДФЗ	Държавен фонд земеделие
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕСП	Европейска сметна палата
ЕООД	Еднолично дружество с ограничена отговорност
ЕПИ	Европейско партньорство за иновации
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕСО	Електроенергиен системен оператор
ЕТ	Едноличен търговец
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЗК	Земеделска кооперация
ЗП	Земеделски производител
ЗС	Земеделски стопанин
ЗОП	Закон за обществени поръчки
ЗУСЕСИФ	Закон за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове
ИЗП	Използвана земеделска площ
ИСАК	Интегрирана система за администриране и контрол
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИГ	Местна инициативна група
МИРГ	Местна инициативна рибарска група
МСП	Малки и средни предприятия
МФ	Министерство на финансите
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост

НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НЧ	Народно читалище
ОДЗ	Областна дирекция земеделие
ООД	Дружество с ограничена отговорност
ОП	Оперативна програма
ОПИК	Оперативна програма иновации и конкурентоспособност
ОПОС	Оперативна програма околна среда
ОПНОИР	Оперативна програма Наука и образование за интелигентен растеж
ОПРЧР	Оперативна програма Развитие на човешките ресурси
ОПРР	Оперативна програма Региони в растеж/Регионално развитие
ОСП	Обща селскостопанска политика
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПКИП	Програма иновации и конкурентоспособност в предприятията
ПОС	Програма околна среда
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателната станция за отпадни води
РА	Разплащателна агенция
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
РОР	Регламент за общо приложимите разпоредби
РЧР	Развитие на човешките ресурси
СЗР	Северозападен регион
СВОМР	Стратегия за воденото от общностите местно развитие
СПО	Среден производствен обем
СПРСЗР	Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
УО	Управляващ орган
УС	Управителен съвет
ФЕЦ	Фотоволтаична електрическа централа
ФПЧ	Фини прахови частици

1. Въведение и общи понятия. Цели и методология на анализа

Настоящият анализ е изготвен съгласно Раздел 8 на Стратегията за ВОМР на МИГ Белене-Никопол „Описание на уредбата за управлението и мониторинга на стратегията, която показва капацитета на местната група за действие да изпълни стратегията, и описание на специфичната уредба относно оценката“, т. 8.4. „Описание на системата за мониторинг и оценка“, чиято т. 3 е „Ежегодно проучване за въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността“. Проучването има за цел да изследва напредъка в прилагането на Стратегията, постигането на приоритетите и специфичните ѝ цели, както и тенденциите и промените в социално-икономическото развитие на територията, които са евентуален резултат и ефект от това прилагане.

Съгласно принципите на устойчивото развитие и според приоритетите, заложи в СВОМР, въздействието включва икономическите, социални и екологични промени на територията, настъпили по време на реализацията на проектите. В анализа са включени и външните фактори, които усилват ефекта на усвояването на средствата или пък имат негативно и възпиращо действие. Разгледано е цялостното интегрирано развитие на района, което се подпомага и по други проекти и програми и което е с определени характеристики, които трудно могат да бъдат променени съществено в краткосрочен план. Поради известни ограничения на данните и поради факта, че прилагането на СВОМР не е завършило изцяло и голяма част от проектите не са приключени, т.е. няма реално настъпили въздействия, са отбелязани само основните тенденции, проблемите и постигнати успехи и като цяло са направени изводи по тях, които до голяма степен се базират върху общото развитие и преките ефекти, като в този момент е трудно да бъдат обобщени в по-дългосрочен план. Получените резултати от проучването имат за цел и да съдействат за по-ефективното и по-ефикасно прилагане на СВОМР, да подпомогнат работата на екипа на МИГ в събирането на данни, както и да улеснят по-доброто планиране на нова Стратегия за ВОМР за следващия Програмен период до 2027 г.

Методологията се основава на указанията за мониторинг и оценка, разписани в програмните документи на ЕК и най-вече „Насоки за оценка на LEADER/ВОМР“ (2017). Използвани са и други официално приети документи за оценка на въздействието: „Ръководство за

извършване на оценка на въздействието“, Приложение № 1: Идентифициране на икономическите, социалните и екологичните въздействия ((Министерски съвет) и „Методика за последваща оценка на програми и нормативни актове“ на Института за публична администрация. Базова информация е извлечена от ПРСР 2014-2020 г. и описанието на Мярка 19; от указанията на УО на ПРСР относно съставяне на годишните доклади за отчитането въздействието на Стратегиите за ВОМР и приноса им към различни приоритети и цели на Програмата и мярката.

Използвани са най-актуалните данни от НСИ, както и от Териториално статистическо бюро, Плевен), Областна дирекция земеделие, Плевен, данни на Инфостат за преброяването на населението през 2021 г., статистика на Агенция по заетостта, данни от преброяването на стопанствата на отдел Агростатистика в МЗХ, различни публични регистри, както и данни от Годишните доклади на МИГ. Основните данни за прилагането на ВОМР на национално и общинско ниво, изпълнението на бюджетите и мерките са извлечени от масивите на ИСУН и от собствени източници.

В анализа последователно са разгледани: контекста на националното прилагане на ПРСР, оперативните програми и ВОМР с цел очертаване на някои общи проблеми, както и на благоприятните и неблагоприятните фактори за напредъка; механизма на прилагане и управление на ВОМР на местно ниво - дейностите на МИГ по изготвяне на процедури, прием на проекти, информирането, консултирането и популяризирането на СВОМР; проектите, осъществени на територията на двете общини извън ВОМР, с оглед надграждане на резултатите за въздействие върху територията; постигнатите икономически въздействия – повишаване на базовите индикатори и развитие на различните сектори; постигнатите социални въздействия – доходи, заетост и безработица; постигнатите екологични въздействия – енергийна и ресурсна ефективност, управление на отпадъците, биоразнообразие и др. За да се измери удовлетвореността на местната общност е изготвен въпросник и е проведено анкетно проучване сред местната общност.

Използвани са методите на наблюдение: на дейността на МИГ, както и на икономическите, социалните и екологичните промени на територията; анализ, обработка и обобщение на различни данни; оценка и заключения – оценка на напредъка по целите и приоритетите на СВОМР и обобщение за постигнатите резултати.

2. Национален напредък в усвояването на Оперативните програми и ВОМР

Успешната реализация на една Стратегия на местно ниво и последващите положителни въздействия няма как да се случат, ако не бъдат изпълнени и платени проектите по нея, което до голяма степен зависи от политиката и работата на държавната администрация – УО на програмите и разплащателната агенция ДФЗ. Слабостите на наложения у нас централизиран подход по окончателно одобрение и разплащане на проектите, липсата на достатъчен експертен капацитет, сложните процедури на разглеждане, излишната понякога бюрокрация и изисквания, честите политически промени водещи и до смени в управляващите органи на програмите продължават да са пречка пред по-ефективното прилагане на ВОМР и през 2023 г. Проблеми имат най-вече бенефициентите по ПРСР, както и повечето МИГ, които се финансират само по тази програма. Не само по проектите на МИГ, но и на национално ниво има редица откази от БФП и прекратени договори, от една страна заради липсата на своевременна актуализация на бюджетите по някои мерки – проектите не могат да бъдат изпълнени на старите цени, а от друга - заради дългото чакане за одобрение на проектите, което в някои случаи е над 3 години. През 2023 г. има „ударно“ подписване на проекти по ПРСР от страна на ДФЗ, но предимно по новите приеми, тъй като по по-старите приеми, отказаните проекти са над 450 (информацията е на МЗХ от началото на годината).

Прилагането на подхода ВОМР е в пряка зависимост не само от усвояването на средства от ПРСР, но и по другите програми, допустими за включване в Стратегиите по подхода. В края на Програмния период като цяло усвояването на ЕСИФ у нас върви относително добре. Общо договорените средства по ЕСИФ за България са в размер на 25 324 751 878,91 лева (102% от бюджетите), а реално разплатените суми са 18 103 748 402,91 лева (73,96%). По всички оперативни програми парите са договорени в срок, по някои от тях над 100% от бюджетите (с възможност за национално до финансиране или освобождаване на средства при евентуален отказ от проекти). По повечето програми разплатените суми са около и над 90%, въпреки че до финалното реално изразходване на средствата има 2 години. Според данните на ИСУН, с най-слабо договаряне до края на 2023 г. е ПРСР, въпреки че и там сключените договори са 92,88% от бюджета. Като се има предвид, че системата продължава да отчита прекратените и оттеглени договори за по-дълго време, вероятно договарянето на ПРСР е по-слабо, но все пак в рамките на средното за всички програми.

Таблица 1 Изпълнение на оперативните програми до края на 2023 г.

Програма	Бюджет на програмата	Договорени средства		Реално изплатени суми		Получени суми от ЕК
		БФП	% на изпълнение	БФП	% на изпълнение	%
ОПТТИ	3 733 921 286	3 918 518 960	104,94	2 955 336 852	79,15	68,02
ОПОС	3 313 323 090	3 777 266 931	114,00	2 781 796 791	83,06	71,61
ОПРР	3 306 313 292	3 307 348 331	100,03	2 602 723 276	78,72	71,31
ОПИК	3 250 311 456	3 412 746 012	105,00	3 186 687 355	98,04	95,18
ОПНОИР	1 349 999 954	1 468 953 121	108,81	1 260 637 107	93,38	84,12
ОПРЧР	2 683 052 921	2 909 105 186	108,43	2 541 704 540	94,73	98,01
ОПДУ	548 550 172,07	559 763 965	102,04	506 438 098	92,32	90,16
ОП Храни	316 603 248	316 536 714,	99,98	316 535 425	99,98	100
ОПИМСП	199 494 660	199 494 660	100	199 494 660	100	100
ПРСР	6 000 577 726	5 573 050 920	92,88	1 937 937 581	32,30	14,97
ПМДР	203 969 300	198 769 077	97,45	130 992 139	64,22	59,61
Общо:	24 906 117 108	25 324 751 878	102,95	18 103 748 402	73,96	65,28

Източник ИСУН, декември 2023 г.

По отношение на реално изплатените суми обаче, ПРСР е с много нисък процент на изпълнение от 32,30% и видимо изостава в сравнение с другите програми. Като се има предвид, че по някои оси на програмата усвояване е много слабо, има реална опасност от загуба на средства до края на периода (правилото 2+ - средствата следва да са платени до края на 2023 г., а не са). Също от данните се вижда, че възстановените пари от ЕК по ЕЗФРСР са едва 14,97% (проектите първо се плащат от бюджета) и пак според ИСУН, след 2021 г. няма плащания по тази линия. В отчетите на Мин. на финансите за напредъка на оперативните програми ПРСР изобщо не фигурира също след 2021 г.

Причините за забавянето в усвояването на средства по ПРСР, вкл. и по ВОМР, продължават да са същите – двойното въвеждане на проектите първо в ИСУН, оттам в ИСАК и после обратно, което забавя работата, недостатъчния експертен капацитет на ДФЗ при одобряване на проекти на национални приеми и на МИГ по един и същи начин, бавната промяна на предвидените референтни стойности не само за инфраструктурните проекти на общините, но и за проектите по частните инвестиционни мерки, които водят до откази на бенефициентите.

В годишния доклад на ЕК за изпълнението на ПРСР се потвърждават направените преди това констатации на Сметната палата у нас, плюс се посочват още някои допълнителни проблеми. В Доклада се казва, че „противно на очакването за намаляване на сроковете за обработка, след въвеждането на ПРСР 2014-2020 в ЗУСЕСИФ и ИСУН 2020, се появяват обстоятелства, които допълнително затрудняват процеса по кандидатстване, обработка и договаряне, както и събирането на информация за напредъка в прилагането на мерките“. На база направения анализ, се наблюдава значително увеличаване на времето за обработка на проектите и подписване на договори, спрямо тези, преди въвеждането на ИСУН. Средноаритметичното необходимо време за обработка и сключване на договори се равнява на около 6 месеца за приеми преди въвеждането на системата, а след въвеждането ѝ, необходимото време средноаритметично става около 14 месеца. Всъщност някои от проектите чакат одобрение повече от посочените месеци в рамките на две до три години.

В Доклада се казва още, че освен ръчното вкарване на данни между системите на ИСУН и на ИСАК, от което произтичат редица технически грешки, с приемането на ЗУСЕСИФ се поставя изискване всяко проектно предложение да се оценява от най-малко от двама членове на комисия, които са йерархично независими един от друг щатни служители (Постановление № 162 на МС от 5.07.2016 г.). Подобно изискване предполага наличието, изграждането и поддържането на значителен човешки ресурс, с който ДФЗ не разполага. Със ЗУСЕСИФ се въвежда процедура на докладване, съгласно която договори могат да бъдат подписвани, само когато решенията по всички проекти са взети, т.е. отпада възможността за поетапно сключване на договори след приключване на проверките. Администрирането на проектите и тяхното договаряне се забавя и поради факта, че голяма част от приемите по отделните мерки се изпълняват по различни правила за оценка и критерии за подбор, което води до необходимостта от непрекъснато изготвяне и одобрение на нови вътрешни правила и процедури за прилагане и контрол по всеки отделен прием. Това се отнася и за мерките по ВОМР, които пък имат допълнителни критерии, създадени от самите МИГ. За разлика от другите програми, където УО и експертите работят заедно, при ПРСР има двойно администриране между УО и ДФЗ.

На заседание на Комитета по наблюдение по ПРСР в края на 2022 г. не се установява особен напредък по отстраняване на проблемите. Връзка между ИСУН и ИСАК продължава да не

е създадена и данните да се въвеждат ръчно – веднъж от едната система в другата, а след обработката на проектите – обратно в първата. Експертите продължават да са затрупани с двойна работа, в ДФЗ има голямо текучество поради непрестанните смени на правителствата, за одобрението на проекти по някои мерки и за обработка на директните плащания се командироваз служители от областните дирекции, чиито експертен потенциал не винаги е на ниво. Референтните цени по някои от мерките са актуализирани, но по частните инвестиционни проекти по мерките 4.1 и 4.2 има голям отлив на бенефициенти от националните приеми. Такива откази има масово и при МИГ (някои от проектите са чакали одобрение над 3 години и причината за оттеглянето не е само в цените). В анкета проведена от ДФЗ сред потенциални бенефициенти в края на 2022 г. като трудности са посочени и приложимото законодателство в областта на обществените поръчки, необходимостта да се искат по няколко оферти за елементарни дейности, изискването за ниска цена за сметка на качеството, растящата инфлация и цени на материали и услуги, независимо от актуализациите на референтните стойности, свиването на дейността на фирмите и стопанствата вследствие на пандемията, повишените лихви по кредитите и невъзможността да се осигури необходимото съфинансиране по проектите. Всичко това води до забавяне на усвояване на средствата по ПРСР, включително и по ВОМР, особено от МИГ, които са мерки само по ПРСР.

Прегледът на напредъка на прилагането на подхода в национален план до края на 2023 г. показва, че договорените средства са 272 301 087,39 лева и представляват 79,67% от бюджетите на МИГ по всички програми, а разплатените средства са 159 618 449,92 лева или 46,70% от бюджетите. Това е с около 17% повече в сравнение със същия период за миналата година по договорени средства и с около 10% повече по разплатените средства, като съотношението много договорени и по-малко реално изплатени средства е подобно на това от усвояването на цялата програма. Както ще стане ясно по-нататък, естествено, най-слабо е изпълнението на мерките по ПРСР, като реално разплатените средства на МИГ по програмата са едва 17,5% от целия бюджет на подхода ВОМР и 27,5% от бюджета на ПРСР за всички МИГ.

Таблица 2 Национално изпълнение на ВОМР до края на 2023 г.

МИГ	Бюджет	Договорени средства		Реално изплатени суми	
		Общо към 12.2023 г.	% на изпълнение	Общо към 12.2023 г.	% на изпълнение
МИГ Аврен-Белослав	7 174 811,27	4 969 177,68	69,26	3 468 063,96	48,34
МИГ Айтос	3 732 745,00	2 906 909,31	77,88	1 235 103,61	33,09
МИГ Ардино-Джебел	5 775 000,00	5 650 056,81	97,84	4 276 728,89	74,06
МИГ Балчик-Генерал Тошево	7 115 137,20	6 258 841,32	87,97	4 184 419,95	58,81
МИГ Белене-Никопол	7 668 562,00	6 582 594,91	85,8%	4 765 566,49	62,14
МИГ Белово-Септември-Велинград	8 005 646,39	7 207 198,75	90,03	4 789 107,69	59,82
МИГ Берковица и Годеч	3 732 745,00	2 304 567,08	61,74	755 349,37	20,24
МИГ Брезово-Братя Даскалови	3 732 700,00	2 272 761,43	60,89	1 146 151,31	30,71
МИГ Бяла Слатина	5 688 500,00	5 006 026,79	88,00	3 165 174,18	55,64
МИГ Високи Западни Родопи-Борино-Доспат-Сърница	3 732 500,00	3 618 198,97	96,94	1 840 379,63	49,31
МИГ Възход-Ветрино-Вълчи дол-Провадия	3 732 700,00	3 304 993,31	88,54	861 095,36	23,07
МИГ Главиница-Ситово	3 442 230,00	3 064 942,07	89,04	1 505 440,27	43,73
МИГ Гоце Делчев-Гърмен-Хаджидимово	8 020 125,39	8 033 066,89	100,16	6 261 186,27	78,07
МИГ Гълъбово-Опан-Симеоновград	3 732 745,00	3 056 176,41	81,87	1 318 152,05	35,31
МИГ Девня-Аксаково	7 162 000,00	4 970 260,82	69,40	3 473 426,54	48,50
МИГ Добричка	3 731 130,35	3 244 119,18	86,95	902 445,67	24,19
МИГ Долна Митрополия-Долни Дъбник	3 732 700,00	1 585 337,98	42,47	798 474,89	21,39
МИГ Долни Чифлик и Бяла	7 174 908,00	5 422 317,61	75,57	3 383 614,89	47,16
МИГ Дряново-Трявна	7 343 110,48	6 197 455,31	84,40	4 245 383,26	57,81
МИГ Елена-Златарица	2 754 830,00	1 880 734,62	68,27	499 193,29	18,12
МИГ Елхово-Болярово	3 732 745,00	3 149 066,33	84,36	1 210 681,28	32,43
МИГ Завет-Кубрат	3 732 700,00	2 548 404,14	68,27	766 299,21	20,53
МИГ Исперих	5 830 247,52	5 353 940,22	91,83	2 643 983,83	45,35
МИГ Карлуковски карст-Червен бряг-Искър	7 353 808,00	5 750 487,14	78,20	4 355 078,89	59,22
МИГ Кирково-Златоград	7 174 908,00	6 561 775,50	91,45	3 998 563,16	55,73
МИГ Костенец	3 537 162,00	2 492 922,61	70,48	1 168 486,43	33,03
МИГ Костинброд-Своге	3 732 700,00	1 580 631,98	42,35	693 518,42	18,58
МИГ Котел, Сунгурларе и Върбица	5 775 000,00	4 050 618,30	70,14	2 781 537,87	48,17
МИГ Куклен-Асеновград	6 450 189,68	3 747 451,05	58,10	2 830 852,20	43,89
МИГ Лом	7 353 823,00	5 845 411,31	79,49	4 576 909,01	62,24
МИГ Луковит-Роман	7 353 853,00	6 715 807,93	91,32	3 386 780,23	46,05
МИГ Любимец-Ивайловград	2 933 745,00	2 684 342,25	91,50	1 343 311,73	45,79
МИГ Лясковец-Стражица	4 419 745,00	4 228 608,34	95,68	2 634 441,13	59,61
МИГ Минерални бани-Черноочене	4 554 193,00	2 843 991,76	62,45	1 030 657,14	22,63
МИГ Момчилград-Крумовград	6 973 926,27	6 145 955,08	88,13	3 901 964,24	55,95

МИГ Мъглиж-Казанлък -Гурково	7 175 005,80	4 831 722,67	67,34	2 416 036,45	33,67
МИГ Нова Загора	3 732 745,00	2 876 464,83	77,06	1 811 923,35	48,54
МИГ Нови пазар-Каспичан	3 732 745,00	2 084 470,49	55,84	1 048 247,63	28,08
МИГ Община Марица	7 174 575,00	6 627 368,41	92,37	4 116 352,84	57,37
МИГ Павликени-Полски Гръмбеш	6 195 700,00	4 991 058,94	80,56	2 688 485,63	43,39
МИГ Панагюрище-Стрелча- Лесичово	6 313 745,00	5 580 725,96	88,39	4 772 094,04	75,58
МИГ Перушица-Родопи	3 732 745,00	2 855 925,84	76,51	897 539,92	24,05
МИГ Поморие	8 299 055,00	7 414 906,48	89,35	5 354 906,75	64,52
МИГ Попово	3 732 745,00	3 454 672,04	92,55	820 836,68	21,99
МИГ Преспа-Баните, Лъки и Чепеларе	2 754 825,00	2 395 635,69	86,96	882 283,82	32,03
МИГ Радомир-Земен	7 840 766,15	6 463 593,69	82,44	4 068 617,60	51,89
МИГ Разлог	3 732 700,00	3 042 299,20	81,50	1 196 120,84	32,04
МИГ Раковски	5 067 906,88	4 557 521,76	89,93	2 901 692,50	57,26
МИГ Самоков	6 339 982,62	3 901 247,41	61,53	2 589 962,36	40,85
МИГ Сандански	3 732 745,00	3 153 414,20	84,48	975 963,57	26,15
МИГ Свиленград ареал	11 865 164,34	10 578 349,15	89,15	7 745 260,09	65,28
МИГ Сливница-Драгоман	2 752 000,00	1 886 392,14	68,55	1 082 078,61	39,32
МИГ Средец	3 536 800,00	2 588 797,86	73,20	1 539 377,93	43,52
МИГ Стамболово-Кърджали	4 389 385,00	2 680 267,91	61,06	650 282,99	14,81
МИГ Стралджа	3 699 000,00	2 004 748,28	54,20	1 576 287,09	42,61
МИГ Струма-Симитли, Кресна и Струмани	7 353 853,00	4 296 915,27	58,43	2 293 618,59	31,19
МИГ Тервел-Крушари	3 732 000,00	3 204 647,08	85,87	1 605 796,11	43,03
МИГ Троян-Априлци-Угърчин	6 376 005,00	6 466 014,72	101,41	4 374 194,58	68,60
МИГ Тунджа	8 135 263,05	7 069 062,68	86,89	4 789 070,53	58,87
МИГ Тутракан-Сливо поле	5 213 482,00	5 275 055,34	101,18	2 338 629,64	44,86
МИГ Харманли	2 933 745,00	2 846 048,97	97,01	1 354 331,63	46,16
МИГ Хисаря	8 420 201,00	2 551 265,72	30,30	2 020 318,06	23,99
МИГ Чирпан	2 933 700,00	3 643 285,65	124,19	379 920,94	12,95
МИГ Ябланица-Правец	2 754 800,00	2 099 997,82	76,23	1 130 696,81	41,04
Общо за 2023 г:	341 746 956,39	272 301 087,39	79,67%	159 618 449,92	46,70%
Общо за 2022 г.	341 746 956,39	212 418 791,47	62,15%	120 706 165,30	35,32%

Източник ИСУН, декември 2023 г.

Както личи от данните в таблицата, 35 или над половината МИГ са с високо договаряне на средствата, което надхвърля 80-90%, което е нормалното за края на периода. 23 МИГ са с над 60% договаряне, преобладаващо сред тях и над 70%. Останалите са с около 50% и под него. Тъй като договори се сключват непрекъснато и няма обща информация за вече одобрените от всички МИГ проекти, вероятно договорените средства ще нараснат през следващите месеци.

Реално разплатените суми обаче са в рамките на 46,70% от бюджетите, като само 10 МИГ са надхвърлили 60% и всички те, видно от бюджетите им, са с много фондово финансиране, т.е. имат плащания и по другите програми. Обратно, от тези МИГ, които са с финансиране само по ПРСР (пак личи от бюджетите им) са с най-ниско усвояване между 20 и 30%, като разбира се, има и изключения.

Прегледът на реализираните чрез ВОМР проекти по допустимите програми потвърждава казаното дотук – забавяне има главно по ПРСР, която е основна за прилагането на подхода. Според данните, договарянето по ПРСР чрез Стратегиите за ВОМР е на 78,14%, но изпълнението по разплатени суми е едва 27,5%, като дяловете са само спрямо програмата, а не спрямо целите бюджети по ВОМР.

Таблица 3 Изпълнение на програми, включени във ВОМР

Програми, включени във ВОМР	Проекти одобрени от МИГ (брой)	Сключени договори (брой)	%	БФП на сключените договори (лв.)	% на изпълнение	Реално изплатени суми (лв.)	% на изпълнение
ПРСР	2 186	1 892	86,55%	169 481 140	78,14%	59 710 452	27,5%
ОПИК	212	212	100%	51 176 388	89,32%	48 063 153	83,89%
ОПРЧР	334	311	93,1%	37 769 209	85,98%	34 041 331	77,50%
ОПНОИР	62	62	100%	8 834 190	87,00%	7 609 293	74,95%
ОПОС	12	11	91,7%	10 549 724	78,30%	8 901 762	66,07%

Източник ИСУН, декември 2023 г.

Броят сключени договори в ИСУН включва и вече прекратените, макар и с 0 БФП, затова и делът им като бройка е по-висок (86,55%), което не отразява реалното договаряне. Що се отнася до общия размер на договорената БФП, по някои от прекратените договори, както се каза, средствата остават по-дълго изписани в ИСУН и се нулират ръчно, следователно не е ясно дали това е реално договорената БФП за периода. Пак според ИСУН, по ПРСР има само един изцяло изпълнен проект чрез ВОМР, което не отговаря на истината, тъй като по част от проектите се вижда, че са разплатени всички предвидени средства и те са де факто приключени. Не е възможно да се каже колко точно са такива проекти общо за ВОМР, тъй като трябва да се гледат един по един, но съдейки от разплатените реално средства, не са особено много и все пак са повече от един. Разплатените средства по ПРСР са 27,5% спрямо бюджетите на МИГ, но спрямо договорените средства са 35,2%. От казаното може да се направи и извода, че отчитането на средствата по програмата и по ВОМР чрез ИСУН също

е проблемно заради ръчното нанасяне на данни и невъзможността за пресмятане на общите индикатори.

По останалите програми данните на ИСУН се генерират автоматично и там проследяването на изпълнението е по-лесно. По ОПИК договорените средства са 89,32% от бюджетите на Стратегиите, а разплатените средства са 83,89%. Завършените проекти са 181 от 212 сключени договора, т.е. почти всички. Изплатените средства са 93,9% от договорените, така че може да се очаква при изпълнението на останалите проекти да достигнат 100%. По ОПРЧР договорената БФП е 85,98% от бюджета на мерките по СВOMP, а изплатените суми са 83,89% спрямо бюджетите. Приключените проекти са 270 от 311 сключени договора. От договорените средства 90,1% са вече платени реално, следователно и тук при изпълнение на останалите проекти се очаква пълно разходване на средствата. По ОПНОИР изпълнението също е добро - 87% от бюджетите на програмата по BOMP са договорени, а 74,95% са реално платени на бенефициентите. Изпълнените договори са 34 – малко над половината. Реално платените са 86,13% от договорените, така че и тук усвояването се доближава до 100% в края на периода. По ОПОС проектите са специфични, с големи бюджети поради методиката на изчисление и с много дълъг срок на изпълнение. Договорените суми са 78,3% спрямо бюджетите, а разплатените са 66,07% по вече изтъкнатите причини, че проектите се изпълняват поетапно и ще приключат през 2025 г. По програмата има само един завършен проект и един, по който няма плащания. По всички останали проекти разплатените суми са 84,37% от договорените.

Тъй като въздействието от усвояването на ЕСИФ е комплексно и зависи и от общото икономическо състояние на регионите (политика на сближаване), следва да се разгледа и регионалното разпределение на средствата и доколко те са довели до допълнителни инвестиции по места. Данните на ИСУН, до края на 2023 г. сочат, за разлика от миналата година, Северозападният регион не е на последно място по усвояване, а на четвърто, като изпреварва другите два северни региона с почти половин милиард лева обща стойност на проектите и около 400 хил. лева БФП. Разликите между общата стойност и усвоената БФП показват, че там са правени и повече допълнителни инвестиции заедно със средствата по програмите. Южните региона са усвоили доста повече средства по ЕСИФ, като в пъти се различава само Югозападният заради столицата София. По брой договори обаче

Северозападният регион е с най-малко, както и с най-малко бенефициенти. От това може да се направи извода, че голяма част средствата са отишли за големи проекти, вероятно инфраструктурни на общините, както и за канализация и пътища.

Таблица 4 Усвояване на ЕСИФ по региони

Регион	Обща стойност	БФП	Брой договори	Бенефициенти
Общо				
Северозападен	2 470 629 354.66	1 976 404 002.37	5 522	3 655
Северен централен	2 056 612 517.73	1 571 451 327.96	6 159	4 327
Североизточен	2 020 781 230.33	1 552 202 648.29	6 967	5 066
Югозападен	10 133 799 634.05	7 409 659 064.77	19 098	15 037
Южен Централен	3 572 304 275.38	2 723 433 803.94	10 656	7 581
Югоизточен	3 898 902 644.43	2 729 262 268.39	7 801	5 877
ПРСР				
Северозападен	505 852 171.49	362 538 080.69	1 364	1 106
Северен централен	520 796 919.26	327 081 162.08	1 598	1 314
Североизточен	458 306 817.01	296 451 904.95	1 254	1 022
Югозападен	731 998 089.19	507 552 826.96	1 465	1 171
Южен Централен	890 437 505.08	562 321 319.36	2 494	2 065
Югоизточен	694 912 501.24	426 446 029.01	2 007	1 717

Източник ИСУН, декември 2023 г.

По изпълнение на ПРСР обаче, въпреки че е селскостопански регион и с преференции за проектите, Северозападният е на предпоследно място по обща стойност на проектите, а по усвоена БФП е на четвърто. Разликата между регионите не е толкова голяма, както при общото усвояване на ЕСИФ, като по усвояване на средства от ПРСР първенството е за Южен централен, а Югозападният е на второ място. Съотношението между общата стойност и БФП сочи, че в Северозападния и Северния централен регион са правени по-малко допълнителни инвестиции в сравнение с южните региони и вероятно са изпълнявани повече проекти със 100% финансиране, отново най-вече общински.

Ако се разгледат средствата по програми в Северозападния регион, то най-много усвоени бюджети има по ОПИК, където са и най-много договорите и бенефициентите. Това се дължи на мерките за подпомагане на фирмите по време на пандемията от COVID-19, които се предоставяха именно чрез тази програма, но все пак очевидно са реализирани и множество други проекти, което личи от разликата между общата стойност и БФП (има съфинансиране). На второ място по усвояване в региона е ПРСР, като броят проекти спрямо бенефициентите, както и наличието на около 150 млн. собствени инвестиции в общата

стойност, говори, че голяма част от парите са отишли все пак в бизнеса (общините са със 100% финансиране). Значителни суми са усвоени и по ОПОС, като там проектите са малко и големи – предимно ВиК и рекултивация на депа за отпадъци. Парите по ОПРЧР и програма Храни са най-вече разходвани от общините за подпомагане на уязвимите групи. По ОПРР средствата отново за са общините – саниране и енергийна ефективност. Прави впечатление, че по програма Транспорт средствата са извънредно малко, а проектите са само два, т.е. инфраструктурата отново не е приоритет. Все пак, значителна част от усвоените средства в региона (ОПИК и ПРСР) са отишли в икономиката, което води и до известно подобряване на основните показатели и известно „отлепяне от дъното“ на развитието му. За съжаление, от ИСУН не може да се извлече обобщена информация за изпълнение на подхода ВОМР по региони, нито по области.

Таблица 5 Програми в Северозападния регион

Програма	Обща стойност	БФП	Брой договори	Бенефициенти
ПРСР	505 852 171.49	362 538 080.69	1 364	1 106
ОПИК	690 917 636.49	478 712 761.59	2 811	2 267
ОПРЧР	126 823 481.77	125 791 433.09	533	257
ОПОС	440 784 055.19	356 583 451.46	45	33
ОПНОИР	14 441 122.95	14 441 122.95	64	55
Транспорт	2 235 746.02	2 183 173.47	2	2
ОПРР	308 647 686.66	293 282 438.84	144	21
Храни	29 548 097.84	29 548 097.84	99	45
Добро управление	5 784 411.67	5 784 411.67	42	29

Източник ИСУН, декември 2023 г.

3. Напредък в прилагането на ВОМР на местно ниво

3.1.Обща информация за напредъка

Стратегията на МИГ Белене-Никопол съдържа три приоритета и седем специфични цели, които са съобразени с принципите на устойчивото развитие и са насочени към подкрепа на икономиката (земеделски и неземеделски бизнес, местните МСП), подобряване на социалната сфера, вкл. средата за живеене и инфраструктурата, опазване на околната среда и биоразнообразието. Въздействията на прилагането на СВОМР следва да се търсят във всички тези сфери. За постигането на приоритетите и целите са предвидени 9 мерки – 7 по ПРСР, 1 по ОПИК и 1 по ОПОС.

Таблица 6 Приоритети, специфични цели и мерки на СВОМР

Визия: Устойчив растеж и европейско развитие на територията чрез балансирано пространствено развитие, инвестиции в публична и социална инфраструктура, стимулиране на икономическия потенциал в земеделието и промишлеността, защита на природно-то и културното наследство и развитие на туризма, чрез:		
Приоритет 1: Повишаване на ефективността и производителността на малките и средни селски стопанства чрез модернизация и разнообразяване към неземеделски дейности		
Специфична цел 1.1 Повишаване конкурентоспособността на селското стопанство чрез реструктуриране и развитие на наличните материални мощности и насърчаване въвеждането на нови технологии в стопанствата. (мерки 4.1 и 4.2.)	Специфична цел 1.2 Развитие на неземеделски дейности, услуги и туризъм. (мярка 6.4)	
Приоритет 2: Подобряване на условията на живот чрез развитие на техническата инфраструктура и опазване на околната среда		
Специфична цел 2.1 Подобряване на техническата инфраструктура. (мярка 7.2)	Специфична цел 2.2 Развитие на малка инфраструктура в областта на отдиха и туризма. (мярка 7.5)	Специфична цел 2.3 Сигурна жизнена среда и екологично развитие. (мярка 109 по ОПОС, мярка 8.1)
Приоритет 3: Създаване на условия за икономически растеж, заетост и развитие на местния пазар на труда.		
Специфична цел 3.1 Повишаване на конкурентоспособността на МСП, на обема на износ на стоки и услуги, на производителността и придадената стойност на продукцията. (ОПИК)	Специфична цел 3.2 Постигане на социална кохезия чрез укрепване и развитие на човешкия капитал по пътя на придобиване на нови професионални умения. (мярка 1.3)	

Бюджетът на Стратегията се финансира от два европейска фонда – ЕЗФРСР за мерките от ПРСР и ЕФРР за мерките на ОПИК и ОПОС. След увеличаване на сумите за преходния период, общият ѝ бюджет е 7 668 562 лева. За мерките на ПРСР са разпределени 48,68% или 3 732 745 лева. Мярката на ОПИК заема 25,50% от бюджета или 1 955 830 лева, а тази по ОПОС е с 25,82% или 1 979 987 лева.

Таблица 7 Бюджет на СВOMP

Мярка	Наименование	Бюджет (лв.)	% от бюджета
	Мерки, финансирани от ПРСР 2014 – 2020 г. (ЕЗФРСР)	3 732 745	48,68
Мярка 1.3	„Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства”	33 745	0,44
Мярка 4.1	„Инвестиции в земеделски стопанства”	1 119 600	14,60
Мярка 4.2	„Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти”	300 000	3,91
Мярка 6.4	„Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности”	500 000	6,52
Мярка 7.2	„Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура”	1 379 400	17,99
Марка 7.5	„Инвестиции за публично ползване в инфраструктурата за отдих, туристическа инфраструктура”	330 000	4,30
Мярка 8.1	„Залесяване и поддръжка”	70 000	0,91
	Мерки, финансирани от ОПИК 2014-2020 (ЕФРР)	1 955 830	25,50
Приоритетна ос 2	Инвестиционен приоритет 2 „Капацитет за растеж на МСП”	1 955 830	25,50
	Мерки финансирани от ОПОС 2014-2020 (ЕФРР)	1 979 987	25,82
Приоритетна ос 3	Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000 чрез подхода ВОМР	1 979 987	25,82
ОБЩО ЗА ЦЯЛАТА СТРАТЕГИЯ:		7 668 562	100

Първият Приоритет е изцяло предназначен за стопанския сектор – земеделски производители, преработватели и разнообразяване на икономическите дейности. За него са отделени 25,03% от средствата: за мярка 4.1 средствата са 14,60%, за мярка 4.2 – 3,91% и за мярка 6.4 – 6,52%. Специфична цел едно на третия Приоритет е също за повишаване конкурентоспособността на местния бизнес в лицето на МСП чрез мярката на ОПИК и

обхваща 25,50% от средствата. Общо 50,53%, т.е. малко повече от половината от бюджета на СВОМР са предназначени за постигане на икономически въздействия върху територията. Тези мерки имат и социални ефекти – проектите създават нови работни места, повишава се квалификацията на работната сила и предприемаческата активност, въвеждат се иновации в стопанствата и предприятията, както и технологии, опазващи околната среда. Така се постига част от добавената стойност на ВОМР за повишаване капацитета на местните общности. Такъв принос ще има и мярката за обучение 1.3 (0,44%), залегнала в Специфична цел 2 на същия трети Приоритет. По мерките на Приоритет 2 на СВОМР 25,82% от средствата са за мярката по ОПОС, тъй като голяма част от територията е обхваната от зони от „Натура 2000“ и 0,91% са за мярката 8.1 от ПРСР за залесяване и създаване на горски масиви, чрез които ще се постигнат преки положителни ефекти за опазване на околната среда и екологични въздействия. Бюджетите на мерките за подобряване средата на живеене са 17,99% за мярката 7.2 и 4,30% за мярката 7.5, или общо за двете специфични цели на Приоритет 2 за заделени 22,29% от средствата, като те ще имат въздействия в две посоки – социално, тъй като от инвестициите в инфраструктурата и развитието на туристически услуги ще се възползва голяма част от населението и екологично, тъй като в проектите са включени реконструкция на улици (намаление на замърсяването на въздуха) и на паркови площи (озеленяване).

До края на 2023 г. по прилагането на СВОМР е постигнат много добър напредък – по всички мерки има отворени процедури, осъществени приеми, подадени проекти и сключени договори. Изключение прави мярката 1.3 от ПРСР, по която все още няма подадени проектни предложения. Всички приоритети и цели на Стратегията са в процес на изпълнение или вече изпълнени – проектите по ОПИК са приключени и разплатени изцяло. Почти по всички мерки интересът на бенефициентите надхвърля разполагаемия бюджет, което означава, че той е съставен според нуждите на територията и заинтересованите страни. По някои от мерките се е наложило изготвянето на нови процедури и приеми поради прекратени договори и отказ от изпълнение от страна на бенефициентите, които обаче се дължат на прекалено дългото чакане за одобрение от страна на ДФЗ, а не на работата на МИГ.

По данни на ИСУН, обявените процедури до края на 2023 г. са 15, на обща стойност 11 180 094,45 лева или 145,8% от бюджета на СВОМР. Тъй като системата отчита два пъти

процедурата по ОПОС (прекратена и после обявена отново), както и една анулирана процедура по мярка 4.1 от ПРСР, тези средства трябва да бъдат извадени от общата сума. Така ИСУН дава стойност на всички процедури 8 400 107,45 лева или 109,54% изпълнение на бюджета. Повторните процедури и приеми по някои мерки са с остатъци от предишните бюджети и с освободени средства от прекратени проекти, което също няма как да бъде пресметнато в системата. Така с прехвърлянето на остатъците от средства по приемите и намалена призната БФП, процедурите обявени от МИГ, всъщност са на обща стойност 7 661 971,82 лева или 99,9% изпълнение на бюджета. Това означава, че МИГ е обявил в срок процедури и приеми по всички мерки и в рамките на целия разполагаем бюджет по Стратегията, вкл. и допълнителните средства, отпуснати за преходния период до 2023 г.

Таблица 8 *Напредък в изпълнение на бюджета на СВOMP*

Средства	Брой	БФП (лв.)	В % от бюджета
Бюджет и мерки на МИГ	9	7 668 562,00	100%
Обявени процедури ИСУН	15	11 180 094,45	145,8%
	13	8 400 107,45	109,54%
Обявени процедури МИГ	13	7 661 971,82	99,9%
Брой подадени проекти	56	8 563 429,06	111,7%
Одобрени от МИГ проекти	52	7 892 320,04	102,9%
Сключени договори	42 (38)	6 582 594,91	85,8%
Изплатени средства	26	4 765 566,49	62,14%

Източник ИСУН, Регистър проекти на МИГ

БФП на подадените проекти надхвърля бюджета по Стратегията, което говори за добър интерес от страна на бенефициентите. Одобрените от МИГ проектни предложения също са с по-висока от бюджета БФП, по някои от договорите има последващо намаляване на признатата БФП от страна на администрацията в ДФЗ и екипът е смятал и остатъците. По новите приеми има одобрени от МИГ проекти, за които не достигат средства и вероятно ще се наложи редукия на техните бюджети. Сключените договори са 42, като 4 от тях са прекратени. Те продължават да фигурират в ИСУН, но сумите за тях са отбелязани като нулеви и договорите, които се изпълняват реално са 38 с БФП от 6 582 594,91 лева. Следователно, има много добро изпълнение на бюджета с 85,8% договорени средства, въпреки някои откази на бенефициентите. Изплатени суми досега има по 26 проекта.

3.2.Напредък по приоритети, специфични цели и мерки на СВОМР

Както вече се отбеляза, МИГ е провел процедури по всички мерки и то с по няколко приема.

Реализираните процедури са 13, с общо 26 приема и са обобщени в долната таблица.

Таблица 9 Процедури и мерки на СВОМР

Мерки/ Процедури	Приеми	Стойност на процедурата	Брой подадени проекти	Брой одобрени проекти	Одобрена БФП от МИГ	Сключени договори	БФП на договорите
ПРСР							
1.3 Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства							
BG06RDNP001-19.320	1-ви прием	33 745,00	-	-	-	-	-
	2-ри прием						
4.1 Инвестиции в земеделски стопанства							
BG06RDNP001-19.105	1-ви прием	800 000,00	12	11	775 184,6	11	755 098,84
	2-ри прием		3	3 (резерви)	180 526,13	2	
BG06RDNP001-19.564	1-ви прием	433 251,18	2	2	146 665,00	2	305 550,00
	2-ри прием		1	1	72 785,00	1	
	3-ти прием		1	1	86 100,00	1	
	4-ти прием		1	1	73 037,50	-	
4.2 Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти							
BG06RDNP001-19.094	1-ви прием	300 000,00	1	1	48 892,97	1	48 892,97
	2-ри прием		-	-	-	-	
BG06RDNP001-19.565	1-ви прием	251 107,00	-	-	-	-	-
	2-ри прием		-	-	-	-	
6.4 Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности							
BG06RDNP001-19.136	1-ви прием	500 000,00	10	8	493 590,96	6	227 030,85
	2-ри прием		0	0	0	0	
BG06RDNP001-19.739	1-ви прием	206 073,78	3	3	170 809,92	1	33 523,20
	2-ри прием		2	2	150 775,69	-	
7.2 Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура							
BG06RDNP001-19.253	Един прием	900 000,00	2	2	774 451	2	676 213,15
BG06RDNP001-19.566	1-ви прием	640 113,49	2	2	638 627,93	2	632 855,00
	2-ри прием		-	-			
7.5 Инвестиции за публично ползване в инфраструктурата за отдих, туристическа инфраструктура							
BG06RDNP001-19.319	1-ви прием	330 000,00	2	2	151 599,67	1	218 757,42
	2-ри прием		2	2	120 613,97	2	
8.1 Подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви							
BG06RDNP001-19.321	1-ви прием	70 000,00	1	1	39 097,09	1	39 097,09
	2-ри прием		-	-	-		
ОПИК							
Подобряване на производствения капацитет в МСП							
BG16RFOP002-2.022	1-ви прием	1 955 830,00	5	5	1 717 420,41	6	1 704 045,30
	2-ри прием		2	1	302 330,20		

ОПОС							
Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000 чрез подхода ВОМР							
BG16M1OP002-3.030	1 прием	1 979 987,00	3	3	1 949 812	3	1 949 812,00
ОБЩО:							
9 мерки/13 процедури	26 приема	7 661 971,82	56	52	7 892 320,04	42	6 582 594,91

Източник ИСУН, Регистър проекти на МИГ

Подадените до края на 2023 г. проекти са 56, одобрените от МИГ са 52, а сключените договори са 42. Както се вижда от таблицата, по повечето мерки бюджетите се разходват още на първия прием, но заради освободени средства от прекратени проекти, намалена БФП от страна на ДФЗ, както и увеличение на бюджетите заради преходния период, се налагат и следващите процедури и приеми. Това се отнася най-вече за мерките от ПРСР, като изключение правят мерките 1.3 и 4.2, където няма достатъчно кандидати. Мерките на ОПИК и ОПОС са договорени с една процедура и в голямата си част проектите вече са и разплатени - по ОПИК изцяло, а по ОПОС са изплатени 83,5% от договореното.

По **Приоритет 1: Повишаване на ефективността и производителността на малките и средни селски стопанства чрез модернизация и разнообразяване към неземеделски дейности** се наблюдава много добър напредък, като известно неизпълнение на едната специфична цел има заради мярка 4.2 от ПРСР.

За постигането на Специфична цел 1.1 Повишаване конкурентоспособността на селското стопанство чрез реструктуриране и развитие на наличните материални мощности и насърчаване въвеждането на нови технологии в стопанствата са предвидени две мерки от ПРСР: 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ и 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“, които заемат общо 18,51% от бюджета на СВОМР – 14,60% за мярка 4.1 и 3,91% за мярка 4.2.

По **Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“** са проведени две процедури, с общо 6 приема. По тази мярка има и най-много сключени договори – общо 17 (два от тях прекратени). По процедура BG06RDNP001-19.105 с бюджет от 800 000,00 лева на първия прием са подадени 15 проектни предложения, 3 проекта са оттеглени от бенефициентите, а 1 проект е отхвърлен. Одобрени са 11 проекта. На втория прием по същата процедура са подадени 4 проектни предложения, като едното е оттеглено. МИГ одобрява трите останали проекта, но със статут на резерви, поради надхвърляне на бюджета. Общата стойност на

всички подадените проекти по процедурата е 2 324 968,96 лв. със заявена БФП от 1 162 484,48 лв., което означава, че интересът на бенефициентите надхвърля заложените средства по СВОМР. Тъй като признатата БФП на проектите от страна на ДФЗ е по-малка, а единият от проектите е прекратен, се освобождават още средства. След изпратено запитване в ДФЗ, в крайна сметка са сключени договори с два от резервните проекти. Така по тази процедура сключените договори са 13 с БФП от 755 098,84 лева.

Впоследствие още един от проектите е прекратен, а бюджетът по мярката през 2020 г. се увеличава с 319 600,00 лв.. С остатъците от средствата и новия бюджет е обявена втора процедура BG06RDNP001-19.564 на стойност 433 251,18 лева и с общо 4 приема. През 2022 г. на първия прием са подадени два проекта с обща стойност 293 330 лева и с БФП от 146 665 лева. На втория прием има подадено още едно проектно предложение на обща стойност 145 570 лева и размер на БФП 72 785 лева. Общата БФП на трите проекта е 219 450 лева. През 2023 г. на третия прием има подаден и одобрен един проект на обща стойност 123 000 лв. и БФП 86 100,00 лв., а на четвъртия прием е подадено още едно проектно предложение със заявена обща стойност от кандидата 146 075 лв. и заявено БФП 73 037,50 лв. По тази процедура са сключени 4 договора с всички кандидати, с изключение на проекта от последния прием, който все още е в процес на оценка от МИГ. Общата призната БФП на проектите е 305 550,00 лева. Така, до момента по мярка 4.1 са финансирани 15 проекта (без двата прекратени), като по данни на ИСУН, общата инвестиция заедно със съфинансирането е 2 104 675,86 лева, а БФП е 1 060 648,84 лева. Бюджетът на мярката е 1 119 600 лева и ако проектът, който е в процес на оценка бъде одобрен, заложените средства няма да стигнат, т.е. бюджетът е изчерпан и по мярката има отлично изпълнение над 100%. Подпомогнатите бенефициенти са 12 (някои са с по два договора), създадените работни места са 13.

По Мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ също има две процедури с по два приема. По първата процедура BG06RDNP001-19.094 с бюджет от 300 000 лева, на първия прием има подаден един проект с обща стойност 97 785,94 лв. и БФП от 48 892,97 лв., който е одобрен от МИГ и е вече със сключен договор. На втория прием по процедурата няма подадени проекти. През 2022 г. е обявена втора процедура BG06RDNP001-19.565 с бюджет от 251 107,00 лева и с два приема. И на двата приема няма подадени проектни предложения. Засега по мярката има подпомогнат един

проект и един бенефициент, общият размер на инвестициите е 97 785,94 лв. със съфинансирането, БФП е 48 892,97 лева и няма създадени нови работни места. Изпълнението на бюджета по мярката е 16,3%. Изпълнението е много слабо.

За постигане на Специфична цел 1.2 Развитие на неземеделски дейности, услуги и туризъм на същия Приоритет 1 от СВОМР е предвидена мярка 6.4 от ПРСР. За тази специфична цел и съответно за мярката са отделени 6,52% от бюджета.

По мярка 6.4 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“ са проведени две процедури и четири приема. Процедура BG06RDNP001-19.136 е с бюджет от 500 000 лева, колкото е и в СВОМР. На първия прием са подадени 11 проекта, 1 е оттеглен, а 2 са отхвърлени. МИГ одобрява 8 проекта. Общата стойност на всички подадени проекти е 915 295,47 лв., с БФП от 686 471,10 лв., т.е. интересът на бенефициентите отново е по-голям от предвидения в СВОМР бюджет. На втория прием няма подадени проекти. Сключени са общо 6 договора с обща стойност 488 804,43 лева и БФП от 366 603,32 лева. Два от договорите са прекратени и така БФП намалява до 227 030,85 лева, т.е. остава свободен около половината от бюджета по мярката. Затова през 2023 г. е обявена нова процедура BG06RDNP001-19.739 с бюджет от 206 073,78 лева и два приема. На първия прием са подадени 3 проекта на обща стойност 227 745,00 лева и БФП 170 809,92 лева, като и трите са одобрени от МИГ, а един е със сключен договор и се изпълнява. На втория прием са подадени и одобрени от МИГ два проекта с обща стойност 113 081,76 лева и БФП 150 775,69 лева. Засега по двете процедури на мярката има 5 договора на 5 бенефициента с общ размер на инвестицията 347 405,4 лева и БФП 260 554,05 лева, т.е. изпълнението на бюджета е 52,1%. Създадени са 9 нови работни места. Останалите одобрени от МИГ проекти по тази процедура са с БФП 288 062,41 лева и при сключване на договор с всички, бюджетът ще бъде надхвърлен. Може да се каже, че изпълнението на специфичната цел е отлично.

По **Приоритет 2** *Подобряване на условията на живот чрез развитие на техническата инфраструктура и опазване на околната среда* има много добър напредък и по трите специфични цели, за които са предвидени три мерки по ПРСР и една по ОПОС. За постигането му са заделени общо 49,02% от бюджета на СВОМР - 23,2% за мерките от ПРСР (17,99% за мярка 7.2, 4,30% за мярка 7.5, 0,91% за мярка 8.1) и 25,82% за мярката на ОПОС.

За постигането на Специфична цел 2.1 Подобряване на техническата инфраструктура е предвидена мярка 7.2 от ПРСР, която заема 17,99% от бюджета.

По мярка 7.2 **„Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“** са проведени две процедури с общо три приема. Първата процедура BG06RDNP001-19.253 е с бюджет от 900 000 лева и с един прием. Подадени и одобрени са два проекта - по един на община Белене и на община Никопол, като общата им стойност е 774 451,13 лв., с БФП от 774 451,13 лв. При сключване на договорите, признатата БФП намалява до 676 213,15 лева общо за двата проекта. Тъй като има остатък от средствата, а бюджетът на мярката е увеличен с 479 400 лева и става 1 379 400 лева, през 2022 г. е обявена още една процедура BG06RDNP001-19.566 с бюджет от 640 113,49 лева и два приема. На първия прием са подадени два проекта с обща стойност 638 627,93 лв. и БФП 638 627,93 лв. Н втория прием няма подадени проекти, тъй като бюджетът на практика е изчерпан. И двата проекта по тази процедура са със сключен договор и признато БФП общо 632 855,00 лева. Така по мярката има общо 4 договора на двете общини с БФП 1 309 068,15 лева или изпълнението на бюджета е 94,9%. По тези проекти няма предвидено създаване на нови работни места, но реконструкцията на уличната мрежа, подобряването на зелените и спортните пространства подобряват условията за живеене за цялото население на МИГ и имат положително социално въздействие. По индикатори в ИСУН обхванатото население е общо 25 526 души (има застъпване на едни и същи групи хора) при индикатор в Стратегията 10 000 души. Изпълнението на специфичната цел е отлично.

Специфична цел 2.2 Развитие на малка инфраструктура в областта на отдиха и туризма се реализира чрез мярка 7.5 на ПРСР (4,30% от бюджета).

По мярка 7.5 **„Инвестиции за публично ползване в инфраструктура за отдих, туристическа информация и малка по мащаб туристическа инфраструктура“** е проведена една процедура BG06RDNP001-19.319 с бюджет от 330 000 лева и два приема. На първия прием са подадени 3 проекта, но единият е отеглен. От МИГ са одобрени 2 проекта с обща стойност и БФП от 151 599,67 лв. – по един за двете общини. И двата проекта са със сключен договор, като признатата БФП е общо 150 223,45 лева. На втория прием също се подават две проектни предложения на две читалища сък заявена БФП 120 613,97 лева.

Единият проект е със сключен договор с призната БФП от 68 533,97 лева. Общата БФП на трите договора по мярката е 218 757,42 лева или изпълнението на бюджета е 66,3%. Ако бъде сключен договорът и с другото читалище, БФП ще стане 270 837,42 лева или изпълнението ще е 82,1%, т.е. много добро за специфичната цел и за мярката.

За постигането на Специфична цел 2.3 Сигурна жизнена среда и екологично развитие е предвидена мярка 8.1 Залесяване и поддръжка на ПРСР и мярката на ОПОС за Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000. Общо тази специфична цел заема 26,73% от бюджета на СВOMP. По нея основно се очакват екологични въздействия върху територията.

По мярка **8.1 „Подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви“** е обявена една процедура BG06RDNP001-19.321 с бюджет от 70 000 лева, колкото е и по СВOMP. Проведени са два приема, като подадено и одобрено от МИГ е едно проектно предложение с обща стойност и БФП от 39 097,09 лева. Изпълнението на бюджета е 55,9%.

По мярката на ОПОС за **Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Натура 2000** са проведени две процедури. Първата BG16M1OP002-3.013 с бюджет от 1 979 987 лева е прекратена. Обявена е втора процедура BG16M1OP002-3.030 със същия бюджет. По нея са подадени три проектни предложения на обща стойност и с БФП от 1 949 812 лева. И трите проекта са със сключен договор, като единият е вече приключен, а другите два са в изпълнение. Изпълнението на бюджета по договорени средства е 98,5%. По разплатени средства изпълнението е 83,5%, т.е. напредъкът по мярката е отличен. Напредъкът по специфичната цел е много добър, въпреки оставащия бюджет по мярка 8.1, който е незначителен на фона на разходваните вече средства за опазване на околната среда и биоразнообразието.

Приоритет 3: *Създаване на условия за икономически растеж, заетост и развитие на местния пазар на труда* включва две специфични цели, които следва да бъдат постигнати чрез една мярка от ПРСР и една мярка по ОПИК. За изпълнението на този Приоритет са отделени общо 25,94% от бюджета на СВOMP – 0,44% за мярка 1.3 от ПРСР и 25,50% за мярката на ОПИК.

За постигането на Специфична цел 3.1 Повишаване на конкурентоспособността на МСП, на обема на износ на стоки и услуги, на производителността и придадената стойност на продукцията е предвидена мярката на ОПИК за растеж на МСП.

По мярката на ОПИК **Инвестиционен приоритет 2 „Капацитет за растеж на МСП”** е проведена една процедура BG16RFOP002-2.022 с бюджет от 1 955 830 лева (колкото е в СВOMP) и два приема. На първия са подадени 5 проекта, като и 5-те са одобрени от МИГ. На втори прием са подадени три проектни предложения, 1 е отхвърлено, две са одобрени, като единия проект е със статут на резерва. Общата стойност на всички подадени проекти е 2 487 917,34 лв. с БФП от 2 239 125,61 лв.. Одобрените от МИГ са 6 с обща стойност 1 908 244,90 с БФП от 1 717 420,41 лева. Всичките 6 проекта са със сключени договори и призната обща стойност 1 901 244,9 лева и БФП от 1 704 045,30 лева, като всички са приключени изцяло и разплатени. Изпълнението е 87,13% по договорени средства и 87,04% по разплатени средства (1 702 439,13 лева). Напредъкът по тази специфична цел за подкрепа на МСП е отличен. По единия от проектите са създадени 4 нови работни места.

За Специфична цел 3.2 Постигане на социална кохезия чрез укрепване и развитие на човешкия капитал по пътя на придобиване на нови професионални умения е предвидена мярка 1.3 по ПРСР.

По мярка **1.3 „Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства”** е проведена една процедура BG06RDNP001-19.320 с бюджет от 33 745,00 лева (колкото е и в СВOMP). Процедурата е с два приема през 2022 г., но по нея няма подадени проектни предложения. По специфичната цел на няма напредък засега.

Като цяло изпълнението на приоритетите, специфичните цели и мерките на Стратегията за ВOMP на МИГ Белене-Никопол е много добро. Напредъкът до края на 2023 г. е значим по всички приоритети. С малки изключения (мерките 1.3 и 4.2) бюджетите на мерките са почти изразходвани, като в някои случаи и са надвишени. Тъй като се наблюдава ускорено сключване на договори през последната година, очаква се да бъдат предложени такива и на одобрените на последните приеми на МИГ проекти. По договорени средства МИГ с 85,8% е над средното ниво за ВOMP (79,67%), същото се отнася и за разплатените средства, които са 62,14% при средно за ВOMP 46,70%.

3.3. Дейности на МИГ по управление и популяризиране на СВOMP

Основните дейности по управлението на Стратегията за ВOMP са свързани с приема и одобрението на проекти. Това включва изготвянето на процедури и различни документи – насоки за кандидатстване и насоки за изпълнение, организиране на обществени обсъждания по насоките, обявяване и прием на проекти, избор на оценителни комисии, осигуряване прозрачност на процедурите по взимането на решения и одобрение на проектите, уведомяване за сключване на договори или нередности по тях. Всички тези дейности се отнасят до основния механизъм на изпълнение на СВOMP. Тук спадат и информационните срещи и обученията по мерките, както и консултациите на потенциалните бенефициенти, обученията на местните лидери и екипа на МИГ. Дейностите по популяризирането на Стратегията и на подхода ВOMP допълват основните дейности по изпълнението и са средство за реализиране на добавената стойност на подхода, като тук са включени различни събития, празници, инициативи за местната общност извън подготовката на проекти, публикации в медиите, утвърждаване на местната идентичност и др.

МИГ Белене-Никопол започва да прилага Стратегията си за ВOMP през 2017 г., когато е сключено и Споразумението за изпълнение на Стратегия за Водено от общностите местно развитие № РД 50-11/25.01.2017 г. Както и при повечето МИГ в страната, процедурите и приемите на проекти започват през 2018 г., което се налага заради закъснялото одобрение на Стратегиите по втори прием и необходимостта екипите да бъдат обучени да работят с ИСУН, където бенефициентите по ПРСР за първи път започват да подават проектните си предложения. За периода до края на 2023 г. от екипа на МИГ е свършена значителна по обем работа: подготовка на 15 и провеждане на 13 процедури, 26 приема на проекти. Подадени и оценени общо 56 проекта, 52 одобрени и 42 със сключени договори. Проведени са 22 обществени обсъждания – по насоки за отделните мерки и за промяна на СВOMP. Организираните събития и обучения, срещи за популяризиране на СВOMP, празници и конкурси са общо 55, проведените консултации с бенефициенти са 134. Екипът на МИГ е повишил капацитета си чрез участие в 32 събития и обучения. Публикациите в медиите са 59. Всички дейности по години са обобщени в долната таблица.

Таблица 10 Дейности на МИГ по години 2017-2023 г.

Година	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Общо
Одобрени процедури на МИГ	няма	2 (ОПИК и 4.1)	3 6.4 и 7.2, ОПОС	1 (ОПОС)	2 7.5 и 4.2	6 4.1, 4.2, 7.2, 8.1, 1.3	1 6.4	15
Брой приеми по мерки	няма	2 ОПИК (1-ви прием) 4.1 (1-ви прием)	5 ОПИК (2 прием) 4.1 (2 прием) 6.4 (1 и 2 прием) 7.2	1 ОПОС	4 1-ви и 2-ри прием по 7.5 1-ви и 2-ри прием по 4.2	10 1 и 2 прием по 4.1 1-и 2 прием по 4.2 1 и 2 прием по 7.2 1 и 2 прием по 8.1 1 и 2 прием по 1.3	4 4.1 трети и четвърти прием 6.4 първи и втори прием	26
Подадени проекти	няма	17 5 по ОПИК 12 по 4.1	18 3 по ОПИК, 3 по 4.1, 10 по 6.4, 2 по 7.2	3 3 по ОПОС	5 4 по 7.5 1 по 4.2	7 3 по 4.1, 2 по 7.2 1 по 8.1, 1 по 4.2	7 2 по 4.1, 5 по 6.4	56
Одобрени проекти от МИГ	няма	16 5 по ОПИК 11 по 4.1	15 1 по ОПИК (+1 резерва), 3 резерви по 4.1, 8 по 6.4, 2 по 7.2	3 3 по ОПОС	3 2 по 7.5 1 по 4.2	8 3 по 4.1, 2 по 7.2, 1 по 8.1, 2 по 7.5	7 2 по 4.1, 5 по 6.4	52
Сключени договори	няма	няма	7 6 по ОПИК 1 по 4.1	4 4 по 4.1 (един е прекратен)	12 6 по 4.1, 2 по 6.4, 1 по 7.2 3 по ОПОС	7 1 по 4.2, 4 по 6.4, 1 по 7.2, 1 по 7.5	12 6 по 4.1, 1 по 6.4, 2 по 7.2, 2 по 7.5, 1 по 8.1	42
Обществени обсъждания	1 (от 2016)	9	3	1	3	4	1	22
Събития, информационни срещи и др.	13 2 за СВОМР 2 обучения за 8 инф. срещи Годишна конференция	13 2 за ОПИК 4 обучения 6 инф. срещи Годишна конференция	11 4 обучения 2 по ОПОС 4 инф. срещи Годишна конференция	4 4 обучения за проекти по СВОМР	6 3 по 7.5 2 по 6.4 1 по 8.1	5 4 информационни срещи Годишна конференция	3 Празник на МИГ Фотоконкурс, конкурс за рисунка	55
Обучения и срещи на екипа на МИГ	3	11	10	5	3	-	-	32
Консултации с бенефициенти	41	28	15	16	11	15	8	134
Медии (публикации)	11	12	9	4	4	10	9	59

Тъй като МИГ прави анализ на въздействието на СВОМР за поредна година и в миналогодишното проучване са обхванати подробно всички дейности от 2017 г. до ноември 2022 г., в настоящия анализ ще бъдат разгледани само 2022 г. (изцяло) и 2023 г. (изцяло).

През 2022 г. прилагането на Стратегията за ВОМР е изключително активно, тъй като има допълнително финансиране по някои от мерките, а и срокът за изпълнение на проекти се скъсява (юни 2025 г.), но предвид мудното им одобрение от страна на ДФЗ, обявяването на приемите трябва да става възможно най-бързо. Затова екипът на МИГ провежда през годината 5 процедури (плюс една анулирана) с общо 10 приема – всички по мерките от ПРСР. По мярка 4.1, която е с увеличен бюджет са подадени и одобрени от МИГ общо три проектни предложения. По мярка 7.2, която също е с увеличен бюджет на първия прием са подадени и одобрени 2 проекта, на втория прием няма подадени проекти, тъй като бюджетът на практика е изчерпан още на първия (проектите са на общините). По мярка 8.1 за залесяването има един подаден и 1 одобрен проект. По мерките 4.2 и 1.3 за съжаление няма подадени проекти и на двата приема – и с двете мерки всички МИГ в страната срещат трудности, така че това не е изненадващо.

Сключените договори с бенефициенти през годината са 7 - единият по мярка 4.2, 4 по мярка 6.4 (един от тях е прекратен), един по мярка 7.2 и един по мярка 7.5. Проведени са 4 обществени обсъждания на насоките за кандидатстване по мерките 4.1, 4.2, 7.2 и 1.3 на ПРСР. Не са провеждани срещи и обучения на бенефициенти по мерките на Стратегията, индивидуалните консултации са 15.

За популяризиране на СВОМР са организирани 5 събития – четири информационни срещи за напредъка и една годишна конференция на МИГ. Публикациите в медиите са 16, изработени са и рекламни материали. През 2022 г. поради засилената работа по приемите екипът на МИГ не е участвал в срещи и обучения за повишаване на собствения си капацитет. Извършено е и проучване за въздействието на СВОМР и удовлетвореността на местната общност от нейното прилагане.

Таблица 11 Дейности на МИГ през 2022 година

Процедури и приеми по проекти – 5/10		
Процедури	Приеми	Подадени/ одобрени проекти
BG06RDNP001-19.321 Мярка 8.1 „Подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви“	Първи прием от 27.01.2022 г. до 07.03.2022 г.	1 подаден 1 одобрен
	Втори прием до 26.04.2022 г.	-
BG06RDNP001-19.590 Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“	Анулирана	
BG06RDNP001-19.564 Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“.	Първи прием от 15.02.2022 г. до 29.03.2022 г.	2 подадени 2 одобрени
	Втори прием от 30.05.2022 г. до 30.08.2022 г.	1 подаден 1 одобрен
BG06RDNP001-19.566, Мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“	Първи прием от 01.03.2022 г. до 03.05.2022 г.	2 подадени 2 одобрени
	Втори прием до 12.12.2022 г.	-
BG06RDNP001-19.565, Мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“.	Първи прием от 26.04.2022 г. до 31.05.2022 г.	-
	Втори прием до 28.10.2022 г.	-
BG06RDNP001-19.320, Мярка 1.3 „Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства“.	Първи прием от 06.06.2022 г. до 11.07.2022 г.	Няма подадени проекти
	Втори прием от 29.08.2022 г. до 03.10.2022 г.	Няма подадени проекти
Сключени договори - 7		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
Амбулатория за първична дентална помощ ПЛАМАДЕНТ ООД (BG06RDNP001-19.136, мярка 6.4)	96 596.99 БФП: 72 447.74	02.03.2022
ЕЛИА МИЛК ООД (BG06RDNP001-19.094, мярка 4.2)	97 785.94 БФП: 48 892.97	07.04.2022
Община Никопол (BG06RDNP001-19.319, мярка 7.5)	73 398.00 БФП: 73 398.00	12.04.2022

ЕВРОКОНСУЛТ МИГ ООД (BG06RDNP001-19.136, мярка 6.4)	89 191.71 БФП: 66 893.78	13.04.2022 (прекратен)
Цветков - М ЕООД (BG06RDNP001-19.136, мярка 6.4)	80 970.12 БФП: 60 727.59	13.04.2022
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ (BG06RDNP001-19.253, мярка 7.2)	320 273.15 БФП: 320 273.15	30.05.2022
КЮРЧЕВ ЕООД (BG06RDNP001-19.136, мярка 6.4)	96 696.00 БФП: 72 522.00	28.06.2022
Обществени обсъждания - 4		
<p>Общественото обсъждане на Проект на насоки за кандидатстване по процедура № BG06RDNP001-19.564 „МИГ Белене-Никопол, Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ в периода 30.12.2021 г. до 07.01.2022 г.</p> <p>Общественото обсъждане на Проект на насоки за кандидатстване по процедура № BG06RDNP001-19.566 „МИГ Белене-Никопол, Мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ – в периода 30.12.2021 г. до 07.01.2022 г.</p> <p>Общественото обсъждане на Проект на насоки за кандидатстване по процедура № BG06RDNP001-19.320 „МИГ Белене-Никопол, Мярка 1.3 „Краткосрочен обмен на опит и посещения в земеделски и горски стопанства“ от 16.02.2022 г. до 23.02.2022 г.</p> <p>Общественото обсъждане на Проект на насоки за кандидатстване по процедура № BG06RDNP001-19.565 „МИГ Белене-Никопол, Мярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ от 16.02.2022 г. до 23.02.2022 г.</p>		
Обучения и информационни срещи по мерките на СВOMP		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
-	-	-
Индивидуални консултации с бенефициенти – 15		
Мъже	Жени	Общо
7	8	15
Информационни срещи за популяризиране на СВOMP – 5		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
4 информационни срещи за запознаване на населението с напредъка по изпълнението и извършените през 2022 година дейности на одобрената Стратегия за ВOMP	с. Драгаш Войвода (21.12.2022), гр. Никопол (21.12.2022), с. Деков (22.12.2022), гр. Белене (22.12.2022)	59
Годишна конференция на МИГ	Белене (23.12.2022)	52
Публикации в медиите - 16		
Публикация/тема	Дата	Медия
Обява 28.01.2022 За подаване на проекти по мярка 8.1	28.01.2022	https://www.plevenpress.com/
Обява 16.02.2022 За подаване на проектни предложения по мярка 4.1	16.02.2022	
Фестивал на биоразнообразието в Никопол – „Прилеп фест” 2022	22.10.2022	
Най-голямата опасност пред животинските видове е липсата на информация за тях	17 май, 2022 г.	https://www.bgsever.info/news/

Тревожно ниска осведоменост показва социологическо проучване	18 май, 2022 г.	
Да се запознаем в обектива на фотоапарата	28 юни, 2022 г.	
Екологични лекции – работилници се проведоха в училищата в Белене	30 май, 2022 г.	
Детски еко лагер за малчуганите от Белене се проведе на остров Персин	1 май, 2022 г.	
Кръгла маса, посветена на опазването на биоразнообразието, се проведе в Община Белене	1 юни, 2022 г.	
Лекции-обучения по проект „Хабитат Дунав“ се проведоха в община Белене	5 юли, 2022 г.	
Фестивал „Нощ на прилепите“ се проведе в Белене	6 юли, 2022 г.	
Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол” открива процедура за подбор на проектни предложения (мярка 8.1)	28.01.2022	https://plevenzapleven.bg/
Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол” открива процедура за подбор на проектни предложения (мярка 4.1)	16.02.2022	https://plevenzapleven.bg/
Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол” открива процедура за подбор на проектни предложения (мярка 7.2)	02.03.2022	https://plevenzapleven.bg/
Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол” открива процедура за подбор на проектни предложения (мярка 4.2)	27.04.2022	https://plevenzapleven.bg/
Сдружение „Местна инициативна група Белене – Никопол” открива процедура за подбор на проектни предложения (мярка 1.3)	07.06.2022	https://plevenzapleven.bg/
Други дейности		
<ul style="list-style-type: none"> • Изготвяне на проучване на тема: „Проучване на въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията на МИГ Белене-Никопол и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността“ • Изработени рекламни и информационни материали (стенни календари, настолни календари, химикалки, тениски и рекламни бамбукови чаши, платнени чанти, информационен бюлетин) 		

Източник Годишен доклад на МИГ, ИСУН, екип на МИГ

През 2023 г. е изготвена една нова процедура по мярка 6.4 от ПРСР с общо два приема, проведени са и трети и четвърти прием по мярка 4.1 по процедурата от предишната година. По мярка 4.1 на двата приема са подадени два проекта, като единият е одобрен от МИГ и дори е със сключен договор. Другият е в процес на оценка. По мярка 6.4 на първия прием са подадени и одобрени от МИГ 3 проекта, като единият вече е със сключен договор, а на втория прием проектните предложения са 2, и двете одобрени от МИГ.

Сключените с бенефициентите договори през годината са 12, като 6 са по мярка 4.1 (вкл. и от новите приеми), два са по мярка 7.2, два по мярка 7.5, един по мярка 8.1 и един по мярка 6.4, като засега няма прекратени договори. Проведено е едно обществено обсъждане за насоките за кандидатстване по мярка 6.4, няма срещи и обучения на бенефициенти, индивидуалните консултации са 8. Трябва да се каже, че МИГ усилено работи върху изготвянето на нова Стратегия за ВОМР за периода 2021-2027 г. и провежда множество срещи със заинтересованите страни по тази тема, които обаче не са обект на настоящия анализ, тъй като не са свързани с прилагането на сегашната СВОМР. Въпреки голямата заетост на екипа, все пак за популяризиране на Стратегията и на подхода ВОМР са проведени 3 събития сред местната общност – празник на МИГ и два конкурса – фото и за детски рисунки. Публикациите в медиите са 9.

Таблица 12 Дейности на МИГ през 2023 г.

Процедури и приеми по проекти 1/4		
Процедури	Приеми	Подадени/ одобриени проекти
№BG06RDNP001-19.564 Мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства”	Трети прием от 15.03.2023 г. до 31.05.2023 г.	1 подаден 1 одобрен от МИГ и сключен договор
	Четвърти прием от 18.09.2023 г. до 08.12.2023 г.	1 подаден в процес на оценка от МИГ
№BG06RDNP001-19.739 Мярка 6.4 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности	Първи прием от 10.05.2023 г. до 12.07.2023 г.	3 подадени и одобрени от МИГ 1 одобрен от ДФЗ със сключен договор
	Втори прием от 11.09.2023 г. до 23.10.2023 г.	2 подадени 2 одобрени от МИГ
Сключени договори - 12		
Бенефициент/ Процедура	Стойност/ БФП	Дата на сключване
Община Белене (BG06RDNP001-19.319, мярка 7.5)	76 825.45 БФП: 76 825.45	09.01.2023
АГРИТРЕЙДИНГ ООД (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	79 718.00 БФП: 39 859.00	23.01.2023
НЧ "Христо Ботев - 1892" (BG06RDNP001-19.319, мярка 7.5)	68 533.97 БФП: 68 533.97	23.01.2023
ЗП Тони Рупов (BG06RDNP001-19.564, мярка 4.1)	146 650.00 БФП: 73 325.00	06.02.2023
ЕКО ПРОДЪКТС ИНДЪСТРИ ЕООД (BG06RDNP001-19.321, мярка 8.1)	39 097.09 БФП: 39 097.09	07.02.2023

ЗП Милен Йосифов (BG06RDNP001-19.105, мярка 4.1)	146 685.00 БФП: 73 342.50)	13.02.2023
Община Белене (BG06RDNP001-19.566, мярка 7.2)	313 922.00 БФП: 313 922.00	24.02.2023
ЗП Милен Йосифов (BG06RDNP001-19.564, мярка 4.1)	145 570.00 БФП: 72 785.00	03.05.2023
ПРОИЗВОДИТЕЛНА КООПЕРАЦИЯ УТРО (BG06RDNP001-19.564, мярка 4.1)	146 680.00 БФП: 73 340.00	17.05.2023
Община Никопол (BG06RDNP001-19.566, мярка 7.2)	318 933.00 БФП: 318 933.00	26.05.2023
АГРО СТИЛ - С ЕООД (BG06RDNP001-19.739, мярка 6.4)	44 697.60 БФП: 33 523.20	29.11.2023
БИО СЕЛЕКШЪН ЕООД (BG06RDNP001-19.564, мярка 4.1)	123 000.00 БФП: 86 100.00	10.11.2023
Обществени обсъждания		
Обществено обсъждане Проект на насоки за кандидатстване за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG06RDNP001-19.739 „МИГ Белене-Никопол, Мярка 6.4 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“ в периода 21.02.2023 г. до 01.03.2023 г.		
Обучения и информационни срещи по мерките на СВОМР		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
-	-	-
Индивидуални консултации с бенефициенти - 8		
Мъже	Жени	Общо
4	4	8
Информационни срещи за популяризиране на СВОМР –		
Тема/събитие	Място/дата	Участници
Празник на МИГ	Белене /01.07.2023 г.	Над 200
Фото конкурс „Реката и хората“ 2023	Белене, Никопол/29.05.2023 г. - 19.06.2023 г.	4
Конкурс за детска рисунка „Тихият бял Дунав”	Белене, Никопол/29.05.2023 г. - 19.06.2023 г.	36
Публикации в медиите - 9		
Публикация/тема	Дата	Медия
Обява – трети прием по мярка 4.1	17.03.2023 г.	https://plevenzapleven.bg/
Обява – прием по мярка 6.4	15.05.2023 г.	https://plevenzapleven.bg/ https://www.plevenpress.com
Обява – прием по мярка 6.4	12.09.2023 г.	https://plevenzapleven.bg/ https://www.plevenpress.com
Обява – четвърти прием по мярка 4.1	19.09.2023 г.	https://plevenzapleven.bg/ https://www.plevenpress.com
Успешно приключване на годината от МИГ Белене-Никопол	21.12.2023 г.	https://plevenzapleven.bg/ https://www.plevenpress.com
Други дейности		
<ul style="list-style-type: none"> Изготвяне на проучване на тема: „Проучване на въздействието на СВОМР върху социално-икономическото развитие на територията на МИГ Белене-Никопол и удовлетвореността от прилагането на СВОМР в общността“ 		

4. Проекти реализирани на територията на общините, кумулативни въздействия

4.1. Усвояване на ЕСИФ от общините в област Плевен

Проектите по СВОМР са част от всички интервенции по Оперативните програми, реализирани на територията на двете общини. Очаква се въздействието им да бъде кумулативно, тъй като промяната в различните показатели, с които се измерват ефектите е резултат от направените инвестиции като цяло. В Програмния период 2014-2020 г. развитието на селските райони е приоритет на ОСП, но е част и от интегрираното развитие на регионите (политиката на сближаване). Териториалният подход като основен принцип се осъществява едновременно „отгоре-надолу“ чрез секторните интервенции в общинските планове и „отдолу-нагоре“ чрез подхода ВОМР. „Основен върху района“ се прилага и в двата случая, затова и инвестициите са „интегрирани“, основани на нуждите и потенциала, а постигнатите резултати трябва да бъдат преценявани като общо въздействие.

Както вече се отбеляза, до края на 2023 г. общо договорените средства по ЕСИФ за България са в размер на 25 324 751 878,91 лева, а реално разплатените суми са 18 103 748 402,91 лева. Средно на човек за страната се падат по 3 927 лева от договорените и 2 807 от реално разплатените средства. Макар и условни, данните за разпределението на човек и по общини дават информация за капиталовите инвестиции, осигуряващи качество на живот, бизнес среда и развитие, като често пъти размерът на средствата не е гаранция, че те са насочени според нуждите на съответната територия и подпомагат нейното развитие. В много случаи общините предпочитат да изпълняват европейски програми за подпомагане на уязвимите групи (социален патронаж, топъл обяд) или подобряване на инфраструктурата (ВиК, пътища, отпадъци), които дават незабавен и разпознаваем ефект, за сметка на полагане на дългосрочни усилия за привличане на нови частни инвестиции и подобряване на бизнес средата. Все пак, инфраструктурните проекти имат благоприятен дългосрочен ефект върху икономиката, както и върху социалната сфера и условията за живеене.

Спомена се и това, че Северозападният регион се представя по-добре от 2022 г. и е на четвърто място по усвоени средства с договорени 1 976 404 002,37 лева е реално разплатени 1 394 583 524,46 лева. Макар че е по-рядко населен от другите региони, на човек се падат по 2 943 лева от договорените средства и 2 076 лева от разплатените средства, което е под

средното за страната. Договорените средства в област Плевен са 525 338 289,71 лева или 2 384 лева на човек от населението, като тук има значение и факта, че областта е по-гъсто населена от останалите в региона.

Разпределението по общини е твърде неравномерно вътре в областта, като данните за усвоените средства на база броя население са показателни донякъде и за вида проекти, които се реализират, както и за икономическото им състояние. Община Плевен, която е най-голяма и с най-много население естествено е на първо място с 320 715 667,08 БФП и 2 575 лева на човек от реално влезлите в икономиката суми (разплатените средства). Макар че общината реализира и големи инфраструктурни проекти (водния цикъл, пътища), очевидно е, че икономическата активност е по-висока.

Таблица 13 Усвоени средства от ЕСИФ по общини

Общини	Обща стойност	Договорени средства	Реално изплатени	Договорени на човек	Разплатени на човек
Плевен	390 422 515,80	320 715 667,08	285 508 908,89	2 893	2 575
Червен бряг	61 077 219,46	48 701 527,13	30 554 987,65	2 169	1 361
Долни Дъбник	32 619 496,59	22 592 604,12	11 251 882,24	2 327	1 159
Никопол	22 971 012,86	20 398 727,03	14 513 713,75	3 042	2 164
Кнежа	24 231 964,35	19 952 770,50	13 470 386,67	1 583	1 069
Белене	21 664 185,52	16 344 478,37	8 560 881,55	2 182	1 143
Д. Митрополия	18 525 708,93	15 762 502,85	7 272 245,35	971	448
Левски	19 031 965,63	13 610 858,74	6 471 248,76	914	435
Гулянци	14 986 428,05	13 018 639,99	8 485 374,53	1 424	928
Искър	16 922 434,76	12 741 809,61	9 055 875,72	2 304	1 638
Пордим	14 883 672,90	10 766 374,45	8 252 520,10	2 269	1 739

Източник ИСУН, декември 2020 г.

На второ място е община Червен бряг с 48 701 527,13 БФП и сравнително добро усвояване на човек, като тук има множество проекти за енергийна ефективност на сградите, но все пак и сравнително силна икономика. За сметка на това община Кнежа, която е с най-добри икономически резултати в областта след община Плевен, е с по-малко усвоено БФП, съответно и на човек. От останалите общини прави впечатление, че тези с по-голямо население имат и по-ниска БФП на човек (Долна Митрополия и Левски), въпреки че средствата не са малко, както и че общини с по-висок дял на разплатените средства всъщност са с малко усвоена БФП (Пордим и Гулянци) – това се дължи не само на малкото население, а и на факта, че в тези общини проектите са предимно по ОПРЧР, ОП Храни или

инфраструктурни общински по ОПОС или ПРСР. По принцип, проектите на общините се разплащат доста по-бързо от тези на частните бенефициенти. Както ще стане ясно по-нататък, въпреки че усвояването на ЕСИФ влияе благоприятно върху развитието на териториите, не може да се установи пряка зависимост между усвоените пари и икономическите показатели, тъй като влиянието на други фактори се оказва по-силно.

От данните в таблицата личи, че община Никопол е на четвърто място в областта по договорена БФП, както и по реално разплатени суми. Тук обаче, над 70% от проектите са общински и важи казаното по-горе. При сравнение с община Кнежа, която е с по-малко договорени средства, но с по-висока обща стойност на проектите, става ясно, че в Кнежа инвестиционната активност на предприятията е много по-голяма. Община Белене е на шесто място в областта по договорени средства и на седмо по разплатени, изпреварена от община Искър, която е с по-малко усвоена БФП, но с повече общински проекти, които в Белене са под 50% от всички проекти.

4.2.Проекти, реализирани в община Белене

По общо усвояване на средства от ЕСИФ, общината има относително добър напредък в сравнение със същия период за миналата година. По данни на ИСУН, до края на 2023 г. на територията на община Белене са сключени 87 договора (с 22 повече от миналата година) на 54 бенефициента (15 повече от миналата година). От сключените договори 6 са прекратени, всички по ПРСР (2 от тях са на МИГ), като сумите за тези проекти са отбелязани като нулеви. Договорите са с БФП от 16 344 478,37 лева (с 6 444 942,15 повече от миналата година), а разплатените суми са в размер на 8 560 881,55 (разликата с миналата година е само 1 538 658,77 лева). Вижда се, че по отношение на реалното усвояване, увеличаването на средствата е около три пъти по-малко в сравнение с увеличението на договорените средства, т.е. напредъкът е основно по линия на договарянето. Реално разплатените суми до момента са 52,4% от договорените.

От останалите 81 проекта (без 6-те прекратени), приключени са 34 договора – предимно по ОПИК (включително и 12 проекта, които представляват помощи за COVID-19 и по които реално няма дейности). По ОПИК обаче има и доста изпълнени проекти на МСП, в т.ч. и тези реализирани чрез СВОМР. По ОПРЧР приключените проекти са главно общински, но

има и два на частни бенефициенти. Всички останали проекти – 47 на брой, са със сключен договор или в изпълнение, като плащания има по 30 от тях. Трябва да се каже, че проектите, по които все още няма плащания в голямата си част са със сключен договор от 2023 г., така че забавянето е в рамките на нормалното. Повече от половината проекти са по ПРСР – 45, тези по ОПИК са 20, останалите са по ОПРЧР, ОП Храни и ОПОС, има един проект по ПМДР и един по ОП Добро управление.

24 от договорите са сключени чрез СВОМР на МИГ Белене-Никопол, от тях два са прекратени. БФП на проектите по СВОМР е 3 547 278,03 лева или 16,4% от усвоените средства в цялата община, което е много добър принос.

Самата община Белене реализира 22 проекта с обща БФП от 7 347 278,21 лева, което е 44,9% от цялата договорена БФП, което е в рамките на разумното разпределение. Както вече се каза, в много общини усвоените средства от самите тях заемат много голям дял от всички средства, като в повечето случаи те не отиват за инфраструктура, а за подпомагане на уязвимите групи по ОПРЧР, ОП Храни или РЧР 2021-2027 г. Плащанията по тези програми са редовни и сигурни, но създават дисбаланси в развитието, тъй като проектите са конкретно насочени към уязвимата част от населението и безспорно са полезни, но по никакъв начин не подобряват нито икономиката, нито средата за живеене на съответните места. В общината тези проекти са с БФП 1 674 229,27 лева, останалите договорени средства в размер на 5 381 180,34 лева са за инфраструктурни проекти (вкл. за ремонт на общински път), някои от тях по СВОМР, които въздействат положително върху качеството на живот на цялото население. Реално изплатените по проекти на общината средства са 3 495 433,3 лева или 40,8% от всички разплатени суми по проекти.

Таблица 14 Проекти в община Белене

Бенефициент	Населено място	Наименование на проекта	Обща стойност	БФП	Реално изплатени суми	Статус/ Програма
АДЕЛА ОЙЛ ООД	с. Бяла вода	Отглеждане на трайни насаждения от лавандула и създаване на нови	29 337	29 337	19 558	Сключен (мярка 6.3)
АГРО ДИЗ ООД	с. Петокладенци	Закупуване на земеделска техника	487 483,27	243 741,62	0	Сключен (мярка 4.1)

АВЕНИР 2084 ЕООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
АГРО СТИЛ - С ЕООД	гр. Белене	Закупуване на машини за производство и монтаж на метални конструкции	44 697,60	33 523,20	0	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
Албена Тодорова	гр. Белене, с. Кулина вода	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337	29 337	19 558	Сключен (мярка 6.3)
Амбулатория ПЛАМАДЕНТ ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	9 830	9 830	9 830	Приключен (ОПИК)
Амбулатория ПЛАМАДЕНТ ООД	гр. Белене	Доставка на специализирано оборудване за АГППДП- ПЛАМАДЕНТ ООД	96 596,99	72 447,74	72 447,73	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
Асоциация наука за природата Сдружение	Община Белене	Хабитат Дунав	800 000	800 000	655 723,01	В изпълнение (ВОМР, ОПОС)
БН АГРО ООД	гр. Белене	Изграждане и оборудване на: Мандра с административно- битова част и доилна в овцеферма за 800 овце	0	0	0	Прекратен (мярка 4.2 ПРСР)
БЕЛЛА 21 ООД	гр. Белене	Професионализъм и развитие в Белла 21	34 210	34 210	34 210	Приключен (ОПЧР)
БЕЛЛА 21 ООД	гр. Белене	Подобряване на производствения капацитет	389 286	343 282,3	343 162,2	Приключен (ВОМР, ОПИК)
ВЕНКОВ - ЕЛИТ ГРУП ЕООД	гр. Белене	Закупуване на машини за производство на PVC и AL дограма	0	0	0	Прекратен (мярка 6.4 ПРСР)
Ганчеви перфект ЕООД	гр. Белене	Разкриване на модерно фотографско ателие за предоставяне на иновативни арт услуги на територията на МИГ Белене – Никопол	28 446,81	21 335,11	21 335,07	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
ЕВРОКОНСУЛТ МИГ ООД	гр. Белене	Развитие на иновативни образователни алтернативни туристически услуги	0,00	0,00	0,00	Прекратен (ВОМР, мярка 6.4)
Георги Кирилов	с. Деков	Стартова помощ за развитието на малко стопанство.	0	0	46 558	Прекратен (мярка 6.3 ПРСР)

ГРИЙН ФАРМ ПЕТОКЛАДЕНЦИ ЕООД	гр. Белене с. Петокладенци с. Татари	Изграждане на ферма за месодайни крави	1 909 339,27	954 669,62	0	Сключен (мярка 4.1)
ДЕКСИ КОНСУЛТ ЕООД	Белене	Пълноценен живот в общността	110 482,96	110 483	91 509,81	Приключен (ОПРЧР)
ЕМТИ Електрик ООД	гр. Белене	Преустройство на промишлена сграда в завод за производство на трансформатори	1 045 756,72	385 066	0	Сключен (мярка 6.4)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Увеличаване на потенциала за конкурентно и ефективно производство чрез модернизация на технологията	1 661 500	996 900	995 569,8	Приключен (ОПИК)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Повишаване на производствения капацитет	387 597,3	348 837,6	348 649,2	Приключен (ВОМР, ОПИК)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Подкрепа за средни предприятия за последствията от пандемията COVID-19	124 000	124 000	124 000	Приключен (ОПИК)
ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД	гр. Белене	Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност	299 914,90	149 957,44	149 957,44	Приключен (ОПИК)
ЕТ БРАТЯ НИКОЛОВИ - ХРИСТО НИКОЛОВ	гр. Белене	Модернизация на овцеферма чрез внедряване на нова за стопанството земеделска техника	0	0	0	Прекратен (ВОМР, мярка 4.1)
ЕТ ДОКТОР ГЕРГАНА СТОЙКОВА	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	6 719	6 719	6 719	Приключен (ОПИК)
КРАСИМИР ДЖАНТОВ ЕТ	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
КРАСИМИР ДЖАНТОВ ЕТ	гр. Белене	Закупуване на оборудване за производство на ПВЦ дограма и врати	0,00	0,00	0,00	Прекратен (мярка 6.4)
ЕТ ЯВОР КЮРЧЕВ	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	3 860	3 860	3 860	Приключен (ОПИК)
ЯВОР КЮРЧЕВ ЕООД	гр. Белене	Повишаване на конкурентоспособността на фирма от територията на МИГ Белене-Никопол	96 696,00	72 522,00	60 435,00	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)

Милен Йосифов	гр. Белене с. Бяла вода	Закупуване на нова земеделска техника	145 570,00	72 785,00	0	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
Зорница Димитрова	с. Деков	Развитие на стопанство на млад земеделски стопанин	48 895,00	48 895,00	0	Сключен (мярка 6.1 ПРСР)
ЗП Ивайло Крумов	с. Кулина вода	Модернизиране на стопанство чрез закупуване на земеделска техника	243 850	121 925	0	Сключен (мярка 4.1 ПРСР)
ЗС Ивайло Пейзанов	гр. Белене	Стартова помощ за развитие на земеделско стопанство	48 895.00	48 895.00	24 447,50	Сключен (мярка 6.1 ПРСР)
ЗП Иван Йорданов Иванов	с. Деков с. Татари	Изграждане на свинеферма за угодяване на прасета	1 911 531,72	955 765,84	0	Сключен (мярка 4.1 ПРСР)
ЗС ЛЮДМИЛ СТЕФАНОВ	гр. Белене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и ефективно използване на ресурсите	123 450	61 725	61 725	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗС ТОНИ РУПОВ	гр. Белене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и ефективно използване на ресурсите	146 000	72 937,36	72 937,36	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗС ТОНИ РУПОВ	гр. Белене	Повишаване на конкурентоспособността и ефективността в земеделско стопанство	146 650,00	73 325,00	73 325,00	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗС ТОНИ РУПОВ	гр. Белене	Инвестиции, осигуряващи опазване на околната среда и внедряване на иновативни технологии	342 156,59	154 745,80	154 745,80	Сключен (мярка 4.1 ПРСР)
ЗС Румен Дешев	гр. Белене	Въвеждане на иновативен подход при експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство.	138 262,74	69 131,37	69 131,37	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗС Румен Дешев	гр. Белене	Подобряване на мерките за биосигурност, хигиена и хуманно отношение към животните	175 988.23	87 994.12	0,00	Сключен (мярка 4.1 ПРСР)

Ивелина Иванова	с. Татари	Стартова помощ за развитие на земеделско стопанство	48 895	48 895	24 447,5	Сключен (мярка 6.1)
КРИСТИНИ ООД	гр. Белене	Разширение и преустройство на сервиз за хладилна техника в цех за изработване на хладилни инсталации	577 303,6	288 651,8	217 051,07	Сключен (мярка 6.4)
Красимир Флорев	с. Деков	Стартова помощ за развитие на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен (мярка 6.3 ПРСР)
МАЙКРОМЕТ ООД	гр. Белене	Модернизиране на производствения процес чрез закупуване на галванична линия за електрохимично поцинковане	121 950	109 755	109 615,5	Приключен (ВОМР, ОПИК)
МАЙКРОМЕТ ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
МАЙКРОМЕТ ООД	гр. Белене	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	50 000	50 000	50 000	Приключен (ОПИК)
МЕД ИНДЪСТРИ ООД	гр. Белене	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	50 000	50 000	50 000	Приключен (ОПИК)
МЕД ИНДЪСТРИ ООД	гр. Белене	Възстановяване на МСП чрез подобряване на енергийната ефективност	299 990,19	149 995,09	149 990.10	Приключен (ОПИК)
МИГ Белене-Никопол	гр. Белене	Подготвителни дейности по разработване на СВОМР	41 083.22	41 083.22	0	В изпълнение (мярка 19.1 ПРСР)
МИГ Лясковец-Стражица		Дигитална местна общност - иновация за живи селски райони!	62 889.29	62 889.29	0	В изпълнение (мярка 19.3 ПРСР)
Милен Иванов	гр. Белене	Закупуване на земеделска техника	146 685,00	73 342,50	0	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
Миряна Димитрова	гр. Белене	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337	29 337	29 337	Сключен (мярка 6.3)

МОМЧИЛ	с. Бяла вода	Стартова помощ за развитието на малко стопанство с пчели	29 337	29 337	29 337	Сключен (мярка 6.3)
НЧ ХРИСТО БОТЕВ - 1892	гр. Белене	Народно Читалище "Христо Ботев - 1892" привлекателно място за културен туризъм	68 533,97	68 533,97	0	Сключен (ВОМР, мярка 7.5)
Община Белене	Белене	Осигуряване на топъл обяд в Община Белене в условията на пандемия от COVID-19	105 643,12	105 643,12	105 643,12	Приключен (ОП Храни)
Община Белене	Белене	Патронажна грижа + в община Белене	128 708,84	128 708,84	128 708,84	Приключен (ОПРЧР)
Община Белене	Белене	Патронажна грижа + в община Белене	64 682,63	64 682,63	46 725,64	В изпълнение(ОПРЧР)
Община Белене	Белене	Патронажна грижа + в община Белене	35 159,04	35 159,04	35 143,98	Приключен (ОПРЧР)
Община Белене	гр. Белене	Рехабилитация на ул. „Малчика“	313 922,00	313 922,00	0	Сключен (ВОМР, мярка 7.2)
Община Белене	Белене	Рехабилитация на четвъртокласна пътна мрежа в населени места	2 911 774,47	2 911 774,47	0	Сключен (мярка 7.2 ПРСР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Алтернатива за равноправен и независим живот	499 907,3	499 907,3	487 385,13	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Осигуряване на топъл обяд в община Белене	7 792,27	7 792,27	7 792,27	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Осигуряване на топъл обяд в община Белене	96 159,35	96 159,35	96 159,35	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене, Гулянци, Долна Митрополия, Никопол	Подготвителна помощ за стратегия за ВОМР на общините Белене, Никопол, Гулянци и Долна Митрополия	37 295,9	37 295,9	41 420,99	Сключен (ПМДР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Изграждане на многофункционално игрище в СУ „Димчо Дебелянов“	92 106,93	92 106,93	92 103,91	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Реконструкция на улици в град Белене: ул. "Милан Василев", ул. "Петко Д. Петков", ул. "Рила" и част от ул. "Фердинанд Дечев"	1 086 859,10	1 086 859,10	1 086 785,62	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Изграждане на част от Крайдунавски парк "Белене"	579 419,25	579 419,25	576 025,12	Сключен (мярка 7.2)

ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Патронажна грижа в Община Белене	70 318,08	70 318,08	69 895,37	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Патронажна грижа в Община Белене	86 655	86 655	86 655	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене	Не изхвърляй - компостирай	211 562,70	211 562,70	211 562,70	Приключен (ОПОС)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Патронажна грижа в Община Белене	35 057,06	35 057,06	35 057,06	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Подобряване на средата на живот чрез реконструкция на част от уличната мрежа и изграждане на спортна инфраструктура	320 273,15	320 273,15	151 769,56	Сключен (ВОМР, мярка 7.2)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Топъл обяд в Община Белене	220 339,20	220 339,20	97 641,66	Сключен (Храни и СП 2021-2027)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Създаване на Туристически Информационен Център и поставяне на туристически съоръжения	76 825,45	76 825,45	0	Сключен (ВОМР, мярка 7.5)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Повишаване и укрепване на общинския капацитет в Община Белене	43 010,00	43 010,00	8 602,00	Сключен (РЧР 2021-2027)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	гр. Белене	Грижа в дома	324 186,71	324 186,71	112 763,26	В изпълнение (РЧР 2021-2027)
ПРЕСТИЖ ХЕЛТ ЕООД	гр. Белене	Създаване на център за оздравително-възстановителни процедури	248 150	198 520	188 728,29	Приключен (ОПИК)
ПЛАМСИ ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
ПК УТРО	гр. Белене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по-ефективно използване на ресурсите	145 651,6	58 237,52	58 237,51	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ПК УТРО	гр. Белене	Повишаване на конкурентоспособността на земеделска кооперация	146 680,00	73 340,00	73 340,00	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)

ПТБ- ДАНИЕЛА ДЕНЕВА ЕТ	гр. Белене	Подобряване на производствения капацитет и конкурентоспособност чрез модернизиране на технологичното оборудване	389 412	350 470,8	350 361	Приключен (ВОМР, ОПИК)
ПЛЕВЕНСКИ ОБЩЕСТВЕН ФОНД ЧИТАЛИЩА	Белене, Долна Митрополия, Левски	Гражданско участие и публичен контрол в процеса на вземане на решения	0	0	74 726,92	Приключен (Добро управление)
Стелияна Ванкова	с. Бяла вода	Стартова помощ за развитието на земеделското стопанство на пчелар	48 895	48 895	24 447,5	Сключен (мярка 6.1)
ТВ ИНВЕСТ ЕООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
ФИНЕКО ООД	гр. Белене	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
Цветков - М ЕООД	гр. Белене	Закупуване на оборудване на цех за производство на PVC и алуминиева дограма	80 970,12	60 727,59	0	Сключен (ВОМР, мярка 6.4)
ЦИОП Дунав	гр. Белене	Насърчаване на гражданско участие	62 650,09	62 650,09	62 650,09	Приключен (Добро управление)
ЦЪРКВА "СВ.ГЕОРГИ ПОБЕДОНОС ЕЦ"	гр. Белене	Основен ремонт, реконструкция и подобряване на прилежащо пространство	515 025,88	515 025,88	0	Сключен (мярка 7.6 ПРСР)
54 бенефициента		87 проекта	21 664 185,52	16 344 478,37	8 560 881,55	
Сравнение с 2022 г.:						
39 бенефициента		65 проекта	13 405 883,91	9 899 536,22	7 022 222,78	

Източник ИСУН, декември 2023 г.

4.3.Проекти реализирани в община Никопол

Община Никопол също е реализирала добър напредък в усвояването на средства по ЕСИФ, като размерът на договорените средства е малко по-висок от този на община Белене по, но доста по-голям по отношение на разплащането. Договорите са 87, с 27 повече от предишната година, бенефициентите са 46 – с 16 повече. Договорените средства са с БФП 20 398 727,03 лева (с 5 286 126,04 повече от миналата година), а реално разплатените средства са 14 513 713,75 лева или с 2 427 467,69 повече от 2022 г. И тук съотношението е в полза на договарянето, макар че разплатените средства са повече, като реално разплатените по проекти суми са 71,2% от договорените. Причината е в многото приключени проекти на самата община Никопол по РР, ОПРЧР и Програма Храни.

Прекратените проекти са 3, два от които са на МИГ, всички по ПРСР. От останалите 84 проекта изцяло приключени са 33 – по ОПИК (вкл. 10 за COVID-19), по ОПРЧР и ОП Храни, по ОП Региони в растеж и по ОПОС, предимно общински. Само по ОПИК има изпълнени проекти на частни бенефициенти за повишаване капацитета на МСП, като някои са и чрез ВОМР. Проектите в изпълнение или само със сключен договор са 51, по 30 от тях вече има плащания, тези без реално разплатени суми са с подписан договор през 2023 г. По ПРСР и има 46 проекта, 15 по ОПИК и 1 по ОПОС, които са на частни бенефициенти. Всички останали проекти са на общината и два на МИГ (за подготвителната мярка).

18 договора са сключени чрез СВОМР на МИГ Белене-Никопол, два от тях са прекратени. Но единият бенефициент е кандидатствал със същия проект на национален прием и вече има сключен договор (Гергана Енева). Общата БФП на проектите, която е договорена чрез проекти по Стратегията е в размер на 3 035 316,88 лева, което представлява 14,9% от цялата БФП, договорена в общината. И тук приносът на ВОМР към общите средства е сравнително добър, макар и по-малък от този в община Белене.

Община Никопол реализира 30 собствени проекта, които са с общ размер на БФП 15 346 189,83 лева. Това е 75,2% от всички договорени суми. Реално разплатените суми към общината са 11 185 239,99 лева или 77% от всички разплатени суми. Тук споменатата вече диспропорция е налице – общината усвоява основната част от средствата на ЕСИФ, разполагаеми за територията. Все пак голямата част от проектите са предназначени за

инфраструктура и саниране, от които полза има цялото население. По ОП Региони в растеж са усвоени 4 540 533,99 лева, за инфраструктурните проекти БФП е в размер на 4 399 216,48 лева, вкл. и чрез проектите сключени по ВОМР. Общината има реализиран и един голям проект за закриване и рекултивация на депото за отпадъци, както и един по ОПОС за опазване на биоразнообразието. За подпомагане на уязвимите групи по ОПРЧР и ОП Храни са усвоени 3 319 855,88 лева, повече от два пъти по-големи суми в сравнение с община Белене. Този тип подпомагане е необходим, особено където има бедност и висока безработица, но има краткосрочен социален ефект за момента и не води до устойчиво икономическо развитие.

Таблица 15 Проекти в община Никопол

Бенефициент	Населено място	Наименование на проекта	Обща стойност	БФП	Реално изплатени суми	Статус
АГРИТРЕЙДИНГ ООД	с. Вълбел	Модернизация на земеделско стопанство	79 718,00	39 859,00	0,00	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
МОБИЛИЕРИ ООД	с. Вълбел	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	3 260,00	3 260,00	3 260,00	Приключен (ОПИК)
МОБИЛИЕРИ ООД	с. Вълбел	Устойчив растеж и развитие на фирма за производство на мебели	0.00	0.00	0	Прекратен (ВОМР, мярка 6.4)
АХМЕД ТАТАРЛЪ ЕТ	с. Драгаш войвода	Внедряване на иновативен подход при извършване на основни агротехнически мероприятия в животновъдно стопанство.	108 062,86	54 031,43	54 031,43	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
АХМЕД ТАТАРЛЪ ЕТ	с. Драгаш войвода	Повишаване конкурентоспособността на животновъдно стопанство чрез инвестиции в опазване на околната среда и иновативни технологии	424 583,76	212 291,87	0,00	Сключен (мярка 4.1 от ПРСР)
ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ	с. Вълбел	Въвеждане на иновативен подход при отглеждане на овце за производство на сурово овче мляко.	146 404,34	73 202,17	73 202,17	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)

ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ	с. Вълбел	Подобряване на мерките за био сигурност, хигиена и хуманно отношение към животните съгласно Наредба 44/2006 г.	189 284,73	94 642,37	37 729,34	Сключен (мярка 4.1)
АГРО УСТРЕМ 2012 ООД	с. Асеново	Изграждане на дом за възрастни хора в УПИ VII-371,372, с. Асеново	0,00	0,00	0	Прекратен (мярка 6.4)
АГРОФЕМ ООД	с. Лозица	Създаване на сливова овощна градина и закупуване на земеделска техника	138 801,16	69 400,59	69 400,57	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
Анатоли Флорев	гр. Никопол	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен (мярка 6.3 на ПРСР)
АНДРЕЙ ШЕМАНЮК	гр. Никопол	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен (мярка 6.3 на ПРСР)
Асен Господинов	с. Новачене	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен (мярка 6.3 на ПРСР)
БИО СЕЛЕКШЪН ЕООД	с. Асеново с. Дебово с. Лозица	Повишаване конкурентоспособността на „БИО СЕЛЕКШЪН“ ЕООД	210 000,00	105 000,00	0,00	Сключен (мярка 4.1 от ПРСР)
БИО СЕЛЕКШЪН ЕООД	с. Дебово	Инвестиции в модернизация и подобряване на енергийната ефективност на предприятие за преработка на орехи	585 000,00	292 500,00	0,00	Сключен (мярка 4.2 от ПРСР)
БИО СЕЛЕКШЪН ЕООД	с. Асеново с. Дебово с. Лозица	Подобряване ефективността и производителността на "Био Селекшън" ЕООД	123 000,00	86 100,00	0,00	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ВАЛ - ЕЛЕКТРОНИКС ЕООД	гр. Никопол	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	9 100	9 100	9100	Приключен (ОПИК)
ГЕРГАНА ЕНЕВА	с. Новачене	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и ефективно използване на ресурсите в	140 778,65	68 751,15	0,00	Прекратен (ВОМР, мярка 4.1)
ГЕРГАНА ЕНЕВА	с. Новачене	Закупуване на Автоматизирана линия за пакетиране на лук, раздробител и сеялка за зеленчуци	189 900,00	94 950,00	0,00	Сключен (мярка 4.1 от ПРСР)

ДЕЯН	с. Асеново	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с отглеждане на пчели	29 337	29 337	29 337,00	Сключен (мярка 6.3 от ПРСР)
ДИЯН ДИМИТРОВ	с. Лозица	Стартова помощ за развитие на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен (мярка 6.3 от ПРСР)
ДУНАВ - НИКОПОЛ ЕООД	гр. Никопол	Повишаване на производствения капацитет чрез въвеждане на ново технологично оборудване	221 921	199 728,9	198 810	Приключен (ВОМР, ОПИК)
ДУНАВ - НИКОПОЛ ЕООД	гр. Никопол	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за COVID-19	50 000,00	50 000,00	50 000,00	Приключен (ОПИК)
ЕВРОКВАРЦ - МВ ООД	с. Черковица	Внедряване на мерки за енергийна ефективност	857 887,68	605 321,38	605 181,38	Приключен (ОПИК)
ЕВРОКВАРЦ - МВ ООД	с. Черковица	Подобряване на производствения капацитет и разширяване на експортния потенциал	1 047 000	732 900	732 900	Приключен (ОПИК)
ЕКО ПРОДЪКТС ИНДЪСТРИ ЕООД	с. Лозица	Залесяване и създаване на горски масив в землището на с. Лозица	39 097,09	39 097,09	0,00	Сключен (ВОМР, мярка 8.1)
ЕЛИА МИЛК ООД	с. Драгаш войвода	Повишаване на конкурентоспособността на млекопреработвателно предприятие	97 785,94	48 892,97	48 892,97	Сключен (ВОМР, мярка 4.2)
ЕТ АЙТУНГ-АЙХАН ОСМАНОВ	гр. Никопол	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	3 300	3 300	3 300	Приключен (ОПИК)
ЕТ МИЛИНОВ - ЛЮБОМИР МИЛИНОВ	с. Лозица	Подпомагане развитието на стопанството	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен (мярка 6.3 от ПРСР)
ЕТ Румен Кънчев-Габриела 93	Санадиново	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337	29 337	29 337,00	Сключен (мярка 6.3 от ПРСР)
ЕТ ЧАР - Людмила Шаранганова	с. Вьбел	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	8 320	8 320	8 320	Приключен (ОПИК)
ЕТ ЧАР - Людмила Шаранганова	с. Вьбел	Подкрепа за МСП за автобусни превози, за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	6 661,23	6 661,23	0,00	В изпълнение (ОПИК)

ЗК ЕДИНСТВО - 94	с. Бацова махала	Закупуване на специализирана техника за отглеждане и изхранване на животни	109 498,32	54 749,16	0,00	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗП Селяйдин Зюрабов	гр. Никопол	Закупуване на земеделска техника	205 846,99	102 923,48	0,00	Сключен (мярка 4.1 от ПРСР)
ЗС СЕЯТ ХАСАНОВ	гр. Никопол	Въвеждане на иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство.	119 463,19	59 731,59	59 731,59	Сключен (ВОМР, мярка 4.1)
ЗС СЕЯТ ХАСАНОВ	гр. Никопол	Повишаване на конкурентоспособността а в животновъдно стопанство	239 053,95	119 526,97	0,00	Сключен (мярка 4.1 от ПРСР)
ИВАНКА	с. Асеново	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с отглеждане на пчели	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
КИРИЛ МОНКОВ	с. Лозица	Подпомагане развитието на стопанството	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен (мярка 6.3)
КЛЕЪРС ЕООД	с. Черковица	Подобряване на производствения капацитет на Клеърс ЕООД	391 078,6	351 970,74	351 841,23	Приключен (ВОМР, ОПИК)
КЛЕЪРС ЕООД	с. Черковица	Подкрепа за средни предприятия за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	150 000	150 000	150 000	Приключен (ОПИК)
ЗКПУ АСЕНОВО	с. Асеново	Повишаване на конкурентоспособността а на земеделско стопанство чрез инвестиции в иновативни технологии и чрез изграждане на автоматизирана система за съхранение	826 924,86	413 462,43	0,00	Сключен (мярка 4.1 от ПРСР)
Любослав	с. Новачене	Развитие на растениевъдно стопанство от зеленчуци - спанак и домати открито производство	48 895,00	48 895,00	24 447,50	Сключен (мярка 6.1 от ПРСР)

Людмил Лазаров	с. Новачене	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Людмил Лазаров	29 337	29 337	9 779,00	Сключен (мярка 6.3)
Майя	с. Асеново с. Дебово	Отглеждане на трайни насаждения	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
Мария Асенова	с. Новачене	Стартова помощ за развитие на стопанство на млад фермер - Мария Евгениева Асенова	48 895,00	48 895,00	48 895,00	Сключен (Мярка 6.1)
МИГ БЕЛЕНЕ-НИКОПОЛ	Белене, Никопол	Подготвителен проект за дейности по подпомагане процеса на разработване на Стратегия за ВОМР	6 043,00	6 043,00	0,00	В изпълнение (мярка 19.1 от ПРСР)
Момчил Карабулев	с. Дебово	Стартова помощ за развитието на малкото стопанство на Момчил Карабулев	29 337,00	29 337,00	9 779,00	Сключен (мярка 6.3)
Николета Николова	с. Любеново с. Муселиево	Подпомагане създаването и развитието на стопанството на млад фермер	48 895,00	48 895,00	24 447,5	Сключен (мярка 6.1)
ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	Белене, Гулянци, Долна Митрополия, Никопол	Подготвителна помощ за стратегия за ВОМР на територията на общините Белене, Никопол, Гулянци и Долна Митрополия	970	970	41 420,99	Сключен (ПМДР)
Община Никопол	Никопол	Закриване и рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци в местност „Карач Дере“	1 136 416,56	1 136 416,56	1 136 416,56	Приключен (ОПОС)
Община Никопол	Никопол	Опознай природните забележителности с лодка по река Дунав	73 398,00	73 398,00	69 450,00	Сключен (ВОМР, мярка 7.5)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Можем да дадем повече	499 407,15	499 407,15	496 727,57	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Осигуряване на топъл обяд в община Никопол	19 670,73	19 670,73	19 670,73	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Осигуряване на топъл обяд в община Никопол	306 254,39	306 254,39	306 254,39	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	С малки стъпки към успешен старт	410 366,96	410 366,96	355 681,74	Приключен (ОПНОИР)

ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява Полицията в град Никопол	474 691,83	474 691,83	451 088,19	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж подобрява адм. капацитет на община Никопол	21 348	21 120	21 120	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява Общинска администрация Никопол	727 250,51	727 250,51	691 575,84	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява домовете в град Никопол	950 785,78	950 785,78	814 476,09	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява Читалището в град Никопол	737 171,84	736 314,7	700 292,00	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Региони в растеж обновява жилищата в град Никопол	1 171 730,41	1 171 730,41	1 026 508,66	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Активна грижа чрез социална подкрепа	282 299,47	282 299,47	245 535,51	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол Муселиево Новачене	Реконструкция и рехабилитация на улици	1 172 464,86	1 172 464,86	1 156 436,12	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Основно обновяване на централен площад и прилежащи пространства	611 039,52	611 039,52	607 598,72	Сключен (мярка 7.2)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Патронажна грижа в община Никопол	146 881,67	146 881,67	143 158,93	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Патронажна грижа в община Никопол	117 720	117 720	108 864,41	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Въвеждане на мерки за енергийна ефективност на Многофамилни жилищни сгради в град Никопол	868 938,77	868 938,77	868 938,77	Приключен (Региони в растеж)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол	Патронажна грижа в община Никопол	56 034,72	56 034,72	56 034,72	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Топъл обяд в условията на пандемията от COVID-19	238 332,60	238 332,60	238 332,60	Приключен (ОП Храни)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	гр. Никопол с. Черковица	Реконструкция и рехабилитация на ул. „В. Левски“, село Черковица; Обновяване на крайбрежен парк „Ливингстън“	355 940,00	355 940,00	352 573,55	Сключен (ВОМР, мярка 7.2)

ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Подобряване на природозащитното състояние на Натура 2000 видове в община Никопол	799 976	799 976	623 883,38	В изпълнение (ВОМР, ОПОС)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Патронажна грижа + в община Никопол	207 725,22	207 725,22	207 725,22	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Патронажна грижа + в община Никопол	103 862,61	103 862,61	103 862,61	Приключен (ОПРЧР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Топъл обяд в Община Никопол	493 136,64	493 136,64	220 631,04	Сключен (Храни и МП 2021/2027)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Грижа в дома в община Никопол	438 163,72	438 163,72	150 012,44	В изпълнение (РЧР 2021/27)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Укрепване общинския капацитет на Община Никопол	61 951,00	61 951,00	12 390,20	В изпълнение (РЧР 2021/27)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Реконструкция на участък от улица Александър Стамболийски в гр. Никопол	318 933,00	318 933,00	0,00	Сключен (ВОМР, мярка 7.2)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Реконструкция и/или рехабилитация на улици	1 940 839,10	1 940 839,10	0,00	Сключен (мярка 7.2 от ПРСР)
ОБЩИНА НИКОПОЛ	Никопол	Основен ремонт и въвеждане на мерки за енергийна ефективност на физкултурен салон към училище "Христо Ботев"- гр. Никопол	1 014 841,92	1 014 841,92	0,00	Сключен (НПВУ)
Панайот Иванов	с. Новачене	Стартова помощ за развитието на малко стопанство	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен (мярка 6.3)
Пристанище НИКОПОЛ ЕООД	гр. Никопол	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	10 000	10 000	10 000	Приключен (ОПИК)
САШКА	Санадиново	Стартова помощ за развитие на малко стопанство с отглеждане на пчели	29 337,00	29 337,00	29 337,00	Сключен (мярка 6.3)
СЕНАЙ ПАНДУРОВ	с. Жернов с. Черковица	Развитие на стопанство	29 337,00	29 337,00	19 558,00	Сключен (мярка 6.3)

ФОНДАЦИЯ ЗА ОКОЛНА СРЕДА И ЗЕМЕДЕЛИЕ	Белене, Никопол	Подобряване на природозащитното състояние на целеви видове в 33 Персина, Обнова-Карамандол и Никополско плато	232 319,68	232 319,68	341 555,09*	Приключен (ВОМР, ОПОС)
ЦВЕТИ-ТРАНС 2010 ЕООД	с. Евлогиево	Преодоляване недостига на средства в резултат от COVID-19	9 300	9 300	9300	Приключен (ОПИК)
ЦВЕТИ-ТРАНС 2010 ЕООД	с. Евлогиево	Подкрепа за МСП с автобусни превози, за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	7 490	7 490	0	В изпълнение (ОПИК)
ЧАЙКА АД	гр. Никопол	Подкрепа за малки предприятия с оборот над 500 000 лв. за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19	50 000	50 000	50 000	Приключен (ОПИК)
46 бенефициента		87 договора	22 971 012.86	20 398 727.03	14 513 713,75	
2022 г.						
30 бенефициента		60 договора	16 664 400,77	15 112 600,99	12 086 246,06	

Източник ИСУН, декември 2023 г.

5. Въздействие на СВОМР по проекти (таблица)

Проект	Бенефициент	Одобрена БФП (лв.)	Модернизация/ Иновации/ Конкурентоспособност	Социални въздействия и ползи	Опазване на околната среда
BG06RDNP001-19.105 МИГ Белене-Никопол, мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“					
Внедряване на иновативен подход при извършване на основни агротехнически мероприятия в животновъдно стопанство	ЕТ АХМЕД ТАТАРЛЪ с. Драгаш войвода	54 031.43	Закупуване на машини и оборудване за въвеждане на иновативен подход при организацията на машинно-тракторния парк	1 ново работно място	Подобряване на ресурсната ефективност, намаляване разходите за гориво, оптимизиране на агротехническите срокове
Въвеждане на иновативен подход при отглеждане на овце за производство на сурово овче мляко.	ЕТ МОНИ - БРАНИМИР БОЯНОВ с. Вълбел	73 202.17	Обновяване на машинно-тракторния парк и иновативен подход при отглеждане на млечни и овце и добив на качествено сурово овче мляко	Повишаване на знанията и уменията на работещите в стопанството	Подобряване на ресурсната ефективност, намаляване разходите за гориво
Модернизация на земеделско стопанство	АГРИТРЕЙДИНГ ООД с. Драгаш войвода	39 859,00	Закупуване на нова селскостопанска техника – трактор за обработка на пшеница и царевица	2 нови работни места	Подобряване на ресурсната ефективност, намаляване разходите за гориво
Създаване на сливова овощна градина и закупуване на земеделска техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	АГРОФЕМ ООД с. Ложица	69 400.59	Създаване на овощна градина и закупуване на модерна земеделска техника. Механизация, използване на ИКТ и сателитна навигация	3 нови работни места	Пестена на вода, енергия, торове (особено фосфорни и азотни) и пестициди. Опазване на качеството на почвите водите, намаляване на замърсяването им.

Закупуване на специализирана техника за отглеждане и изхранване на животни	ЗК ЕДИНСТВО 94 с. Бацова махала	54 749.16	Закупуване на модерна техника, автоматизация на събиране на фуражи	3 нови работни места	Ресурсна ефективност, нова техника щадяща околната среда
Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	ЗС ЛЮДМИЛ СТЕФАНОВ гр. Белене	61 725.00	Закупуване на нова земеделска техника в птицевъдна ферма, механизация на производството, прецизно земеделие, иновации	1 ново работно място, подобряване условията на труд	По-ефективно използване на ресурсите, намаляване разходите за гориво, екологично управление на земята и почвите
Въвеждане на иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство	ЗС СЕЯТ ХАСАНОВ гр. Никопол	59 731.59	Иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк, механизация, цифровизация	Повишаване на знанията и уменията	Намаляване разходите за гориво, ресурсна ефективност, оптимизация на агротехническите мероприятия
Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	ЗП ТОНИ РУПОВ гр. Белене	72 937.36	Внедряване на нова за стопанството техника и оптимизиране на процесите по експлоатация на машинно-тракторния парк, механизация, ИКТ и сателитна навигация	1 ново работно място Повишаване на знанията и уменията	По-ефективно използване на ресурсите, пестене на вода, енергия, торове (особено фосфорни и азотни) и пестициди. Намаляване замърсяването на почвите и водите
Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите	ПК УТРО	58 237,52	Закупуване на техника за повишаване на селскостопанската производителност, обем на продукцията и по - ефективно използване на ресурсите. Механизация, иновативна система за прецизно земеделие	Повишаване на знанията и уменията на работещите в стопанството	По-ефективно използване на ресурсите, за да се произвежда с по-малко вода, енергия, торове (особено фосфорни и азотни) и пестициди

Закупуване на земеделска техника за отглеждане на зърнено - житни и маслодайни култури	ЗП Милен Йосифов Иванов	73 342,50	Закупуване на нова техника, модернизация	Повишаване на знанията и уменията на работещите	Нова техника, щадяща околната среда
Въвеждане на иновативен подход при организация, експлоатацията на машинно-тракторния парк на животновъдно стопанство.	ЗС РУМЕН ДЕШЕВ	69 131,37	Закупуване на техника, внедрена в стопанството система за повишаване на селскостопанската производителност, повишаване качеството на продукцията от сурово мляко	Повишаване на знанията и уменията на работещите в стопанството	Намаляване разходите за гориво, ресурсна ефективност, оптимизиране на агротехническите срокове
BG06RDNP001-19.564 МИГ Белене-Никопол, мярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“					
Подобряване ефективността и производителността на Био Селекшън ЕООД	БИО СЕЛЕКШЪН ЕООД	86 100,00	Модернизация на техническия парк и закупуване на ново оборудване, внедряване на нови технологии	Повишаване на знанията и уменията на работещите	Биологично производство, прецизно земеделие
Закупуване на нова земеделска техника (прикачен инвентар) за обработваеми площи в гр. Белене и с. Бяла вода	ЗП Милен Йосифов Иванов	72 785,00	Закупуване на модерна техника, въвеждане на иновации в стопанството	Повишаване на знанията и уменията на работещите	Опазване на компонентите на околната среда
Повишаване на конкурентоспособността на земеделска кооперация на територията на МИГ Белене – Никопол	ПК УТРО	73 340,00	Закупуване на модерна техника с цел повишаване на конкурентоспособността	Повишаване на знанията и уменията на работещите, по-добри условия за труд	Контрол върху замърсяването на околната среда, справяне с изменението на климата
„Повишаване на конкурентоспособността и ефективността в земеделско стопанство от територията на МИГ Белене – Никопол“	ЗС ТОНИ РУПОВ	73 325,00	Закупуване на модерна техника	2 нови работни места	Контрол върху замърсяването на околната среда

BG06RDNP001-19.094 МИГ Белене-Никопол, мярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти					
Повишаване на конкурентоспособността на млекопреработвателно предприятие	ЕЛИА МИЛК ООД с. Драгаш войвода	48 892.97	Закупуване на иновативна система за етикиране и претегляне на собствени млечни продукти и централна система за почистване с пяна	Повишаване знанията и уменията на работещите; подобряване на хигиенните норми на труд	Нови технологии, щадящи околната среда
BG06RDNP001-19.136 МИГ Белене Никопол, мярка 6.4. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности”					
Разкриване на модерно фотографско ателие за предоставяне на иновативни арт услуги на населението и гости на територията на МИГ Белене – Никопол	Ганчеви перфект ЕООД гр. Белене	21 335.11	Разкриване на ново предприятие, нова услуга за населението. Иновативни арт-услуги, закупуване на висок клас материални активи – професионална техника.	1 ново работно място Повишаване на предприемаческата активност	Популяризиране сред гостите и туристите на природните забележителности и защитените зони и територии – ПП „Персина“
Повишаване на конкурентоспособността на фирма от територията на МИГ Белене-Никопол	КЮРЧЕВ ЕООД гр. Белене	72 522.00	Закупуване на нова техника за строителни и ремонтни дейности; нова дейност в микро предприятие	1 ново работно място Подобряване услугите за населението	Нови машини, щадящи околната среда
Доставка на специализирано оборудване за АГПДП-ПЛАМАДЕНТ ООД	ПЛАМАДЕНТ ООД град Белене	72 447.74	Доставка на Стоматологичен блок за лекар и пациент, нова дейност за предприятието;	1 ново работно място Подобряване на здравните услуги за населението	Нови машини, щадящи околната среда, повишаване здравната култура
Закупуване на оборудване на цех за производство на PVC и алуминиева дограма	Цветков - М ЕООД	60 727,59	Закупуване на ново енергийно ефективно оборудване, автоматизация, повишаване качеството на продукцията	1 ново работно място Подобряване условията на труд	Енергийна и ресурсна ефективност
BG06RDNP001-19.739 МИГ Белене Никопол, мярка 6.4. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности”					
Закупуване на машини за производство и монтаж на метални конструкции	АГРО СТИЛ - С ЕООД	33 523,20	Закупуване на ново модерно оборудване, тематична област "Мехатроника и чисти технологии" на ИСИС.	5 нови работни места	Нови машини, щадящи околната среда

BG06RDNP001-19.253, мярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура”

Подобряване на средата на живот чрез реконструкция на част от уличната мрежа и изграждане на спортна инфраструктура	ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	376 271.51	Реконструкция на улици в град Белене, изграждане на спортна площадка за минифутбол и баскетбол и игрище за плажен волейбол	Облагодетелствано население: 8 717 души, подобряване условията за живеене	Активният начин на живот е част от екологичното възпитание – опазване на собственото здраве и природата
Реконструкция, рехабилитация и обновяване на обекти на територията на община Никопол 1. Реконструкция и рехабилитация на улица „Васил Левски“ село Черковица, Община Никопол“ 2. „Обновяване на крайбрежен парк „Ливингстън“	ОБЩИНА НИКОПОЛ	355 940.00	Инвестиции в областта на транспортната инфраструктура на територията на община Никопол и насърчаване на социалното приобщаване и повишаване качеството живот в гр. Никопол и общината; Стимулиране на туризма и възможностите за отдих на местното население	Улесняване на пътуванията и подобряване на мобилността на работната сила. Възможности за отдих и почивка. 4 832 души	Подобряване състоянието на паркове и зелени площи, намаляване на замърсяването с прах и ФПЧ, стимулиране активния начин на живот

BG06RDNP001-19.566 мярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура”

Рехабилитация на ул. „Малчика“ в участъка от пътно кръстовище с ул. „Кирил и Методий“ до пътно кръстовище с ул. „Фердинанд Дечев“, гр. Белене	ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	313 922,00	Инвестиции в областта на транспортната инфраструктура, подобряване на икономическа и инвестиционна обстановка, туристическа среда	Подобряване на средата за живеене, улесняване мобилността на работната сила 8 983 души	Намаляване на замърсяването с прах и ФПЧ
„Реконструкция на участък от улица Александър Стамболийски в гр. Никопол“	ОБЩИНА НИКОПОЛ	318 933,00	Ремонт на улици, инвестиции в транспортна инфраструктура	Подобряване на средата за живеене 2 994 души	Намаляване на замърсяването с прах и ФПЧ

BG06RDNP001-19.319 МИГ Белене – Никопол, мярка 7.5. „Инвестиции за публично ползване в инфраструктурата за отдих, туристическа инфраструктура					
Опознай природните забележителности с лодка по река Дунав	Община Никопол гр. Никопол с. Черковица	73 398.00	Създаване на нова туристическа атракция, уникална за региона. Закупуване на 2 оборудвани моторни лодки	Развитие на туризма и възможностите за отдих на местното население. Утвърждаване на местната идентичност.	Популяризиране на природните забележителности и биоразнообразието
Народно Читалище "Христо Ботев - 1892" привлекателно място за културен туризъм в град Белене	НЧ „ХРИСТО БОТЕВ – 1892“	68 533,97	Поставяне на барелеф, ремонт на сграда, доставка на сценично оборудване и осветление	Културна идентичност и нови услуги, подобряване на средата за живеене	Популяризиране на природното и културно наследство
„Създаване на Туристически Информационен Център и поставяне на туристически съоръжения в Община Белене“	ОБЩИНА БЕЛЕНЕ	76 825,45	Преустройство и ремонт на съществуващата сграда на Автогара, създаване на павилиони и работилница	Нови туристически услуги, подобряване на средата за живеене, културна идентичност 1 500 души	Популяризиране на природното и културно наследство
BG06RDNP001-19.321 МИГ Белене - Никопол, мярка 8.1 „Подпомагане за залесяване и създаване на горски масиви“					
Залесяване и създаване на горски масив в землището на с. Лозица, общ. Никопол, област Плевен с площ 11,015 дка	ЕКО ПРОДЪКТС ИНДЪСТРИ ЕООД	39 097,09	Създаване на горски масив от обикновен орех	Подобряване условията за живот на населението	Съхраняване и възстановяване на екосистеми
BG16RFOP002-2.022 МИГ Белене-Никопол „Подобряване на производствения капацитет в МСП“					
Подобряване на производствения капацитет	БЕЛЛА 21 ООД гр. Белене	343 282.29	Закупуването на ново високотехнологично оборудване за шивашка фирма, автоматизация. Въвеждане на иновация - интелигентна система за производство.	Повишаване на знанията и уменията на работещите. Безопасност на труда.	Намаляване на консумираната електроенергия, намаляване на отпадъците. Тематична област „Мехатроника и чисти технологии" на ИСИС

Повишаване на производствения капацитет на „Дунав – Никопол“ ЕООД чрез въвеждане на ново технологично оборудване	ДУНАВ - НИКОПОЛ ЕООД гр. Никопол	199 728.90	Закупуване на ново оборудване за преработка на дървен материал. Ресертификация на стандарт за управление ISO 9001. Разработване на платформа за онлайн поръчки	Подобряване безопасността и хигиенните условия, намаляване на физическия труд	Повишаване на ресурсната ефективност, намаляване на разходите за енергия
Повишаване на производствения капацитет на „Енеркемикал“ ООД, чрез инвестиране в машини и оборудване за студена обработка на метали	ЕНЕРКЕМИКАЛ ООД гр. Белене	348 837.57	Въвеждане на съвременни машини и оборудване за почистване на метали. Увеличаване броя на произвежданите продукти, нова технологична линия.	Повишаване знанията и уменията на работещите в предприятието.	Оптимизация на ресурсната ефективност. Намаляване на количеството отпадъци и използвана вода.
Подобряване на производствения капацитет на Клеърс ЕООД	КЛЕЪРС ЕООД с. Черковица	351 970.74	Инсталиране на последно поколение високоефективни центрофужни помпи и включване в производството на нов процес за автоматичен контрол на качеството в реално време. Създаване на електронната платформа за бизнес	Повишаване на знанията уменията на работещите в предприятието, подобряване условията на труд.	Намаляване консумацията на природни ресурси, безотпадни технологии. Намаляване на потреблението на вода и на количеството отпадъци
Модернизиране на производствения процес в "Майкромет" ООД, чрез закупуване на галванична линия за електрохимично поцинковане	МАЙКРОМЕТ ООД гр. Белене	109 755.00	Въвеждане на галванична линия за електрохимично поцинковане на метали, нова технология	4 нови работни места Създаване на по- добри условия на труд	Подобряване на ресурсната ефективност, намаляване на количеството отпадъци, намаляване потреблението на вода
Подобряване на производствения капацитет и конкурентоспособността на ЕТ ПТБ-Даниела Денева , чрез модернизиране на	ПТБ-ДАНИЕЛА ДЕНЕВА ЕТ	350 470,80	Закупуване на модерно оборудване за оптимизиране на производството , намаляване на технологичното време за определени операции ,	Повишаване на знанията и уменията на работещите в предприятието	Нови машини, щадящи околната среда, ресурсна ефективност

технологичното оборудване и диверсифициране на продукцията.			внедряване на нова технология за значително подобряване на качеството на произвежданите продукти и възможност за създаване на нови такива		
BG16M1OP002-3.030 МИГ Белене-Никопол, „Подобряване на природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000 чрез подхода BOMP“					
Хабитат Дунав, подобряване природозащитното състояние на видове от мрежата Natura 2000	Асоциация наука за природата, Сдружение, гр. Белене	800 000	Консервационни мерки за подобряване на природозащитното състояние на целеви видове на територията на защитени зони BG0000247 Никополско плато и BG0000396 Персина	Повишаване осведомеността на местната общност за застрашените видове и биоразнообразието	Преки мерки за опазване на видовете, техните местообитания и биоразнообразието
Подобряване на природозащитното състояние на Natura 2000 видове в община Никопол	ОБЩИНА НИКОПОЛ Никопол	799 976.00	Изпълнение на проучвателни дейности и преки консервационни мерки за целеви видове в защитените зони по Natura 2000 на територията на община Никопол.	Повишаване осведомеността на местната общност за застрашените видове и биоразнообразието	Преки мерки за опазване на видовете, техните местообитания и биоразнообразието
Подобряване на природозащитното състояние на местообитанията на целеви видове земноводни и влечуги в ЗЗ Персина, Обнова-Карамандол и Никополско плато.	ФОНДАЦИЯ ЗА ОКОЛНА СРЕДА И ЗЕМЕДЕЛИЕ Никопол	349 836,00	Мерки за постигане на благоприятно природозащитно състояние на 3 целеви по програмата видове, чрез подобряване на състоянието на ключови за вида находища и местообитания	Повишаване осведомеността на местната общност за застрашените видове и биоразнообразието	Преки мерки за опазване на видовете, техните местообитания и биоразнообразието

6. Икономически въздействия на СВОМР

Въздействието на Стратегията за ВОМР следва да се търси въз основа на трите стълба на устойчивото развитие, които са и в основата на подхода – икономиката, социалната сфера и екологията. Преките ефекти от прилагането на проектите на дадена територия се пораждат от инвестициите на допълнителни средства в стопанствата и предприятията, което води до повишаване на конкурентоспособността и съответно на икономическите им показатели. Тъй като за икономическите мерки в СВОМР са отделени повече от половината средства (50,53% от бюджета), то тези въздействия се очаква да настъпят най-бързо и да са най-видими. Това от своя страна, следва да предизвика общо подобряване на показателите в съответния район, а като по-дългосрочно въздействие да повлияе положително върху цялостното икономическо развитие. Тук трябва да се направят две уточнения – икономическите въздействия могат да бъдат оценени в техния ефективен и дългосрочен аспект чак след приключване на всички проекти, т.е. след като е настъпило разплащането на средствата и се види дали има устойчивост на резултатите. В процеса на прилагане, могат да се очертаят само тенденциите, както и факторите, които помагат или пречат. В тази връзка е и второто уточнение - въздействията като следствие от усвояването на средствата от ЕСИФ се усилват или неутрализират от общата икономическа ситуация и нивото на развитие на региона, както и от различни външни фактори (например инфлацията и цените, повишаването на лихвите, централизираната политика).

6.1. Регионални и областни фактори на въздействието

Двете общини на МИГ са част от Северозападния регион, което ги поставя в слаба позиция спрямо общини, които са в по-развити територии и се ползват от вече изградена икономическа и търговска инфраструктура на съответния регион. Според Интегрираната териториална Стратегия за развитие на Северозападния регион (ИТСР-СЗР), той е на 260 място от общо 268 региона в Европа. Пак според Стратегията, някои от причините за изоставането на региона са исторически, а други се обуславят от по-съвременни фактори. Северна България се отличава с много по-лоша инфраструктура в сравнение с южните части – няма напълно изградена магистрала и добри транспортни връзки между населените места, няма път по протежението на Дунав, който да свързва изток и запад, не са добри комуникациите и в направлението север-юг. По показателя за инфраструктура

Северозападният регион се класира на последно място сред всички региони в ЕС. Лошото състояние на река Дунав в този участък не предполага развитие на промишлено и търговско корабоплаване и туризъм. Допълнително отрицателна роля имат и многото закрити промишлени производства отпреди 1989-та година - повечето от тях са изкуствено поддържани преди, като следствие такива предприятия не са приватизирани поради липса на инвеститорски интерес и това създава допълнителна безработица в редица общини. Като външен фактор е посочено съседството с най-бедните региони на Румъния и Сърбия, с които обмяната на икономическа активност, търговия и технологии не е особено оживена, въпреки многото проекти по трансграничните програми. Но основната причина за изоставането на Северозападния регион е аграрният профил на неговата икономика, който е предпоставен от природните условия, както и от историческото му развитие. Регионът е с висок дял от 65,9% земеделска земя, разположена в плодородни равнини, при среден за страната дял от 54,6%. Област Плевен е на първо място по процент земеделски земи - 79,9%, като надминава дори област Добрич в Добруджа, която е със 79,1%. Северозападният регион не само като дял, но и номинално е с най-високата ИЗП от 942 446 ха, което представлява 21% от цялата ИЗП на България. Интензивното земеделие на слети площи и отглеждането на зърнени и технически култури е с ниска добавена стойност, тъй като те се ползват предимно за суровини. Този тип земеделие се практикува в много големи стопанства и е почти изцяло механизирани. Това води до изоставяне на малките стопанства, даване на земята под аренда или продажба, отлив на работна ръка и съответно миграция на населението към градовете.

Безспорно, усвояването на ЕСИФ има благоприятно въздействие върху икономическото развитие на региона - не случайно, като най-изоставащ, той се ползва с преференции почти по всички програми, отделените за него бюджети са и по-големи. През последните години показателите на Северозападния регион се променят в положителна насока и с по-бързи темпове от другите части на страната, тъй като се тръгва и от по-ниско ниво. Но лошата инфраструктура продължава да бъде задържащ фактор пред икономическото развитие, както и състоянието на човешкия капитал – застаряване, обезлюдяване, ниско образование, безработица. Наблюдава се и непропорционално развитие на областите вътре в региона – резултатите на някои от тях са близки до средните за България, но други области са изоставащи и то с много, което влошава общата картина.

Заради задържащите външни фактори е трудно да се направи корелация между усвояването на средства по програмите и общите икономически резултати, но видимо развитие все пак има. Северозападният регион е на четвърто място по общо усвояване на ЕСИФ от регионите, но по повечето показатели остава на последно, като се отчита и тяхното повишение.

Таблица 16 Усвояване на ЕСИФ и икономически показатели по региони

Регион	Усвоени средства (млрд.)	БВП (млрд.)	БВП на човек (хил.)	БДС (млрд.)	ДМА (млрд.)
Северозападен	1,976	9,846	13 840	8,614	1,245
Северен централен	1,572	10,487	13 838	9,174	1,774
Североизточен	1,552	13,892	15 135	12,153	2,090
Югозападен	7,410	70,152	33 761	61,368	11,762
Южен Централен	2,724	18,578	13 294	16,252	3,654
Югоизточен	2,729	16,057	15 816	14,047	2,510

Източник ИСУН, декември 2023 г., НСИ, данни за 2021 г.

Брутният вътрешен продукт (БВП) за страната за 2021 г. е 139,012 млрд. лева, като се увеличава в реално изражение с около 13% спрямо 2020 г. Темпът на растеж на икономиката спрямо 2020 г. по ревизирани данни на Мин. на финансите е 7,6%. БВП на Северозападния също нараства и достига до 9,846 млрд. лева, като увеличението спрямо 2020 г. е с 19,5%, но все пак това е регионът с най-нисък БВП – едва 7,08% от целия произведен БВП. От сравнителните данни се вижда, че дори да се изключи Югозападния регион, където е София и който надвишава в пъти останалите, БВП на Северозападния е съизмерим само с този на Северен централен. Видно е и това, че северна България е значително по-изоставаша икономически от южна. Причините са вече споменатата липса на добра инфраструктура, но и това, че на север се развива предимно зърно производството и едрото земеделие. В южната част на страната, освен множеството промишлени предприятия, земеделието е свързано с по-висока добавена стойност (животновъдство, зеленчуци, плодове, преработка). Но и там земеделските общини са доста по-бедни от останалите.

На областно ниво също се наблюдават големи различия. През последните пет години с относително добри показатели се открояват областите Плевен и Враца (област Враца дължи високите си показатели на АЕЦ „Козлодуй“), за разлика от област Видин, която е в критично състояние. През 2021 г. област Плевен, където е територията на МИГ, е произвела 2,976 млрд. БВП, което е 30,2% от БВП на Северозападния регион, но едва 2,14% от националния

БВП. По произведен БВП област Плевен е на 12 място сред 28-те области през 2021 г., т.е. нивото все пак е над средното.

БВП на глава от населението също нараства и е средно 20 212 лева на човек за страната. По този показател Северозападният регион губи традиционното си последно място, като е четвърти с 13 840 лв. БВП на човек, следван с минимални разлики от Северен централен с 13 838 лв. и Южен централен с 13 294 лева БВП на човек. Това се дължи не толкова на икономическо оживяване, колкото на промените в броя население, установени по време на преброяването, както и на повишените цени на енергията (АЕЦ Козлодуй) и цените на зърнените и технически култури, които се произвеждат и преработват (олио) предимно в Северозапада. През 2021 г. БВП на глава от населението средно за ЕС е 32 427 евро (63 421 лева) на човек, като по този показател страната ни достига стойност от 31,9% от средноевропейския, Югозападният регион е с 53,2%, а Северозападният е с 21,8% от средноевропейския.

На ниво област по този показател също има големи различия. БВП на човек за област Плевен е 12 889 лева, като тя е на трето място в региона, изпреварвана от област Враца със 17 781 лева и област Ловеч с 13 963 лева БВП на човек. По показателя област Плевен е на 13-то място сред 28-те области в страната, отново над средното. БВП глава от населението за област Плевен остава ниско в сравнение с европейските стойности и е едва 20,3% от тях.

Брутна добавена стойност (БДС), която е сред най-важните показатели (това е разликата между крайната стойност на продукцията или в случая БВП и разходите за производство на стоки и услуги) е общо 121,607 млрд. лева за страната. Спрямо предишната година дялът на промишлеността в БДС намалява, а тези на услугите и на селското стопанство се увеличават, поради увеличените цени и инфлацията. Приносът на индустрията в БДС е 28,979 млрд. (23,8%), на услугите е 86,558 млрд. (71,17%), а на аграрния сектор – едва 6,071 млрд. (4,99% от БДС). Северозападният регион, в който се намира територията на МИГ следва същото съотношение на БДС по сектори, но приносът на секторите е различен - произведената БДС е общо за 8,614 млрд. лева, но размерът на аграрния сектор е три пъти по-висок в сравнение с националния - 11,6% (1 млрд. лева) от цялото БДС. Индустрията е произвела 2,616 млрд. БДС или 30,3%, а секторът на услугите – 4,998 млрд. или 58,02% от цялата БДС. Северозападният регион е произвел едва 7,08% от националната БДС и в същото време е с

най-висок принос за БДС на аграрния сектор и е с 16,47% от цялата БДС в селското стопанство за страната.

В област Плевен общата БДС за 2021 г. е 2,603 млрд. лева, от които селско стопанство е произвело 0,265 млрд. БДС (10,18%), индустрията – 0,563 млрд. БДС (21,63%) и услугите 1,776 млрд. (68,23%). Видимо е, че аграрният сектор с по-високия си процентен дял в БДС на региона и областта, всъщност намалява абсолютната ѝ стойност в сравнение с другите региони, на което се дължат и по-ниските икономически резултати.

Разходите за ДМА отразяват в най-голяма степен въздействието на усвояването на европейски средства, тъй като голяма част от инвестициите идват по тази линия, както са и показател за възможността на фирмите да увеличават и повишават конкурентоспособността си чрез собствени средства, вкл. и съфинансирането по проектите. През 2021 г. разходите за ДМА във всички сектори на икономиката са 23 157 млрд. лева (19,3% от БВП). По сектори най-голям обем инвестиции в ДМА са вложени в услугите – 13,553 млрд., следвани от промишлеността с 5,627 млрд., строителството с 2,137 млрд. и селското стопанство е с 1,719 млрд. лева. Съотношението се запазва и по региони, като обаче разликите между секторите са значителни. В трите северни региона инвестициите в ДМА за селското стопанство (между 300 и 350 млн.) са доста по-високи от тези в южните региони (между 140 и 300 млн.), като северните региони реализират 60,6% от ДМА в селското стопанство за страната. В Северозападния регион разходите за ДМА в селскостопанския сектор са 334,946 млн., като надвишават ДМА в индустрията – 320,893 млн. лева. В услугите са инвестирани ДМА за 515,545 млн., които са най-ниските за страната (в южните региони варират между 1,2, 1,9 и 8 милиарда за София). Липсата на инвестиции в услугите и слабото им развитие подсказват слаба икономика, като отново се очертава земеделския профил на региона.

Различията са налице и на ниво област, като са показателни не само за усвояването на европейски средства, но и за развитието на икономиката като цяло. Област Плевен, която се очертава като лидер на икономиката в региона е с ДМА за 508,251 млн. лева, следвана от област Враца с 278,394 млн. лева. В тези две области има висока инвестиционна активност, която е съизмерима с областите в по-богатите региони, независимо от лошия резултат на Северозападния регион като цяло. Както ще се види по-нататък обаче, тя е налична предимно в големите градски центрове или в общини, където има развита преработвателна

промишленост. Останалите области са с по-ниски инвестиции за ДМА - Монтана с 187,375 млн. лева, Ловеч със 170,479 млн. лева и Видин със 100,842 млн. лева.

Като цяло може да се каже, че сравнително доброто представяне на област Плевен в икономиката е положителна предпоставка за развитие и на двете общини на МИГ, вкл. и по отношение на усвояването на европейски средства, тъй като се създава добра инвестиционна среда. Общото изоставане на Северозападния регион обаче, по вече изредените причини, най-вече лошата инфраструктура, препятства по-бързия икономически растеж и ограничава въздействието на проектите, вкл. и по СВОМР.

6.2. Въздействие върху общото икономическо развитие на двете общини

Ефектите от прилагането на СВОМР върху икономиката, заедно с другите интервенции по различни програми, би трябвало да доведат до общото ѝ оживяване и съответно подобряването на основните икономически показатели. Стана ясно обаче, че редица други фактори могат да благоприятстват растежа, както и да го спират. Вътре в рамките на област Плевен развитието на общините е разнообразно, като има няколко по-силни икономически (Плевен и Кнежа, донякъде и Червен бряг), но повечето общини са изоставащи заради преобладаващото селскостопанско производство. На общинско ниво показателите, които измерва НСИ са различни от тези на регионално ниво, но повечето от тях са сравними с тези на областта. По усвояването на европейските фондове, данните по общини се генерират от ИСУН, като за съжаление проектите по ВОМР не могат да бъдат отчетени отделно на ниво община. Отново не може да се направи пряка връзка между нивото на усвоените средства и икономическите показатели – по принцип, при по-развитите общини се усвояват и повече европейски пари (има по-голяма икономическа активност), но това не е правило. По-слабо развитите общини понякога усвояват повече средства, без това да оказва съществено влияние върху икономическия им растеж (зависи и за какво са усвоените средства).

Както личи от долната таблица, икономическите показатели на общините в областта са с друга подредба спрямо усвоените европейски средства и до голяма степен не зависят от техния размер.

Таблица 17 Усвояване на ЕСИФ и икономически показатели по общини в област Плевен

	Договорени средства	Реално изплатени	Произведена продукция	Добавена стойност/ф. р.	Нетни приходи	ДМА
Област Плевен	514,606 млн.	403 398 млн.	4,431 374 млрд.	1,389 808 млрд.	6,689 997 млрд.	508,251 млн.
Плевен	320,717 млн.	285, 509 млн.	2,098 949 млрд.	740,1 млн.	3,626 673 млрд.	288,8 млн.
Кнежа	19,953 млн.	13,470 млн.	827,329 млн.*	291,3 млн.	1,714 077 млрд.	48,385 млн.
Червен бряг	48,702 млн.	30,555 млн.	312,831 млн.	103,7 млн.	361,6 млн.	35,1 млн.
Д. Митрополия	15,763 млн.	7,272 млн.	175,738 млн.	75,9 млн.	253,536 млн.	21,4 млн.
Левски	13,611 млн.	6,471 млн.	148,489 млн.	49,5 млн.	248,1 млн.	20,0 млн.
Долни Дъбник	22,593 млн.	11,252 млн.	108,098 млн.	42,9 млн.	125,425 млн.	18,3 млн.
Никопол	20,399 млн.	14,514 млн.	67,179 млн.	20,4 млн.	77,481 млн.	13,8 млн.
Белене	16,454 млн.	8,902 млн.	54,127 млн.	19,8 млн.	71,691 млн.	22,7 млн.
Гулянци	13,018 млн.	8,485 млн.	56,321 млн.	24,2 млн.	91,3 млн.	23,1 млн.
Искър	12,742 млн.	9,055 млн.	56,680 млн.	16,4 млн.	61,5 млн.	11,3 млн.
Пордим	10,766 млн.	8,253 млн.	42,745 млн.	5,6 млн.	58,614 млн.	5,3 млн.

Източник ИСУН, декември 2023 г., НСИ, данни за 2021 г. *данните за Кнежа са за 2020 г., тъй като размерът на произведената продукция през 2021 г. е конфиденциален

На областно ниво произведената продукция е в размер на 4 431 374 лева, като е нараснала с 18% спрямо 2020 г. В страната произведената продукция е 215 млрд. лв., като 38% (81 млрд. лв.) от нея е произведена в София. От всички 265 общини само 31 са с над милиард произведена продукция, като това са големите областни центрове и някои малки общини с развита добивна и преработвателна промишленост (каквато тук е Кнежа, която е с над милиард продукция за 2021 г., съдейки по нетните приходи). В повече от половината общини в страната произведената продукция е под 100 млн. лева. В област Плевен, освен общините Плевен и Кнежа, които са с над милиард, с над 100 млн. лева произведена продукция са общините Червен бряг (312,831 млн.), Долна Митрополия (175,738 млн.), Левски (148, 489 млн.) и Долни Дъбник (108,098 млн.). Т.е. 6 от 11-те общини се представят добре по този показател.

Нетните приходи от продажби са 6 689 997 лева за област Плевен, увеличението е с 16,3% в сравнение с предишната година. Повече от половината са реализирани в община Плевен, а в община Кнежа – около една трета от нетните приходи на областта. Шестте общини с висока произведена продукция са и с високи нетни приходи, като обаче четирите от тях са по-близо до останалите, които са с под 100 млн., отколкото до Плевен и Кнежа по този показател. В страната нетните приходи са в размер на 405,922 млрд., а в Северозападния

регион – 20,804 млрд., т.е. област Плевен има принос от 32,1% от всички нетни приходи на региона.

В областта добавена стойност по факторни разходи през 2021 г. е 1 389 808 лева, като и тук има 4,4% увеличение в сравнение с 2020 г. Въпреки възстановяването на икономиката през 2021 г., в много от общините в страната добавената стойност спада или се задържа ръста отпреди кризата. От 257-те общини, за които НСИ предоставя данни (останалите са конфиденциални), в 146 е регистриран спад на добавената стойност през 2021 г. спрямо предишната година, а в 111 – минимален ръст. Общините с под 100 милиона лева добавена стойност по факторни разходи са 185, т.е. по-голямата част. Спадането на добавената стойност се дължи на увеличената себестойност на продукцията и разходите за производство от една страна, а от друга намаляване на търсенето, реализацията и потреблението на тази продукция. На много места земеделската продукция е с отрицателна добавена стойност. Както се вижда от таблицата, с изключение на общините Плевен, Кнежа и Червен бряг, в областта всички останали общини са с БДС под 100 млн. лева, като в почти всички се наблюдава и намаляване на показателя. Трябва да се каже, че това е временно състояние, породено от кризите с пандемията и войната, тъй като за изследвания период след 2014 г. във всички общини на област Плевен има плавно повишаване на БДС с между 30% и 70%, като изключение е само община Пордим, където има трайно намаляване на добавената стойност с -56%.

За 2021 г. разходите за ДМА в област Плевен са за 508 251 млн. лева (17% увеличение). По този показател отново водеща е община Плевен с 288,8 млн. лева разходи за ДМА (238,1 млн. за предишната година), следвана от общините Кнежа с 48,4 млн. (57,4 млн. лева за 2020 г.) и Червен бряг с 35,1 млн. (52,1 млн. лева за 2020 г.), като последните две общини показват намаление на разходите за ДМА, въпреки че те остават високи. Останалите общини, с изключение на Искър и Пордим също са с увеличение на разходите за ДМА. Община Долна Митрополия е с 21,4 млн. (18,6 млн. за 2020 г.), Долни Дъбник с 18,3 млн. (14,4 млн. лева за 2020), Гулянци с 23,1 млн. лева (15,9 млн. за 2020), Левски с 20 млн. (15,2 млн. за 2020), Искър с 11,3 (11,5 млн. за 2020) и Пордим с 5,3 млн. (8,8 млн. лева за 2020). Прави впечатление, че слаби икономически общини бележат значителен ръст на инвестициите в ДМА, което подсказва, че вероятно става дума за ударно усвояване на европейски пари.

Както се вижда, позиционирането на двете общини в областната икономическа картина е относително слабо. Произведената продукция в община Белене представлява едва 1,22% от цялата произведена продукция в областта, добавената стойност е 1,43% от БДС, нетните приходи са 1,07%, а ДМА са 4,47% от всички в област Плевен. Договорените средства по ЕСИФ са 3,17% от тези в областта, а разплатените са 2,12% - дяловете са по-високи от тези на икономическите показатели. В община Никопол произведената продукция е 1,51% от тази на областта, БДС е 1,47%, нетните приходи заемат 1,58% от областните, а разходите за ДМА - 2,71%. Договорените от европейските фондове средства са 3,96% от всички в област Плевен, а разплатените – 3,6%. От данните личи, че въпреки по-доброто усвояване на средства от някои други общини в областта, и община Белене, и община Никопол изостават в икономическото си развитие. Все пак, за периода на прилагане на ВОМР в основните показатели има съществено подобрене, което се дължи и на вече осъществените проекти (особено тези по ОПИК, които са приключени и изцяло разплатени).

В община Белене произведената продукция нараства с около 38% за последните четири години и за 2021 г. е за 54,127 млн. лева (вероятно малко повече заради липсата на някои конфиденциални данни за част от секторите). Повишението на нетните приходи е с 36,5% и те достигат 71,691 млн. лева. Вече се отбеляза, че за последната година се наблюдава спад на добавената стойност, като БДС в общината е 19,8 млн. лева (при 21,3 млн. за 2020 г. или намалението е от -6,9%), но все пак за целия период има повишаване на БДС с 9%. За десетгодишен период след 2011 г. НСИ дава повишение на БДС в общината с цели 61%. Разходите на ДМА нарастват в пъти в сравнение с предишни години, като през 2021 г. те са за 22,733 млн. лева, което е увеличение около 3,3 пъти или с 233,8% в сравнение с 2020 г.

Таблица 18 *Промяна на показателите в община Белене*

Икономически показатели	2018	2019	2020	2021
Произведена продукция	33,204 млн.	38,374 млн.	47,178 млн.	54,127 млн.
Нетни приходи от продажби	45,487 млн.	52,436 млн.	66,711 млн.	71,691 млн.
Добавена стойност по ф. р. (БДС)	н. д.	18,2 млн.	21,3 млн.	19,8 млн.
Инвестиции в ДМА	5,8 млн.	6,6 млн.	6,902 млн.	22,733 млн.

Източник НСИ, 2023 г.

Въпреки че е на 6-то място по договорени средства от европейските фондове, общината остава на 8 или 9-то по произведена продукция (не е ясно заради конфиденциалните данни),

на 8-мо по нетни приходи, на 9-то по добавена стойност, но на пето по разходи за ДМА сред 11-те общини на област Плевен.

В община Никопол се наблюдават подобни процеси. Произведената продукция през 2021 г. е за 67,179 млн. лева, като нараства с около 18% за периода. Повишението на нетните приходи в общината е с 13,7% за четири години и за 2021 г. те са в размер на 77,481 млн. лева. Трябва да се отбележи, че макар увеличението на тези два показателя да е с по-бавни темпове в сравнение с община Белене, община Никопол се представя по-добре, но и разликата между двете общини в последните години се стопява. Добавената стойност по факторни разходи намалява леко и в община Никопол през 2021 г. с около -8,3% и е 20,4 млн. За четирите изследвани години БДС все пак се увеличава с 8%, а за 10-годишния период НСИ дава увеличаване на БДС с 15,9%, т.е. намалението е временно. Разходите за ДМА са за 13,804 млн. лева, като увеличението е около 2 пъти пъти повече или със 191,4%.

Таблица 19 *Промяна на показателите в община Никопол*

Икономически показатели	2018	2019	2020	2021
Произведена продукция	56,198 млн.	51,799 млн.	57,675 млн.	67,179 млн.
Нетни приходи от продажби	66,803 млн.	62,422 млн.	70,225 млн.	77,481 млн.
Добавена стойност по ф. р. (БДС)	н. д.	17,1 млн.	22,2 млн.	20,4 млн.
Инвестиции в ДМА	7,4 млн.	6,2 млн.	7,206 млн.	13,804 млн.

Източник НСИ, 2023 г.

Както и при община Белене, и тук се наблюдава значително подобрение на икономическите показатели, въпреки че общината остава сред сравнително „бедните“ в област Плевен. Община Никопол е на 4-то място по договорени средства от ЕСИФ сред общините в областта, но по произведена продукция остава на 7-мо, по нетни приходи е на 8-мо, по добавена стойност пак е на 8-ма позиция, а по инвестиции в ДМА е на 9-то сред всички 11 общини в областта.

Изводът, който може да се направи е, че общините Белене и Никопол имат незначителен принос в областната икономика и съответно в тази на регионално ниво и са сред изоставащите общини в страната. Все пак, основните им икономически показатели – произведена продукция, добавена стойност, нетни приходи, разходи за ДМА бележат подобрение за последните години, което се дължи и на усвояването на европейски средства.

6.3. Въздействие по сектори на икономиката

Както вече се отбеляза неколкостранно, основна причина за изоставането на по-малките общини в Северозападния регион и въобще в северна България е селскостопанският профил на тяхната икономика. Търговията и услугите, макар да осигуряват основната заетост на населението, имат значително по-малък принос. Индустрията е слабо развит сектор и е застъпена предимно от малки и средни приватизирани бивши държавни предприятия, които трудно се реструктурират и започват да стабилизират и обновяват производствата си едва в последните години и то не без помощта на средствата от европейските фондове..

В община Белене селското стопанство осигурява 28,8% от цялата произведена продукция и е на първо място сред икономическите сектори по този показател, 19,3% от нетните приходи (второ място след търговията), 12,4% от всички заети. Преработващата промишленост е с 11,857 млн. лева произведена продукция (21,9%), като е изпреварена дори от строителството, което е с 12,175 млн. продукция или 22,5%. В промишлеността обаче са заети 28,2% от работещите, тъй като там и се наемат най-много хора на заплати. На първо място в заетостта е секторът на търговията и услугите с 51,3% от заетите, като тук влизат и всички самонаети – собственици на малки фирми, свободни професии, земеделски производители. Третичният сектор е първи и по нетни приходи с 35,504 млн. лева (49,5%), тъй като търговията е с високи обороти. Вложенията в ДМА в селското стопанство са за 4,951 млн., но данните за промишлеността са конфиденциални и нарастването на ДМА до 22,733 млн. за цялата община вероятно се дължи именно на индустрията.

Таблица 20 *Икономически сектори в община Белене*

Сектори	Брой фирми	%	Произведена продукция	%	Нетни приходи	%	ДМА	%	Заети	%
Общо:	275		54 127		71 691		22 733		1 034	
Селско стопанство	26	9,5%	15 584	28,8%	13 905	19,4%	4 951	21,8%	128	12,4%
Преработваща промишленост	22	8%	11 857	21,9%	11 120	15,5%	к. д.	-	292	28,2%
Строителство	19	6,9%	12 175	22,5%	10 370	14,5%	1 832	8,1%	75	7,3%
Търговия и услуги	208	75,6%	14 511	26,8%	35 504	49,5%	561	2,5%	530	51,3%

Източник НСИ, 2023 г., ТСБ Плевен

В община Никопол произведената продукция отново е най-голяма в земеделието – 35,178 млн. лева, което представлява 52,4% от цялата произведена продукция, нетните приходи са 32,908 млн. лева и са 42,5% от всички нетни приходи, в селското стопанство са заети 33,5% от всички заети. Структуроопределящият характер на земеделския сектор е безспорен по всички показатели на общината. Преработващата промишленост е с 24,893 млн. произведена продукция (37,1%) от цялата и 27,951 млн. нетни приходи (36% от всички в общината). По заетост промишлеността е с 23% от заетите, като отстъпва по този показател на сектора на търговията и услугите, където заетите са 25,1%. Видно от данните в таблицата, тук секторът на търговията и услугите е по-слабо развит, като дори нетните приходи са по-ниски от тези в другите сектори.

Таблица 21 *Икономически сектори в община Никопол*

Сектори	Брой фирми	%	Произведена продукция	%	Нетни приходи	%	ДМА	%	Заети	%
Общо:	216		67 179		77 481		13 804		765	
Селско стопанство	55	25,5%	35 178	52,4%	32 908	42,5%	6 701	48,5%	256	33,5%
Преработваща промишленост	13	6%	24 893	37,1%	27 951	36%	3 508	25,4%	176	23%
Строителство	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Търговия и услуги	135	62,5%	6 326	9,4%	15 825	20,5%	3 595	26%	192	25,1%

Източник НСИ, 2023 г., ТСБ Плевен

Очевидно, водещ сектор за икономиката и в двете общини е селското стопанство - повече в Никопол и в по-малка степен в Белене. Макар и с по-добри показатели в сравнение с останалите сектори, земеделието е с ниска добавена стойност, като прави впечатление, че и в двете общини стойността на продукцията е по-висока от нетните приходи на сектора за 2021 г. (отрицателни стойности на БДС). В община Никопол има по-силна преработваща промишленост, която обаче не е в състояние да задвижи местната икономика самостоятелно. Услугите са слабо представени и на двете места, като в община Никопол дори по отношение на заетостта и нетните приходи, отстъпват на селското стопанство.

Проектите по СВОМР би трябвало да имат най-голямо въздействие именно върху селското стопанство, тъй като все пак мерките, които се изпълняват са по ПРСР, въпреки че целта на

подхода е и цялостно подобрене на икономиката в селските райони, особено когато се усвояват и средства по другите програми и има многофондово финансиране.

И в двете общини на МИГ селското стопанство е доминирано от зърно-производството, практикувано в големи и много големи стопанства, основно на арендатори. По данни на ОДЗ Плевен за 2022 г., 89% от земеделската земя в община Белене и 91% в община Никопол се обработва и се използва активно за селскостопанска дейност. В община Белене най-голям дял заемат нивите - 61,7% от цялата земеделска площ, но ако се извади горския фонд, който е постоянен, нивите стават 84,97% от обработваемата земя. Следват пасищата и ливадите, трайните насаждения заемат нищожна част. В община Никопол нивите са 61,89%, а без горския фонд са 90,8% от цялата земеделска площ. Пасищата и мерите са 4,35%, ливадите – 1,4%, трайните насаждения отново са минимална част от обработваемата земя.

Друга основна характеристика на земеделието в общините на МИГ Белене и Никопол е размерът на стопанствата, увеличаването на тяхната ИЗП и намаляването на техния брой – нещо типично за цяла северна България и за Северозападния регион. Средната ИЗП на стопанствата в България е 33 ха (при 16 ха за ЕС). Природните дадености определят регионалното разпределение на ИЗП, което се отразява и на структурата на земеделските стопанства и типа земеделие, развиван в отделните области и региони. По данни от Преброяването на земеделските стопанства през 2020 г, област Плевен е с най-висока ИЗП за страната и с най-голям среден размер на стопанствата от 119,1 ха. ОДЗ Плевен посочва за община Белене размер от 716,41 дка средно ИЗП на стопанствата (235.5 дка при предишното преброяване) и 599.52 дка за община Никопол (504,3 дка при предишното преброяване), което е много по-висок показател от средния за областта и средния за страната. В община Белене най-много са стопанствата до 100 дка – 94 на брой, но те общо имат и най-малка ИЗП – 1,59% от цялата ИЗП. Стопанствата с над 1000 дка са само 12, но те обработват 87,2% от земята. Трябва да се отбележи, че в община Белене има стопанства с над 10 и 15 хил. дка ИЗП. Средната ИЗП на тези стопанства е 7 290 дка. В община Никопол стопанствата до 100 дка са малко повече от тези в Белене и са 120 на брой, като обработват 1,93% от земята. Стопанствата с над 1000 дка са 26, но земята, която използват е 87,4% от цялата. Тук големите и много големи стопанства (някои с над 5 и 10 хил. дка) са със средна

ИЗП от 3 789 дка, която е близо два пъти по-малка от тази в Белене, където и нарастването на средната ИЗП е много по-голямо в сравнение с предишното преброяване през 2010 г.

Във връзка с постепенното уедряване на стопанствата е и намаляването на броя земеделски производители – много от по-дребните продават земите си или ги отдават по аренда на едри стопанства, като по този начин си осигуряват и стабилен годишен доход. Това е процес, който се развива във всички общини, в които преобладава моно-културното земеделие и които са предимно в северна България. Това е и една от причините за по-активна миграция на тяхното население, както и за безработицата в някои общини.

Регистрираните земеделски производители намаляват и в двете общини през последните 5 години – с по-бързи темпове в община Белене, където и уедряването на земите е много по-осезаемо и малко по-бавно в община Никопол, където през 2022 г. дори има леко увеличение в сравнение с предишните две години. В община Белене стопанствата през 2022 г. са 95 (123 за 2021 г.), а в община Никопол са 261 (213 през предишната година). Ако обаче се погледнат данните от преброяването на стопанствата от 2010 г., се вижда, че темпът на намаление е сходен за двете общини. Броят на земеделските производители в община Белене през 2010 г. е бил 482, т.е. стопанствата са намалели с 80,3%. В община Никопол от 861 стопанства през 2010 г. са останали 261 през 2022 г., т.е. намалели са със 69,7%.

В община Белене, за стопанската 2022 г. от общо 95 регистрирани стопанства, 46 са само растениевъдни (48,4% от всички стопанства), 27 са само животновъдни (25,3%) и 22 броя са смесени земеделски стопанства. В община Никопол от 261 регистрирани производители, 183 броя (70,1%) се занимават само с растениевъдство, 48 (18,4%) са само животновъдни стопанства, останалите 30 са смесени земеделски стопанства.

На територията се развива предимно растениевъдството. И в двете общини превес имат зърнените култури, следвани от маслодайните и фуражните, като общият дял на всички тези полски култури е 99,3% за община Белене и 99,2% за община Никопол – т.е. основната част от продукцията.

Типично за региона, отглеждането на зърнени и технически култури се практикува от много големи стопанства, повечето от които са арендатори и са регистрирани в други общини. Такива са Троя-авто ЕООД (Варна) с общо 947 550 дка, от които 162 010 дка в област Плевен

на територията на общините Никопол, Долна Митрополия и Левски; СС Вардим ЕАД (В. Търново) с 947 550 дка, от които 20 344 дка в област Плевен в Белене, Никопол и Гулянци; СС Инвест АД (Свищов) с 47 841 дка, от които 10 671 дка в общините Белене и Левски; Ентекс ООД (Свищов, същите собственици са и на фирма Агробул 2008 ООД) с 45 090 дка, всички на територията на МИГ в двете общини; Кемапул ООД (Свищов) - 30 578 дка.

От местните производители значителна част от земята се обработва от кооперациите и някои по-едри частни фирми. В община Белене кооперациите са четири. ЧТППК Напредък в село Бяла вода обработва 16 815 дка земя - собствена и под аренда със зърнени култури. ПК Утро (гр. Белене) обработва над 3 хиляди декара земя със зърнени култури и малко лозя. ЗКПУ Възраждане – 2004, също в гр. Белене произвежда зърнени и маслодайни култури, но се занимава и с други земеделски услуги и търговия със земя. ЗК Земя-1 в с. Петокладенци е производител на зърно и хлебни фуражи, като отглежда и грозде. От частните фирми по-големи са Мартекс ООД със 7 039 дка в с. Татари, Адела ойл ООД (с. Бяла вода), която отглежда и лавандула, Боян Бонов ЕООД с 2 648 дка (Белене).

В община Никопол са регистрирани 18 кооперации. Всички отглеждат предимно зърнени и маслодайни култури, но някои от тях и лозя и зеленчуци. ЧПТК Марен в с. Новачене обработва 15 268 дка, произвежда зърнени, фуражни и технически култури; ЗКПУ Асеново (с. Асеново) - пшеница, ечемик, леща и овес на 14 734 дка; ЧЗК Плодородие 95 (Никопол) обработва 7 472 дка; ЧПТК Нов Живот (село Дебово) на 7 309 дка отглежда слънчоглед, царевица и пшеница; ЗК Осъм 15 (с. Бацова махала) – 4 781 дка; ЗК Единство 94 (с. Бацова махала) – обработва 3 703 дка и има по-разнообразна дейност – освен добив на пшеница, рапица, царевица, ечемик, слънчоглед, просо, отглежда тикви, дини и други зеленчуци, занимава се и с животновъдство; ЗК Възход (с. Евлогиево) – 3 681 дка, ЧТППК Единство (с. Лозица) произвежда зърнени култури, но отглежда и лозя и прави вино на 2 594 дка. От частните фирми по-големите са: Грийн Пойнт 2017 ЕООД с 12 748 декара в с. Черковица, Миткен ООД с 5 129 дка в землището на гр. Никопол, Агритрейдинг ООД с 3 403 дка (Драгаш войвода), Геовал агро ООД с 3 101 дка (Евлогиево), Доби инвест ЕООД с 2 958 дка (Въбел), Лев-Джан ЕООД с 3 644 декара, (Никопол), Сева-СВ ООД с 3 445 дка (Никопол).

Животновъдството на територията на МИГ Белене-Никопол е по-слабо развито и общо взето следва процесите, протичащи в страната за намаляване както на животните, така и на

произведената продукция. Допълнителен проблем за отчитането на броя животни създава и новият начин на регистрация, въведен от БАБХ през 2021 г.

В община Белене се отглеждат повече овци и по-малко говеда. Наблюдава се ръст на птицевъдството, заради наличието на промишлена ферма за пилета в село Петокладенци (Канарини ЕООД). Като цяло, броят на животните намалява. В общината има две относително големи стопанства, в които се отглеждат между 200 и 500 животни – това са „Грийн Фарм Петокладенци“ ЕООД с над 300 говеда и крави и ДП „Фонд Затворно дело“ с над 200 говеда в град Белене. Между 50 и 200 броя говеда и крави се отглеждат в пет стопанства – всички на физически лица. По-големи стада овце се отглеждат от ЧТППК Напредък (Белене), БН Агро ООД (Белене), ЕТ Братя Николови – Христо Николов (Белене), като последните две фирми са на едни и същи собственици.

В община Никопол овцете са малко повече от говедата и кравите, по-голям е и общият брой животни. Както и в община Белене, отчита се значително намаление на поголовието. С над 200 говеда и крави в община Никопол е само едно стопанство - ЕТ „Алфа-Александър Димитров“. Други по-големи животновъдни ферми са Елиа-милк ООД (Драгаш войвода) – говеда и овци, занимава се и с преработка и ЕТ Ахмет Татарлъ – говеда пак в с. Драгаш войвода. С овцевъдство се занимават Сакаджи и Ко ЕООД (Любеново), Чавдар 66 ЕООД (Санадиново), ЕТ Мони-Бранимир Боянов (Въбел). Био еко технологии ООД (Драгаш войвода) отглежда биволи по биологичен начин. Повечето от посочените животновъдни стопанства в двете общини са и бенефициенти на МИГ с проекти по СВОМР, някои от тях имат договори и от националните приеми по ПРСР.

Може да се направи извод, че на територията на МИГ Белене-Никопол като цяло се развива конкурентоспособно и ефективно земеделие, за което принос имат основно директните плащания за големите и средни стопанства, и в по-малка степен инвестиционните мерки на ПРСР и ВОМР. Идеята на СВОМР е да се подкрепят по-дребните и средни производители, както и да се стимулират т.нар. „чувствителни“ сектори – плодове и зеленчуци и животновъдството. Засега по Стратегията за ВОМР има 15 сключени договора по мярка 4.1 за модернизация на стопанствата, като са подпомогнати 6 животновъдни стопанства и едно за плодове и зеленчуци. Всички проекти са свързани със закупуване на земеделска техника, съчетано с цифровизация, механизация и оптимизиране на ресурсната ефективност. Сред

бенефициентите има и средни, и по-големи стопанства, които са кандидатствали и на национални приеми, както и такива на земеделски производители-физически лица, които досега са получавали само директни субсидии. Прави впечатление, че някои бенефициенти са с по няколко проекта не само пред МИГ, но и на национален прием, което означава, че имат намерения да развиват стопанствата си по-усилено в бъдеще. Това е и един от допълнителните ефекти на СВОМР – повишава предприемаческата активност и реализация на допълнителните инвестиции в подпомогнатите стопанства.

Въздействието на СВОМР върху повишаване конкурентоспособността на преработвателите предприятия за храни е доста по-слабо. По мярка 4.2 е подаден и одобрен от МИГ само един проект, въпреки заявления по-силен интерес от страна на повече бенефициенти в началото на периода. И в двете общини някои от стопанствата имат потенциал да започнат преработка и така да добавят стойност към продукцията си, но явно големият обем на необходимите инвестиции и несигурността около съфинансирането на проектите ги спира. Пречка са и прекомерните изисквания към преработката в животновъдните стопанства. На територията на МИГ няма много съществуващи преработвателни предприятия в областта на храните. В община Белене има едно по-голямо предприятие - Микроарт 7 ООД, което произвежда колбаси по немска технология. Има и няколко малки пекарни, а част от кооперациите произвеждат мелничарски продукти, тестени изделия и хляб. По мярка 4.2 в общината има подаден само още един проект, който е на БН Агро ООД и е прекратен.

В община Никопол работят няколко преработвателни фирми от хранително-вкусовата промишленост, част от които обаче са регистрирани в други общини. По-голяма местна фирма е Елиа Милк ООД - семейно стопанство, което има собствена кравеферма в с. Драгаш войвода, където произвежда кисело мляко, извара и кашкавал със сертификат по БДС. Именно тя е и единственият бенефициент по мярка 4.2. Други преработвателни фирми са Хове ООД в село Муселиево (смесено българо-австрийско дружество) за производство на ракия и дестилат от кайсии, Дионисий АД (Севекооп-Гъмза, София) за производство и съхранение на вина и спиртни напитки, ЕТ Алфа - Александър Димитров (община Левски), с кравеферма и мандра за мляко, сирене и кашкавал в село Санадиново. На национален прием по мярка 4.2 в общината има подаден още един проект на Био Селекшън ООД, вече със сключен договор. Стопанството е бенефициент и по СВОМР, но по мярка 4.1.

Промишлеността и в двете общини на МИГ е представена предимно от микро- и малки предприятия, има и няколко средни предприятия. Поради многофондовото финансиране въздействията на СВОМР върху икономиката са насочени и към подкрепа на местния бизнес извън земеделието - развитие на неземеделски дейности (мярка 6.4 от ПРСР), като тук влизат и строителството и услугите и повишаване конкурентоспособността на МСП (мерките на ОПИК).

Промишлеността в община Белене се развива в областта на машиностроенето и обработката на метали (Енеркемикал ЕООД за нестандартни метални конструкции, Майкромет ООД за повърхностно обработване и нанасяне на покрития върху метал, ЕМТИ Електрик ООД за производство на машини и оборудване за енергетиката, Мед Индъстри ООД за рециклиране на електронно оборудване, Кристини ООД за професионална хладилна и климатична техника); дървообработване и изработка на мебели (Мебелна фабрика Денев/ПТБ Даниела Денева, Минчев мебел ООД, Чокомекс- Чавдар Босилков ЕТ - производство на корпусна мебел, врати, маси от масивна дървесина, Макролайн ООД - производство и търговия с дървесна биомаса); химическа промишленост (Майкропетрол ЕООД - производство и търговия с нефтопродукти – горива, масла, битуми и други петролни деривати); производство на дограма (Красимир Джантов ЕТ, Венков-Елит Груп ЕООД, Цветков - М ЕООД), текстил (Белла 21 ООД, Саня Белене ЕООД, Мод Инвест ЕООД, Вамар ООД – всички за трикотаж, Димум Комерс ООД – плетива). Строителството е представено от Енергостроймонтаж Инженеринг АД (бившето държавно дружество ЕСМ-ПС за изграждане на ферибота Никопол-Турну Мъгуреле), Кюрчев ЕООД (доставка и монтаж на котли с твърдо гориво и парни инсталации) и др.

Промишленото производство в община Никопол също е представено от няколко сектора, като водещи са дървопреработването (Дунав-Никопол ЕООД - производство на изделия от дърво, металообработване и производство на нестандартно оборудване, Мобилиери ООД в село Въбел - мебели от дърво, ламиниранн плоскости и мдф плоскости, Минчев Мебел ООД, с. Новачене – мебели и ламиниран паркет), складирането на горива и строителни материали (Топливо АД, Строй продукт ЕООД), производство на текстил (Чайка АД –работно и спортно облекло, изделия на ишлеме), производство на хартия и картон (Клеърс ЕООД),

химическа промишленост (Батерия АД – сега произвежда домакински препарати, Био Еко Технологии ООД - биогорива), производство на земеделска техника (Реном 98 АД) и др.

Според данните на ИСУН за двете общини, почти всички изредени фирми са получили подкрепа под някаква форма или по ОПИК, или по мярка 6.4 на ПРСР. Чрез СВОМР за изпълнение 6 проекта за повишаване капацитета на МСП, като част от бенефициентите са надградили и с проекти на национални приеми по същата програма, но с различни дейности. Това води до увеличаване на общите инвестиции в предприятията (вкл. и чрез съфинансирането) и е предпоставка за по-нататъшен растеж на тези предприятия. Всички проекти въвеждат технологични иновации, като единият попада в тематична област „Мехатроника и чисти технологии" на ИСИС. В два от проектите (Дунав-Никопол ООД и Клеърс ООД) ще бъдат разработени онлайн платформи за продажби и поръчки. В проектите е заявено и намерението да бъдат търсени нови пазари, вкл. и в чужбина. Следователно, проектите ще имат благоприятно въздействие върху развитието на МСП, както и на територията.

По мярка 6.4 също са подкрепени производствени предприятия, както и услуги. Интересът към мярката е висок, въпреки че от първоначално сключените шест договора, два са прекратени заради дългото чакане за одобрение. Има един сключен договор и от новите приеми, така че засега проектите са 5. Подкрепените производства са за цех за дограма (Цветков - М ЕООД), метални конструкции (Агро Стил-С ООД) и строителна фирма (Кюрчев ЕООД).

Както се отбеляза, услугите и търговията и в двете общини са сравнително слабо развити и покриват само основните нужди на населението. В община Белене през 2021 г. в сферата на търговията регистрираните предприятия са 104, което е 37,8% от всички предприятия, има 10 транспортни фирми (3,64%) и 22 предприятия в сектора на хотелиерството и ресторантьорство (8%), което прави общо 49,5% от всички нефинансови предприятия. Като се има предвид, че в сферата на услугите са и далекосъобщенията, творческите индустрии, науката, административното управление, здравеопазването, образованието и т.н., то общо нефинансовите предприятия от сектора на услугите са 75,6% от всички. Заетите в тях обаче са 51,3% от всички заети, а приносът към икономическите показатели е нисък.

В община Никопол сектор търговия се представя със 78 предприятия (36,1%), транспортът е с 14 предприятия (6,5%), а хотелиерството и ресторантьорството с 15 предприятия (6,9%), като се добавят и останалите подсектори, фирмите са общо 62,5%. Заетите в тях обаче са едва 25,1% от всички заети, нетните приходи, които по принцип в този сектор са най-високи, в общината са по-малки от тези на другите сектори.

Наличието на основни услуги, вкл. и публични (образование и здравеопазване) е главно условие за предотвратяване на миграцията извън малките населени места. Младите хора бягат към големите градове не само в търсене на работа и по-добро заплащане, но и поради липсата на елементарни битови удобства, места за развлечения (кафе, ресторант, дискотека) и култура (кино, театър, изложби и концерти), базови битови услуги (фризьорство, химическо чистене, ремонт на техника, счетоводство, езиково обучение, места за спорт и т.н.). Една от целите на ПРСР и в частност на подхода ВОМР (тъй като по-добре се познават местните нужди) е и обновяване и разнообразяване именно на услугите за населението чрез мярка 6.4. Засега по СВОМР има два такива проекта със сключен договор – създаване на фотографско студио на Ганчеви Перфект ЕООД и модернизация на кабинет за зъболекарски услуги на Пламадент ООД. Проектът за туристически услуги (на Евроконсулт МИГ ООД) е прекратен. В двете общини проектите по мярка 6.4 подадени на национални приеми също са за производствени предприятия, а не за услуги (в община Никопол има един за изграждане на дом за възрастни хора, който също е прекратен). Въпреки че интересът към мярката на национални приеми и чрез ВОМР е голям навсякъде в страната, проектите за услуги за предимно свързани с транспорта (изграждане на автомивки и сервизи), фризьорски салони и лекарски кабинети. Причините донякъде са в ограниченията на допустимите дейности (на практика туризмът е почти изключен от мярката), както и проблеми със съфинансирането на проектите – услугите по места обикновено са на малки еднолични фирми с ограничени възможности.

Като цяло обаче, въпреки прекратените не по вина на МИГ проекти, може да се каже, че тенденциите в осъществяването на икономическите въздействия на СВОМР са много добри. Проектите по мярка 4.1, както и тези по ОПИК почти изцяло постигат заложените чрез тях приоритети. По мярка 6.4 има още одобрени проекти, които чакат договор, така че и там вероятно целите ще бъдат постигнати.

7. Социални въздействия на СВОМР

Социалните въздействия на СВОМР са свързани най-вече със заетостта и безработицата, както и с повишаване на доходите. Според оценката на въздействието от изпълнението на програмите, направена от Мин. на финансите, до края на 2022 г., в национален мащаб общото повишение на заетостта с натрупване от 2014 г. до края на 2022 г. е с 16,6% спрямо вариант без евро фондове. Редуцирането на коефициента на безработицата е с -7,2% спрямо сценария без европейски средства. Същевременно, нетният ефект от интервенциите чрез проектите върху средната работна заплата през 2022 г. достига до 16,3%. В анализа е отбелязано, че всички тези въздействия са в краткосрочен план и се дължат основно на директното вливане на средства от проектите в икономиката, което е съпроводено с откриване на нови работни места. Въздействието на ПРСР е повишаване с 1,4% на заетостта, с -0,61 върху коефициента на безработица и 1% върху увеличаването на заплатите. През 2023 г. анализ на ефектите на ЕСИФ не е правен, а в икономиката и съответно на пазара на труда се намесват редица негативни други фактори като повишаване на цените на горивата и енергията и оттам повишаване на цените на всички стоки и услуги, инфлация, войната в Украйна, последствията от пандемията, политическата нестабилност и др. В началото на 2023 г. прогнозата за растеж на българската икономика се свива до 1,3% (през 2021 г. е 7,6%, а през 2022 г. е 3,4%). Очакванията за нарастване на заетостта са минимални – едва с 0,3%, като в прогнозите се отбелязва, че работената сила в страната намалява заради застаряването на населението. Очевидно и краткосрочните благоприятните въздействия от прилагането на програмите ще бъдат по-малки. Дългосрочните въздействия от усвояването на ЕСИФ е по-трудно да бъдат измерени конкретно, тъй като за проявлението им е необходим и по-дълъг период от време.

Влиянието върху заетостта и съответно върху намаляване на безработицата се изразяват в задължителния индикатор за създаване на нови работни места по проектите на СВОМР. В случая тези ефекти са пряк резултат от реализирането на проекти по икономическите мерки (4.1, 4.2 и 6.4 и ОПИК). В по-дългосрочен план въздействие върху социалната сфера може да се търси и в реализацията на мерките за инвестиции в инфраструктурата (7.2 и 7.5) – благоустройството на населените места и развитието на туризма подобряват средата за живеене на по-големи групи от населението и по този начин допринасят за намаляване на

миграцията на млади хора и семейства към градовете. Мярката на ОПОС има също дългосрочни ефекти за подобряване на средата за живеене.

7.1.Заетост

През последните две години след кризата по време на пандемията през 2020 г. има възстановяване и на заетостта. Коефициентът на заетост за страната през 2022 г. е 70,4%, при 68,1% за 2021 г. В национален мащаб това е най-високият коефициент за последните 10 години. Националната цел в Стратегията за заетостта до 2020 г. е била достигане на 76% среден коефициент на заетост за страната, който обаче се постига само в София през 2022 г. и е 77,9% (74,8% за 2021 г.). В ЕС средната заетост през 2022 г. също е рекордна и е 75% (73% през 2021 г.).

От регионите с най-нисък коефициент на заетост отново е Северозападният с 62,1%, като все пак бележи увеличение в сравнение с 2021 г., когато е бил 59,6%. В цяла северна България областите са с около 10 пункта под средния за страната коефициент на заетост (между 55% и 65%), като по-висока заетост има само в Габрово, В. Търново, Русе и Варна – големите икономически центрове, в които има промишленост. Област Плевен е с 62,5% коефициент на заетост, като в сравнение с 2021 г., когато е била 62%, има леко повишение.

Преброяването през 2021 г. променя до голяма степен картината на заетостта, тъй като НСИ черпи данните си предимно от финансовите отчети на предприятията, а безработните се следят от Агенция по заетостта чрез бюрата по труда. При преброяването някои общини се оказват с по-малък брой население и съответно с по-малка работна сила, което влияе на коефициентите на безработица и заетост, както се установяват и повече лица извън работната сила, които не работят, но и не се отчитат като безработни, защото им липсва регистрация в бюрата по труда. Освен това, към заетите, в които по принцип се включват работодатели, наети и самонаети в предприятията, сега се добавят и данни за самостоятелни самонаети (физически лица и свободни професии), както и т.нар. платени семейни работници (такива, които работят във фирми на член от семейството де факто без заплащане). Данните за самонаетите, както и за семейните работници не се обхващат изцяло от НСИ, а от последния вид има най-много в селското стопанство - над 73% от стопанствата в земеделието използват неплатен семеен труд.

Така, според данните от преброяването през 2021 г., коефициентът на заетост в страната става 62,6% (8 пункта надолу спрямо НСИ), за Северозападния регион е 55,5% (7 пункта по-нисък), а за област Плевен е 57,9% (4 пункта надолу). На ниво общини в областта коефициентът на заетост варира между 40% и 50%, с изключение на община Плевен, където е 65,8% заради общинския център.

Според преброяването, в община Белене през 2021 г. заетите са 2 656 души (според НСИ са 1 034 души), а в община Никопол са 1 744 души (според НСИ са 765). По отношение на наетите, данните на НСИ за нефинансовите предприятия не включват наетите на трудов договор в общественния сектор, т.е. бюджетните служители, за които има отделна статистика. Като се включи и общественния сектор, наетите в община Белене стават 1 337 (според НСИ 793), а в община Никопол 952 (НСИ дава 587 наети). Въпреки по-високият брой заети, установен при преброяването, коефициентът на заетост в община Белене е 54,6%, а в община Никопол е 48,4%, по-ниски от средния коефициент на заетост за страната.

Поради надценяването на наетите от НСИ в годишните данни, при преброяването общини с развита икономика се оказват с по-нисък коефициент на заетост, защото повечето работещи там са наети на трудов договор - пример за това е община Кнежа, която е сред най-силните икономики в областта, но е с коефициент на заетост 40,3% - по-нисък и от двете общини на МИГ. С най-висок коефициент в областта както се спомена, е община Плевен с 65,8%, следвана от Белене с 54,6%, Червен бряг с 53,1%, Левски с 52,3%, Гулянци с 50,3%, Пордим с 48,8%, Никопол с 48,4%, Долни Дъбник с 48,4%, Долна Митрополия с 48,2%, Искър с 42% и Кнежа с 40,3%. Очевидно заетостта в Северозападна България е подценявана в данните на НСИ и показва малко по-добри резултати при реалното преброяване. Все пак, тя е много под средната за страната и другите региони заради по-слабо развитата икономика. От друга страна, поради застаряващото население (по-нисък дял трудоспособни) заетостта в някои общини излиза с по-висок коефициент, другаде има скрита безработица (много икономически неактивни), има и общини, в които наетите преобладават заради силните промишлени производства, както и такива, в които държавата и общината са основен работодател и общественият сектор е с по-големия дял от наетите. Както се вижда от данните в сравнителната таблица между общините, коефициентът на заетост зависи от

много фактори и не винаги има връзка с икономическото развитие и усвояването на европейски средства, макар че разбира се, добрата икономика предполага и висока заетост.

Таблица 22 Коефициент на заетост, заети и наети по общини

Общини	Трудоспособни	Работна сила	Заети	Наети	Наети/заети %	Коефициент на заетост	Коефициент на икономическа активност
Плевен	69 909	49 917	45 971	38 674	84,1	65,8%	71,4
Белене	4 864	2 984	2 656	1 337	50,4	54,6%	61,3
Червен бряг	13 513	8 715	7 177	3 930	54,8	53,1%	64,5
Левски	8 835	5 369	4 621	2 597	56,2	52,3%	60,8
Гулянци	4 982	3 079	2 507	1 219	48,6	50,3%	61,8
Пордим	2 602	1 466	1 269	766	60,4	48,8%	56,3
Никопол	3 602	2 166	1 744	952	54,6	48,4%	60,1
Д. Митрополия	9 174	5 555	4 422	1 834	41,5	48,2%	60,6
Долни Дъбник	5 449	3 258	2 635	1 710	64,9	48,4%	59,8
Искър	3 185	1 763	1 337	746	55,8	42%	55,4
Кнежа	7 875	4 762	3 175	2 777	87,5	40,3%	60,5

Източник НСИ, Инфостат преброяване 2021 г.

Тъй като коефициентът на заетост се изчислява като дял на заетите от трудоспособното население, парадоксално в общини с по-малък дял и брой на трудоспособните, коефициентът е по-висок (например в община Пордим делът на трудоспособното население е 49,4%, съответно общината, която е с ниски икономически показатели изпреварва други общини по коефициент на заетост, въпреки по-добре развитата им икономика и повечето работни места). Там където има голям дял на икономически неактивни (лица извън работната сила), делът на заетите също се увеличава, но пък има скрита безработица (неактивните не работят, но и не са регистрирани като безработни и не се отчитат от НСИ). Също така е важно как е организиран пазара на труда – какво е съотношението между собствената заетост и хората, които разчитат на заплати (наетите). Високият дял наети може да означава, че има много предприятия и услуги, които използват наемна работна сила (каквито са Плевен и Кнежа с над 80% наети от всички заети) и обратно – малкият брой наети не винаги показва висока предприемаческа активност и собствен бизнес за заетите – в някои общини просто няма достатъчно работодатели.

Безспорно подпомагането на стопанствата и предприятията по европейските програми подобрява заетостта, като това става не само чрез прякото създаване на нови работни места по проектите, а и чрез повишаване капацитета на различните икономически сектори – макар

че индикаторът мери само наетите на трудов договор, важна е и предприемаческата активност. Структурата на наетите и заетите и в двете общини на МИГ следва и характеристиките на тяхната икономика, както и донякъде реализираните проекти.

Според данните на НСИ за нефинансовите предприятия, в община Белене селското стопанство осигурява заетост на 128 души или 12,4% от заетите, наетите по трудов договор в сектора са 107 или 13,5% от всички наети в общината. Предприятията в сектора са 26. Това потвърждава казаното за наличието на по-малко като брой и големи като размер стопанства, които използват наеман труд. В проектите по СВОМР по ПРСР най-много нови работни места са създадени именно по мярка 4.1. В промишлеността са заети 292-ма души или 28,2% от всички заети, наетите на трудов договор са 276 или 34,6% от всички наети в общината, предприятията са 22. По принцип, промишлеността винаги е секторът, в който се ползва най-много наемна работна ръка и където има големи предприятия, заетостта е висока именно поради наетите. В търговията и услугите заетите са 530 (51,3%), но наетите са 344 или 43,3% от всички наети, тъй като в този сектор има повече малки семейни фирми, които сами извършват дейността си и не наемат работници. По мярка 6.4 на СВОМР по единия проект, който е в производствено предприятие се създават 5 нови работни места, по останалите, които са за услуги, е предвидено по едно работно място. По ОПИК са създадени 23 работни места в производствените предприятия на двете общини. Макар че общественият сектор не се отчита към резултатите на нефинансовите предприятия, все пак и той има принос към заетостта. Наетите в този сектор са 544 души, което представлява 44,1% от всички наети на трудов договор в общината – доста висок дял.

В община Никопол в селското стопанство са заети 256 души (33,5% от всички заети), а на трудов договор работят 206 човека (35%), предприятията са 55. Тук, както се каза, очевидно има по-малки стопанства, които развиват собствена предприемаческа дейност и не ползват много наеман труд, а вероятно семеен, който не се отчита от НСИ. В промишленото производство заетите са 176 души (23,3% от заетите), а наетите са 206 (28,6%) при 13 предприятия в сектора. В търговията и услугите заетите са 308 души или 56,5% от всички заети и както и при Белене, наетите в сектора са по-малко – едва 44 души или едва 7% от наетите на трудов договор в общината – пак по същите причини – това са малки фирми,

които не наемат допълнително работници. В обществения сектор на трудов договор работят 365 човека, които са 39,9% от всички наети в общината.

По отношение на обществения сектор, прави впечатление, че делът на наетите в него, въпреки общия спад на броя наети, се увеличава, като това е тенденция навсякъде в страната. Държавата и общината стават все по-голям работодател в сравнение с частния сектор, най-вече след кризата през 2020 г., която ускорява процеса, но той е налице и преди това в общините с висока безработица. Причините за негативната динамика са очевидни – почти целият удар на кризата върху пазара на труда е концентриран в частния сектор, докато работните места в обществения са относително по-стабилни. Не трябва да се забравя и факта, че след 2020 г. в обществения сектор заплатите се увеличават непрекъснато и „централно“ и на много места стават по-високи от тези в частния сектор, така че търсенето на по-добри доходи също се оказва фактор за дисбалансите на пазара на труда. Големият дял на обществения сектор в заетостта е индикатор за слаба икономика и по-нисък потенциал на предприятията. Изключение правят местата, където все още има работещи големи държавни фирми (например, Козлодуй с над 70% наети в обществения сектор), които осигуряват и основната част от работните места. Но в силни икономически общини, като например София, където е концентрирана цялата държавна администрация, делът на обществения сектор през всичките проследявани години е едва около 19% и с тенденция към намаляване. В областта, община Плевен, в която също са съсредоточени голяма част от бюджетните служители, всъщност е с най-нисък дял на обществения сектор от 28,5%.

7.2. Безработица

Като следствие от повишаване на заетостта при възстановяването на икономиката след пандемията, безработицата спада. Средногодишният коефициент на безработица за страната през 2022 г., според НСИ е 4,3%, като е намалял в сравнение с 2021 г., когато е бил 5,3% и е най-ниският за последните 20 години. Агенцията по заетостта (АЗ) съобщава за по-високо равнище на безработица от 5,2% за 2022 г., като също отчита намаление в сравнение с 2021 г., когато коефициентът е бил 5,5%. С уточнението, че данните за безработицата на АЗ и НСИ се формират само на база брой на регистрираните в бюрата по труда. Не се отчитат тези, които търсят работа по друг начин (чрез обяви, чрез познати, препоръки и т.н.), нито

тези, които изобщо не търсят работа – т.е. икономически неактивните лица в трудоспособна възраст. За тях изчерпателна информация се получава от преброяването.

В Северозападния регион безработицата е 6,9%, като коефициентът е най-висок сред регионите, там са и общините с най-много безработни. В област Плевен коефициентът на безработица е 4,7%, но по данни на НСИ. Според Агенцията по заетостта, средногодишното ниво на безработица в областта е 7,6%, с 2,4% по-висока от средната.

На ниво общини безработицата също намалява, като в едва 40 от 265 общини се наблюдава увеличение на безработицата или запазване на същото ниво като предишната година, само в 23 общини има увеличение с над 1%. Почти във всички общини на област Плевен обаче, безработицата остава висока спрямо средните нива, като в някои от тях през 2022 г. коефициентът бележи значително увеличение. Най-висок той е в община Никопол - 23,3% (23,5% за предишната година), следвана от община Долна Митрополия с 20% (8,4% за 2021 г.), Пордим със 17,1% (14,9% за предишната година), Гулянци с 13,4% (14,1%), Червен бряг с 12,7% (12,8%), Искър с 9,5% (10,8%), Белене с 8,9% (9,6%), Левски с 9,2% (8,4%), Кнежа с 8,8% (10,5%) и Долни Дъбник със 6,4% (7,5%). Резкият скок на коефициента на безработица в някои общини показва, че спадът на безработните там е бил по-скоро временно изключение и до голяма степен се дължи на програми за субсидирана заетост по ОПРЧ или по други европейски фондове.

Таблица 23 Безработица по общини

Общини	Безработни	Коефициент на безработица	АЗ* 2021	АЗ* 2022	Икономически неактивни	%
Плевен	3 946	7,9	5,5	5,2	19 992	28,6
Белене	328	11,0	9,6	8,9	1 880	38,7
Пордим	197	13,4	14,9	17,1	1 136	43,7
Левски	748	13,9	8,4	9,2	1 422	44,6
Червен бряг	1 538	17,6	12,8	12,7	4 798	35,5
Гулянци	572	18,6	14,1	13,4	1 903	38,2
Долни Дъбник	623	19,1	7,5	6,4	2 191	40,2
Никопол	422	19,5	23,5	23,3	1 436	39,9
Д. Митрополия	1 133	20,4	8,4	20	3 619	39,4
Искър	426	24,2	10,8	9,5	1 422	44,6
Кнежа	1 587	33,3	10,5	8,8	3 113	39,5

Източник НСИ, Инфостат преброяване, *Агенция по заетостта

Както се вижда от данните, отново има разлики между безработицата, установена при преброяването и данните на Агенция по заетостта. Реалното отчитане на всички безработни, вкл. и сред икономически неактивните, повишава нивото на безработица за страната до 10.1%, 15%% за Северозападния регион и 12,9% за област Плевен. Всички общини в областта се оказват с по-висока безработица, отколкото отчетената от АЗ, с изключение на Никопол, който пък е с малко по-ниска. Тук е важен дялът на икономически неактивните (трудоспособни, които са извън работната сила), колко от тях са в действителност безработни (ученици, студенти, жени в отпуск по майчинство, хора с увреждания няма как да са в работната сила и на практика не се водят без работа), както и каква част от трудоспособните без работа са склонни да се регистрират в бюрата по труда. Ярък пример е община Кнежа, която е със среден дял неактивни на фона на останалите общини, но с реална безработица от 33%, тъй като там има голямо ромско население, което нито работи, нито учи, но и не търси активно работа чрез бюрата, затова и отчетената от АЗ безработица е значително по-ниска. Обратно – общини като Пордим и Левски със сравнително висок дял икономическо неактивно население, явно са „по-дисциплинирани“ в регистрациите в бюрата по труда и отчетената безработица е по-ниска и сравнима с тази, давана от Агенцията по заетостта. Трябва да се добави и това, че голяма част от населението, което се води без работа, всъщност работи в „сивата икономика“ и без трудови договори, което няма как да се отчете и при преброяването, и от АЗ.

И в двете общини на МИГ безработицата спада леко, но все пак остава висока спрямо средните стойности на областта и на страната. Община Никопол е сред 40-те общини в България с най-голяма безработица за последните 10 години. Това са общини, в които безработицата е с коефициент над 4 пъти по-голям от средния, половината от тези 40 общини са именно в Северозападния регион – 7 във Видин, 6 в Монтана, 4 във Враца и по 1 в Ловеч и Плевен. Това са и районите, където високите равнища на безработица са плод на трайни структурни дисбаланси между търсенето на работодателите и профила на работната сила. Община Никопол е и с най-високата безработица в област Плевен.

Динамика на коефициента на безработица в последните 5 години също е различен - в община Никопол безработицата трайно намалява с -2,4%, като тръгва от много високи нива, но пак остава близо пет пъти по-голяма от средната. В община Белене безработицата първо бележи

тенденция към намаляване до 2020 г. и след това нараства с 1,4%, и е два пъти над средната за страната.

Таблица 24 Промяна в нивото на безработица за последните 5 години

Община	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Белене	12,4%	8,3%	7,2%	6,4%	7,5%	9,6%	8,9%
Никопол	35,9%	30,7%	26,7%	25,2%	25,7%	23,5%	23,3%

Източник НСИ, Агенция по заетостта, 2023

И в двете общини има и трайна безработица (безработни с над година регистрация в бюрата по труда), което се дължи на някои трудно решими в краткосрочен план проблеми, като по-ниската степен на образование на населението, неподходящи за нуждите на настоящия пазар на труда умения, преобладаващ селскостопански сектор, в който се търсят предимно неквалифицирани работници или се работи без договори, ограничени възможности на местния пазар на труда – местните микро-фирми рядко наемат хора и др. За 2022 г. дялът на продължително безработните от всички безработни в страната е 24%, а за област Плевен е 38,1%, като трябва да се отбележи, че в сравнение с 2021 г. няма особено подобрене. В община Белене трайно безработните са с дял от 31%, а в община Никопол - 48%.

Основен фактор за високата безработица, както се спомена, е качеството на човешкия капитал. По данни на преброяването, в община Белене хората с висше образование са едва 15,8%, а в община Никопол са само 9,5%. Процентът е сходен – около и малко под или над 10% и в останалите общини на областта, като трябва да се отбележи, че община Белене е с най-висок дял на висшистите, освен самата община Плевен, в която висше образование имат 29,3% от населението. Средно образование в община Белене са завършили 56,7% от хората, а в община Никопол - 44,4%. В това отношение община Белене е с по-висок показател дори от община Плевен, която е с 51,3% средности. В община Белене дялът на завършилите основно и по-ниско образование е 27,5%, но в община Никопол този дял е цели 46,1%. Високият дял на населението с основно и по-ниско образование е сериозна пречка пред развитието на икономиката и инвестициите, независимо дали става въпрос за индустрия или услуги, както и е главната предпоставка за високата безработица. Обикновено такъв висок дял на хора с основно образование се наблюдава, където има струпване на компактно турско или ромско население, но и на места, в които населението е застаряващо или се занимава със земеделие и е без особени амбиции за реализация. Това означава, че създаването на

работни места не е достатъчно условие за преодоляване на безработицата в двете общини, а следва да се обърне внимание и на квалификацията и преквалификацията на работната сила.

Въпреки по-високите показатели за безработицата и по-ниските за заетостта, очаква се до края на периода, проектите на СВОМР да допринесат за подобряване на пазара на труда на територията на МИГ. В индикаторите за въздействие на Стратегията е предвидено създаването на 40 нови работни места, а според Годишния доклад на МИГ за 2022 г. те са вече 38 по планираните от началото на периода заявления в проектите и 29 работни места вече са реално създадени чрез проектите, които са платени или в изпълнение.

7.3. Заплати и доходи

Според анализа на Мин. на финансите, прилагането на ЕСИФ води до повишаване на средната работна заплата с 16,3% до края на 2022 г. в сравнение с вариант без евро фондове, а въздействието на ПРСР е с 1% увеличение на заплатите. По-голям фактор за скока на заплатите в последните две години обаче е инфлацията, увеличаването на минималната заплата и повишаване на заплатите в бюджетния сектор.

В края на 2021 г. средната месечна работна заплата в България е 1 612 лв. и на годишна база нараства с 12,2%. Нарастването в обществения сектор (заради увеличените заплати в администрацията и бюджетния сектор) е с 14,4%, а в частния сектор е с 11,4%. За област Плевен средната заплата в същия период е 1 249 лева. Съответно в община Белене е 1 112 лева или 89% от тази за областта и 68,9% от тази за страната. В община Никопол средната заплата от 1 008 лева е 80,7% от тази за областта и 62,5% от тази за страната.

Положителните процеси в икономиката в десетилетието след приемането ни в ЕС водят до ръст в средната заплата във всяка община в страната за периода 2016-2021 г. Средната заплата на наетите лица в 183 общини бележи увеличение между 40% и 60%. Този процес се наблюдава и в двете общини на МИГ, в които за последните пет години заплатите също се увеличават.

За целия период повишението на заплатите в община Белене е с 62,3%, като това е един от най-високите темпове на нарастване в областта, но и при заплати от най-ниските.

Таблица 25 Заплати в община Белене

	2017	2018	2019	2020	2021
Средна брутна месечна заплата (в лв.)	685	764	862	973	1 112
Повишение спрямо предишната година в %	7,9%	11,5%	12,8%	12,9%	14,3%
Частен/обществен сектор %	н. д.	66,3%	63,1%	60,2%	53,6%

Източник НСИ, 2023 г.

Както се вижда от данните, заплатите нарастат с все по-бързи темпове за изследвания период, като увеличението започва от 7,9% годишно и почти се удвоява, като най-голямо увеличение на заплатите в общината има през последната година, за която има данни (2021 г.) и то е с 14,3%. По-големият ръст в заплатите през последната разглеждана година обаче, очевидно се дължи на увеличените заплати в бюджетния сектор. През 2021 г. заплатите в общественния сектор в Белене са 1 500 лева, а в частния са 804 лева и разликата е доста голяма, почти двойна. От данните на НСИ личи също, че заплатите в публичния сектор са по-високи от частния през всичките пет години, като делът на частния сектор спрямо общественния постепенно намалява и съотношението в полза на публичния сектор се увеличава с 12,7%. През 2018 г. заплатите в частните фирми са 66,3% от тези на бюджетните служители, а през 2021 г. вече са едва 53,6%.

В община Никопол за периода от пет години повишението на заплатите с 39,6%, като темповете на нарастване тръгват от по-високо ниво и се забавят още преди кризата, като в последните две години отново увеличението е по-голямо, и отново съдейки по дела на общественния сектор, повишаването се дължи на него.

Таблица 26 Заплати в община Никопол

	2017	2018	2019	2020	2021
Средна заплата (в лв.)	722	776	836	914	1 008
Повишение спрямо предишната година	8,1%	7,5%	7,7%	9,3%	10,3%
Частен/обществен сектор %	н. д.	80,1%	72,6%	68,5%	65,4%

Източник НСИ, 2023 г.

През 2021 г. в общината общественият сектор плаща 1 270 лева средна заплата, а частният едва 831 лева, като е това е 65,4% от заплатите в общественения. Тук очевидно частният сектор е бил по-добре платен и през 2018 г. заплатите са били 80,1% от тези на бюджетните служители, като този дял започва да намалява – заплатите в частния сектор се повишават по-бавно или не се повишават, а тези на бюджета се вдигат и съотношението в полза на обществения сектор се увеличава с около 15%.

По принцип, нивото на заплатите в обществения и частния сектор е показател доколко фирмите могат да си позволят адекватни възнаграждения и доколко е гъвкав пазара на труда в съответните общини. Важно за отбелязване е, че средната заплата в повечето общини през последните две години нараства не заради евро фондовете, а най-вече заради увеличаване на заплатите в обществения сектор. При заплатите в частния сектор има чувствително разслоение на общинско ниво - с под 1 000 лева средно брутно месечно през 2021 г. остават цели 150 общини. При „държавните“ заплати се наблюдават относително по-малки разлики между отделните части на страната, като с под 1 000 лева месечно са едва 11 общини. Причина за това е централизираното определяне на равнището на възнагражденията в значителна част от публичната сфера (учители, лекари, полиция, правосъдна система, администрация), което в общия случай не отчита регионалните различия в икономическото развитие и състоянието на пазара на труда, за което белег са „частните“ заплати.

Таблица 27 Заплати по общини в област Плевен

Община	Средна заплата	Повишение спрямо 2017 в %	Обществен сектор	Частен сектор	% Частен/Обществен 2021	% Частен/Обществен 2017
Плевен	1 240	54,6	1 589	1 099	69,2	79,2
Кнежа	1 618	95,2	1 329	1 768	133	141,8
Червен бряг	1 142	47,7	1 240	1 079	87	90,3
Д. Митрополия	1 124	58,3	1 395	925	66,3	74,3
Белене	1 112	62,3	1 500	804	53,6	66,3
Никопол	1 088	39,6	1 270	831	65,4	80,1
Долни Дъбник	1 070	37	1 182	1 010	85,4	103,3
Левски	1 066	50,4	1 373	890	64,8	83,9
Гулянци	1 058	57,7	1 219	851	69,8	76,1
Пордим	993	33,1	1 084	899	82,9	111
Искър	991	54,8	1 112	897	80,7	97,8

Източник, НСИ 2023 г.

Подобна е картината и в областта. Нарастването за пет години навсякъде е налице, като там, където се тръгва от по-ниско ниво на заплати, съответно и увеличението е по-голямо. Очевидно, при намаляващия дял на частния сектор в заплащането, увеличението се дължи на обществения. През 2021 г. само в една община (Кнежа) заплатите в частния сектор са по-високи от тези в обществения. През 2017 г. частният сектор е давал по-високи заплати в три общини – Кнежа, Долни Дъбник и Пордим, а в още две – Червен бряг и Искър заплатите в частния и обществения са били почти изравнени. При абсолютно всички общини, съотношението частен/обществен сектор намалява в полза на обществения.

Средната заплата през 2021 г. е под 1000 лева само в две общини (Пордим и Искър), но заплатите в частния сектор са под тази сума в 7 от 11-те общини на област Плевен. Прави впечатление, че няма особена връзка между икономическото развитие на общините и заплатите в обществения сектор – общини с високи заплати на бюджетните служители дават ниски заплати в частните предприятия и обратно – добре развити икономически общини са с по-ниски възнаграждения за публичния сектор. Макар че за 2022 г. все още няма данни за заплатите по общини, изглежда заради продължаващото повишаване на заплатите в бюджетния сектор, дисбалансите ще стават все по-големи. На ниво област през 2022 г. в област Плевен средната заплата се увеличава с 3,9% до 1 423 лв. месечно, като в обществения сектор средната заплата е 1 685 лева., а за частния – 1 295 лева.

Счита се, че повишаването на бюджетните заплати „дърпа“ и останалите нагоре, като кара частните предприемачи да вдигат възнагражденията и на своите служители заради конкуренцията с държавния сектор. Това обаче, не винаги се получава, особено в малки общини с по-неразвита икономика, където ефектът е обратен – фирмите нямат възможност да повишават разходите за труд (заедно със заплатите се вдигат и осигуровките), тъй като разходите им за суровини и енергия вече са нараснали в пъти. Така се стига до съкращаване на работни места, или се увеличава „сивата икономика“. В някои сектори (вкл. и земеделието) повишаването на цените на крайната продукция не може да компенсира повишените разходи – т.е. печалбата не е достатъчна да се вдигнат адекватно и заплатите. Затова и в последните години, в малки общини (вкл. и тези на МИГ) има и затваряне на предприятия, което влошава икономическата ситуация. Усвояването на европейски средства, вкл. и чрез ВОМР, трудно компенсира тези процеси.

8. Екологични въздействия на СВОМР

Според принципите на устойчивото развитие, проектите по СВОМР следва да имат благоприятно въздействие и върху опазването на околната среда на територията на МИГ. Степента на това въздействие зависи от включените мерки и програми. Дейности свързани с пестене на енергия, вода и суровини, намаляване на отпадъците и повторното им използване има в някои от мерките по ОПИК. По ПРСР зелени и екологични въздействия могат да се реализират чрез проектите по мерките 4.1, 4.2 и 6.4, ако включват дейности, свързани с ВЕИ, енергийна и ресурсна ефективност, като принципно такива проекти на МИГ в цялата страна са малко, най-вече заради ограничените бюджети. Косвен и дългосрочен ефект може да се търси от проектите на общините по мярка 7.2, тъй като ремонтите на улици и публични пространства водят до намаляване на праховото замърсяване, създаването на зелени площи подобрява чистотата на въздуха, ремонтът на публичните сгради е свързан и с повишаване на енергийната ефективност. Проектите по ОПОС имат пряко благоприятно влияние върху подобряване на биоразнообразието, но и върху повишаване осведомеността на населението относно видовете и важността да бъдат опазвани, значението им за равновесието в екосистемите.

Все пак въздействието на ВОМР върху опазване на околната среда е по-слабо в сравнение с други мерки и програми (например за управление на отпадъците по ОПОС, големите ВиК проекти и др.), тъй като подобни мерки са недопустими за подхода. Всички „екологизиращите“ земеделни схеми на ПРСР са включени в директните плащания (Натура 2000, плащания за селскостопански практики, благоприятни за климата и околната среда, запазване на земи с висока природна стойност) или в други мерки на ПРСР – агроекология и климат, биологично и консервационно земеделие и др., по които МИГ могат да работят ограничено. Освен това, екологичните ефекти се отчитат трудно, за тях няма и индикатори, като това е отбелязано и в Доклад на ЕК от 2021 г., в който се казва, че „за подхода ВОМР не се събират данни за екологични въздействия и практики и няма достатъчно структурирана и подробна информация за проектите“ от тази гледна точка.

Според наличните данни, всички Стратегии по ВОМР имат минимални въздействия върху околната среда на фона на огромните средства за „зеления“ преход, вложени по останалите програми. Въпреки изразходваните средства по ОПОС и ОПИК, оставаме на едно от

последните места по енергийна и ресурсна ефективност в ЕС. Но особено подобряване на показателите в последните две години не се наблюдава и в останалите държави-членки. Кризата с цените на горивата и енергийните доставки води до повторно отваряне на въглищните централи на редица места, а използването на алтернативни енергийни източници се оказва недостатъчно за нормалното функциониране на индустрията. В новия Програмен период усилията за „екологизиране“ на икономиката продължават, като повечето от инвестициите, предвидени по всички програми са свързани именно със „зелени“ мерки и практики.

Въздействията по мерките на ВОМР върху околната среда са в няколко направления – използване на чиста енергия с цел енергийна независимост на стопанствата и предприятията и намаляване на емисиите, ресурсна ефективност и оползотворяване на отпадъците, вкл. пестене на суровини и вода, общо намаляване на замърсяването на въздуха, почвите и водите, опазване на биоразнообразието.

8.1.Изграждане на ВЕИ и енергийна ефективност, емисии

В периода след приемането на България в ЕС се регистрира удвояване на дела на енергията от ВЕИ, като през 2022 г. той достига 23,3% от общия микс е по-висок от средноевропейския, който е 22,1%. Нивото на показателя е значително над националната цел по Стратегията „Европа 2020“ от 16% през 2020 г. В началото на 2023 г. в страната има 8 324 ВЕИ от слънчева енергия, 193 от вятърна, 277 от водна и 31 централи за биогаз. Най-много енергия се произвежда от водните централи – 42% от цялата енергия на ВЕИ, следвана от слънчевата – 35% от произведената енергия, на вятърната се падат 19,3%, а на енергията от биогаз едва 1,57%. Въпреки това, България е една от държавите в ЕС, чиято икономика продължава да е с най-голям енергиен и въглероден интензитет. Според докладите на ЕК, страната ни се нуждае от 3,6 пъти повече енергия и има 4,4 пъти повече въглеродни емисии за единица БВП от средната стойност за ЕС. Основната причина е, че над половината от електроенергията у нас все още се произвежда от централи на въглища, а твърдите изкопаеми горива са широко застъпени и в потреблението на енергия от домакинствата. Употребата им в последните две години се увеличава след намаляването на газовите доставки и повишаването на цените на останалите източници на енергия и всички горива.

За да се неутрализират тези негативни процеси, новите цели на енергетиката в България са постигането на 27% дял енергия от ВЕИ до 2030 г, а до 2050 г. делът трябва да стане 60%.

През първия Програмен период в страната ни има бум в строителството на големи фотоволтаични централи. Само за 2012 г. към електроенергийната мрежа са присъединени 860 MW соларни инсталации, което е значителен процент спрямо общата разполагаема мощност на системата. Това се дължи на изключително високите изкупни цени на електрическата енергия, добита от фотоволтаичните централи. В следващите години преференциалните цени за тези източници намаляват и съответно вече няма големи проекти. Към момента единствените фотоволтаични централи, които държавата стимулира с преференциални цени са тези с инсталирана мощност до 30 kWp. Масово се изграждат централи за собствен нужди с мощност до 1 MW, които се финансират по различни проекти на програмите, често като допълнителна дейност. Заради драстичното поскъпване на тока, както и поради улесненото проектиране и скъсяване на сроковете за одобряването на подобни инвестиции, в момента има следващ бум на изграждане на ВЕИ мощности, макар и по-малки. В началото на 2023 г. към мрежата на ЕСО има подадени за включване 35 хиляди MW от ВЕИ. Средно на месец се подават заявки за по 2 хиляди MW от ВЕИ, които не могат да бъдат поети от системата. Един от проблемите е, че малките ВЕИ са често в обезлюдени места с евтини имоти, до които мрежовите оператори нямат инфраструктура, но са длъжни да ги присъединят и да купуват тока им. Друга причина за трудностите е липсата на финансов ангажимент от страна на ВЕИ инвеститорите за реализация на заявените мощности. В някои случаи те само резервират капацитет от мрежата и изчакват да им кажат колко ще струва включването, като имат по няколко проекта, за да видят кой накрая ще им е най-изгоден за присъединяване. Все пак, много от предприятията подпомагат енергийните си разходи със собствени ВЕИ, без да могат изцяло да заменят основните източници на енергия.

Област Плевен е на второ място в страната след София по изградени ВЕИ, като до края на 2023 г. те са общо 1 011 на брой - 1000 са от слънчева енергия, 4 от вятърна (три са в Гулянци и една в Долна Метрополия), 1 централа на биогаз (Долни Дъбник) и 6 от водна енергия (4 малки ВЕЦ има в община Червен бряг и 2 в община Долни Дъбник). Повечето централи са с малки мощности за собствено ползване под 1 MW , с изключение на две в община Долна

Митрополия - ФЕЦ „Победа“, намираща се в землището на с. Победа, с инсталирана мощност 50 MW и вятърната централа „Байкал“, намираща се в землището на с. Байкал, с инсталирана мощност 1,6 MW.

На територията на двете общини на МИГ също са изградени множество ВЕИ, повечето от тях по проекти и за собствено ползване. Територията попада във втора зона по отношение потенциала на слънчевата енергия. Тя се характеризира с 2 190 часа слънцегреене на година и слънчева радиация в порядъка на 1342 kWh/m². Независимо, че това не са най-благоприятните параметри, изграждането на соларни инсталации е икономически ефективно, като само такива са изградени и в двете общини. Тук влизат, както соларните инсталации, така и инсталациите за БГВ, ако се захранват от панели.

В община Белене общо централите са 60, като най-много са в гр. Белене, вероятно повечето са за обществени сгради. 3 такива инсталации с обща мощност 160,7kW се използват в МБАЛ Белене, ДГ Мечта, и ДГ Знаме на мира. С няколко ФЕЦ разполага „Майкромет“ ООД, както и Цветков М ЕООД от предприятията, а от земеделските стопанства ФЕЦ Братя Николови и ФЕЦ БН АГРО, има и на доста физически лица – земеделски производители, като съоръженията са разположени по цялата територия на общината.

Таблица 28 ВЕИ в община Белене

	Вид ВЕИ	Енергийни обекти	Мощност (MW)
гр. Белене	Слънчева енергия	21	1.640000
с. Бяла вода	Слънчева енергия	7	0.219580
с. Деков	Слънчева енергия	8	0.239750
с. Кулина вода	Слънчева енергия	6	0.179510
с. Петокладенци	Слънчева енергия	8	0.239780
с. Татари	Слънчева енергия	10	0.299050
Общо:		60	2.817670

Източник АУЕР, 2023 г.

В община Никопол ВЕИ от слънчева енергия са 103, тъй като и общината е с повече населени места, като тук в град Никопол има само 1 инсталация, останалите са в селата, което подсказва, че се използват от земеделските стопанства. Най-много ФЕЦ имат фирмите Вал Енерджи ЕООД (регистрирана в София), Грюн Енерджи ООД (с. Вълбел), от земеделските производители повечето са на физически лица, които са с по една-две ФЕЦ.

Таблица 29 ВЕИ н община Никопол

	Вид ВЕИ	Енергийни обекти	Мощност (MW)
гр. Никопол	Слънчева енергия	1	0.030000
с. Асеново	Слънчева енергия	11	0.513790
с. Бацова махала	Слънчева енергия	7	0.190000
с. Вълбел	Слънчева енергия	11	0.330000
с. Дебово	Слънчева енергия	12	0.398080
с. Драгаш войвода	Слънчева енергия	4	0.119700
с. Евлогиево	Слънчева енергия	1	0.030000
с. Жернов	Слънчева енергия	1	0.030000
с. Лозица	Слънчева енергия	5	0.150000
с. Любеново	Слънчева енергия	4	0.119700
с. Муселиево	Слънчева енергия	11	1.242700
с. Новачене	Слънчева енергия	25	0.749930
с. Санадиново	Слънчева енергия	9	0.514040
с. Черковица	Слънчева енергия	1	0.029925
Общо:		103	4.447865

Източник АУЕР, 2023 г.

В проектите по ПРСР и ОПИК, реализирани по СВОМР няма отбелязани такива със създаване на ВЕИ за собствени нужди. В краткосрочните и дългосрочни програми за ВЕИ и на двете общини като основен потенциал за ВЕИ е определена слънчевата енергия – с най-големи възможности и сравнително ниски инвестиции. По отношение на вятърната енергия са правени пред проектни проучвания за изграждане на вятърни централи (при село Деков и при село Драгаш войвода). В югоизточната част на Никополското плато при проучването на ветровия потенциал, са установени много добри характеристики на въздушните течения, което е добра предпоставка при евентуални инвестиционни намерения в тази насока. Но тук са необходими по-сериозни инвестиции. По отношение на ВЕИ от водни източници, потенциалът на територията на МИГ не е голям относно такива на частни бенефициенти. Възможности за изграждане на малки и микро-ВЕЦ има по река Дунав, но инвестициите за тях са големи, както и се нуждаят от задълбочено проучване. На територията на МИГ горският фонд е малък и няма добив на дървесина за промишлени цели, който да генерира отпадък в количества, представляващи инвестиционен интерес за преработка в енергийни продукти от биомаса. Все пак в община Белене има едно предприятие - Макролайн ООД, което произвежда дървесна биомаса (пелети за отопление).

Използването на ВЕИ е във връзка и с друга главна цел на борбата с климатичните промени – намаляване на вредните емисии, основно от въглерод, които се излъчват от индустрията и най-вече използването на изкопаеми горива (нефт и въглища) в производствата, транспорта и отоплението. Селското стопанство у нас не е голям източник на емисии и допринася за едва 10,69% от общата сума на емисиите на парникови газове, а секторът е изключен от търговията с въглеродни емисии в целия ЕС. Земеделието емитира 24% от общите количества метан (CH₄) в страната, а най-големи са емисиите на диазотен оксид (N₂O), които идват от почвите - 72% от общите емисии. От общото количество амоняк, 84% е емитирано от селското стопанство, като основна причина за това е лошото управление на оборския тор – проблемът обаче не е само наш, а е общ за повечето държави от ЕС. Досегашните мерки в ПРСР за намаляване на емисиите са свързани с животновъдство, химически торове и оборски тор, земеползване (съотношение на обработваеми и затревени площи), но почти всички се отнасят до директните плащания. Също така, нивото намалени емисии в земеделието трудно се измерва, въпреки заявените в проектите намерения за това.

И двете общини на МИГ са с подчертан селскостопански профил и доколкото се отглеждат интензивно предимно полски култури, не се предполагат високи емисии на парникови газове, което не изключва другите замърсявания (например на почвите и водите с нитрати и пестициди). На контрол за емисии (както и за спазване на хигиенните норми) от стана на РИОСВ подлежат някои от по-големите стопанства и преработватели. В община Белене това са: Иван Йорданов Иванов ЗП - отглеждане и угояване на прасета в землището на с. Деков, Микроарт 7 СД в гр. Белене - цех за преработка на мляно месо, Грийн фарм Петокладенци ЕООД - инсталация за отглеждане на 144 000 бр. птици (бройлери) в с. Петокладенци, като фермата е задълженото лице, включено в Европейския регистър за изпускане и пренос на замърсители, поддържан от ИАОС. В община Никопол подлежат на контрол Сакаджи и Ко ЕООД - мини мандра в с. Любеново; Хове ООД, с. Муселиево - предприятие за плодов дестилат; Елиа Милк ООД - с. Драгаш Войвода - преработка на мляко; Винпром-Велико Търново АД (Дионисий) - преработка на грозде и производство на вина, гр. Никопол.

Проектите на МИГ по мярка 4.1, които предвиждат модернизация на стопанствата предимно чрез закупуване на селскостопанска техника, все пак ще имат благоприятно въздействие за намаляване на емисиите. Техниката е от ново поколение с по-малко разход на гориво,

съответно и на емисии. Във всички проекти е декларирано подобряване и на ресурсната ефективност, както и пестене на вода, енергия, торове (особено фосфорни и азотни) и ограничаване употребата на пестициди, което води до общо намаляване на замърсяването на почвите и водите. Проектът по мярка 8.1 за „Залесяване и създаване на горски масив с площ 11,015 дка в землището на с. Лозица“ в община Никопол също ще има добро въздействие в тази сфера, тъй като горите поглъщат много от вредните емисии.

По отношение на емисиите от промишлеността, на територията на МИГ няма големи замърсители, нито предприятия, които емитират вредни газове извън нормите. На контрол от страна на РИОСВ в община Белене подлежат: всички бензиностанции (за летливи субстанции), както и предприятията Белла 21 ООД (текстил); Енеркемикал ЕООД - инсталация за пиролиза на гуми, Майкромет ООД в гр. Белене - площадка за ДО, Мед Индъстри ЕООД, гр. Белене - площадка за ДО, Пламси ООД, гр. Белене - площадка за ДО, Римисарк-67 ЕООД (текстил) и Саня Белене ЕООД (текстил). В община Никопол РИОСВ проверява ежегодно за емисии отново бензиностанциите, както и предприятията Батерия-Никопол АД - химически препарати за бита, Въбелгум ЕООД в с. Въбел - регенериране на гуми, Дръстър 44 ООД - текстил и полимери, Дунав Никопол ООД – дърво преработка, Еврокварц МВ ООД – добив на инертни материали в с. Черковица, Клеърс ЕООД, с. Черковица - парово стопанство с пропан-бутан, КСТ ДО ООД, с. Черковица - площадка за ДО, Лазар Караджов - Елзар ЕТ, гр. Никопол - производство на електрически скари; Пламси ООД, гр. Белене – площадки за ДО в с. Новачене и в с. Муселиево. Част от тези предприятия са бенефициенти по ОПИК чрез СВОМР, като във всички проекти е заявена ресурсна ефективност и намаляване на разходите за енергия, съответно и на вредните емисии. По този начин отново се осъществява благоприятно въздействие върху околната среда на територията на МИГ.

Проектите по мярка 7.2 на ПРСР на двете общини за обновяване на уличната мрежа, съчетани с проекти по същата мярка на национални приеми, също ще имат положително въздействие за намаляване на емисиите от транспорта и отделянето на ФПЧ в атмосферата, тъй като вредни вещества се излъчват не само от двигателите на колите, но и от триенето в износена настилка. Проблем обаче остава битовото отопление на домакинствата, тъй като в редица обществени сгради на територията на МИГ са предприети и мерки за енергийна

ефективност и замяна на източниците за отопление с по-екологични, но в частните къщи възможностите са ограничени.

8.2.Кръгова икономика, ресурсна ефективност и отпадъци

Кръговата икономика е модел на производство, но и на потребление, при който се намаляват максимално отпадъците – т.е. повечето от тях се рециклират или се използват повторно. Това означава възможно най-дълго ползване, заемане, повторно използване, поправка и рециклиране на съществуващи материали и продукти. Когато един продукт достигне края на живота си, материалите, от които той е съставен, продължават да се ползват по друг начин. На практика, това е и пестене на ресурсите, т.е. по-висока ресурсна ефективност. Различни елементи на кръгова икономика се прилагат отдавна, без да се определят чрез този термин – например водите от къпане и пране после отиват за поливане на растенията, отпадъците от животновъдството се употребяват за торене, опаковките в домакинствата се ползват многократно – буркани, шишета, кутии, част от хранителните остатъци се дават на животните (кокошки, прасета), старият текстил се превръща в парцали за почистване и т.н. Разбира се, кръговата икономика в предприятията е много по-мощен процес и изисква повече инвестиции, както и създаване на инфраструктура за кръговост – връзка между различните производства, така че отпадъците от едно да се използват в друго.

Според ежегодния анализ на предприятията и МСП, изготвян от Мин. на икономиката, в България постигнатите резултати по отношение на кръговостта и повторното използване на отпадъци и материали в производствата към момента не са оптимални и потенциалът на новите бизнес модели на кръговата икономика не е развит. Само 10,1% от предприятията декларират, че рециклирането е част от техния производствен процес, а 12,1% са изправени пред предизвикателства при изпълнението на изискванията, свързани с класификацията, събирането и третирането на отпадъците. Много малка част от предприемачите са информирани за възможностите и имат готовност за развиване на кръгови бизнес модели. Кръговото (вторично) използване на материали в България е 4,3% което е значително по-ниско от средното за ЕС-28 - 11,7% (Евростат). Друг проблем е липсата на връзка между отделните сектори, т.нар. „индустриална симбиоза“ – налице е недостатъчна и трудно достъпна информация за свободните материали и страничните продукти от едно производство, които могат да бъдат вложени в друго за произвеждане на нови неща.

Търсенето на продукти с екологична маркировка от страна на потребителите също е доста ниско, защото в повечето случаи те са по-скъпи или населението просто не е информирано какво означава тя. Това демотивира още повече предприятията, особено тези, които произвеждат предимно за вътрешния пазар.

Тъй като кръговата икономика включва и удължено ползване на продуктите и тяхната поправка и ремонт, трябва да се каже, че идеите на ЕК не намират отражение с поведението на големите компании, колкото и да се отричат тези факти от тяхна страна. По принцип, у нас нагласите са при възможност един продукт да се използва по-дълго време и да се поправя при необходимост. Често пъти обаче, компаниите не предлагат резервни части дори за модели отпреди една-две години, някои модули например от битовите електроуреди са компактни и замяната на малки елементи е невъзможна. Практиката е продуктите направо да се подменят с нови, вместо да се ремонтират, често ремонтът е свързан с повече усилия и средства в сравнение с покупката на нов аналогичен уред и т.н. Намеренията на ЕК за стимулиране на фирми, които предлагат ремонт и поправки и разширяването на този пазар в градовете, за у нас звучат смехотворно, тъй като такива услуги има достатъчно, но голяма част от продуктите просто не подлежат на поправка поради гореизложените причини. В началото на 2023 г. Европейската комисия дори изготвя специално Предложение за Директива относно общите правила за насърчаване поправката на стоки, с която смята да задължи компаниите да произвеждат продукти, които могат да се ремонтират. Заложените мерки обаче са твърде обтекаеми и общи – стоката да бъде ремонтирана, само ако това е по-евтино от замяната ѝ с нова, това да става в лицензирани сервизи и след попълване на европейски стандартни формуляри за ремонти и още регулации, които едва ли ще облекчат потребителите. При всички случаи, това ще оскъпи продуктите, вместо да намали цените им, каквато е целта, тъй като интересът на компаниите е да произвеждат все повече и евтини нови стоки, които се заменят буквално след изтичане срока на гаранцията. Не е ясно и как тези правила ще се прилагат извън територията на ЕС, където всъщност се произвеждат повечето европейски марки техника на ишлема (Китай и Корея). ЕК е обявила цяла инициатива „Право на ремонт“, която освен Директивата, включва и Регламентът за еко проектиране на устойчиви продукти (такива които могат да се ремонтират), както и предложение за Директива за предоставяне на повече права на потребителите, която дава възможност купувачите да се информират още в магазина дали стоката може да се

ремонтира и поправя. Тъй като производството на повечето подобни продукти е глобално, у нас се разчита повече на кампании, насочени към населението, отколкото на реални стимули за фирмите. Все пак, наличните производства следва да се възползват от възможностите на кръговите модели.

На практика в страната ни, кръговостта се реализира предимно чрез публичните политики и програми за разделно събиране на отпадъци и рециклирането им и в много по-малка степен се прилага от фирмите. В „Стратегията за преход към кръгова икономика 2022-2027“ е отбелязано, че според различните проучвания „гражданите имат положителни нагласи към разделното събиране на отпадъци, но с реалните си действия не ги потвърждават“. Едва около една четвърт от жителите в общините, обхванати от тези системи, събират разделно отпадъците от опаковки. Населението не е информирано и за съществуването на площадки за изхвърляне на едрогабаритни отпадъци (от строителни дейности, мебели) и нерегламентирано ги смесва с битовите отпадъци. Начинът, по който се формира такса „смет“ също не стимулира разделното събиране, нито връщането на опаковки в магазините (най-вече стъкло), за което има вече работещи системи в повечето държави на ЕС.

От проектите по СВОМР на всички МИГ са много малко тези, които въвеждат ресурсна ефективност чрез вторично използване на суровини, материали или отпадъци. Те са реализирани предимно по ОПИК. През този Програмен период, в цялата област Плевен по ОПИК в направлението за Енергийна и ресурсна ефективност има 39 проекта, като повечето са за енергийни спестявания и ВЕИ и едва три от тях са свързани с кръговата икономика – единият е в завод за памперси в с. Горник (Червен бряг), другият за рециклиране на гуми в гр. Плевен и третият е за рекламна агенция, пак в гр. Плевен. И трите проекта са пилотни. Проектите по ОПИК по СВОМР на МИГ Белене-Никопол също са свързани с намаляване разходите на енергия и пестене на вода, в четири от тях е заявено и намаляването на отпадъците или използване на безотпадни технологии, но не и кръговост, т.е. използването на отпадни продукти за ново производство. В 2 от проектите по мярка 6.4 на ПРСР също е включена ресурсната ефективност. При всички случаи, тези проекти и по двете мерки, ще имат благотворно въздействие върху околната среда. Поради слабото използване на кръговите модели, в новата ПКПП е създадена нова тематична приоритетна област „Чисти

технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика“, която става приоритетна за цялата страна и е една от двете мерки по Програмата, допустими за новите Стратегии за ВОМР.

Кръговата икономика е свързана и с третирането и рециклирането на отпадъците от бита. Според Стратегията за кръговата икономика, въпреки сравнително добре развитата рециклираща промишленост, страната ни отбелязва ниски нива на рециклиране на битови отпадъци от 31,5% в сравнение със средните за ЕС 47,4%. А ако се разглежда общото равнище на рециклиране, с изключение на отпадъците от добивната промишленост и от строителството, в България то е 27%, докато средното за ЕС е 57%. Притеснителен факт е, че в 202 общини в страната разделно събраните и предадени за рециклиране битови отпадъци са по-малко от 5%, по данни на НСИ. Националната цел за рециклиране на отпадъците е 55% до 2025 г. и 60% до 2030 г.

В област Плевен, събраните битови отпадъци на човек през 2021 г. са 438 кг, като все пак обемът намалява в сравнение с предишни години, но остава близък до средния за големите градове в страната. 133 от общините генерират между 200 и 400 кг на човек, в областните центрове обаче, количеството е по-голямо и обикновено доближава или надхвърля 500 кг на човек годишно – резултат от по-голямата покупателна способност в големите градове, а и от по-пълния обхват на сметосъбирането (където няма такова, отпадъците просто не се мерят). В областта 83% от отпадъците се третират и рециклират, при средно 74% за страната.

В община Белене битовите отпадъци на човек са 185 кг (данни на НСИ), много под средното за областта и страната, което се обяснява и с по-малкото население. През годините събраните отпадъци варират, като количеството е най-високо през 2015 г. – 263 кг на жител, а най-ниското през 2017 г. – 98,09 кг на жител. Оттогава количеството отпадъци на човек годишно нараства, вероятно и поради увеличеното потребление. В община Никопол се събират по 287 кг отпадъци на човек, като количеството бележи трайно намаление с около 52% за последните 10 години. Нормата на натрупване на отпадъците достига най-висока стойност през 2009 г., когато е 484 кг на жител, през 2014 г. е 415 кг/жител, като оттогава намалява. Върху намалението оказват влияние различни фактори - култура и информираността на жителите, брой на населението, степен на благоустрояване, вид на отопление на сградите.

Във всички населени места на община Белене е въведено организирано сметосъбиране, като услугата обхваща 100% от населението. Системата е ориентирана само за битови отпадъци, като всички предприятия, в това число и площадката на АЕЦ „Белене”, се обслужват чрез предоставените съдове за смет от общината, на територията има и няколко площадки за събиране и третиране на отпадъци на частни фирми. Разделното събиране на отпадъци е само по отношение на опаковки и се извърша от фирма „Булекопак“ АД, като включва събиране на хартиени, картонени, пластмасови и метални опаковки, както и събиране на стъклени буркани и шишета. В общината няма количества разделно събрани биоотпадъци от домакинствата, от градини и паркове, пазари и заведения за обществено хранене и предадени за биологично третиране в съоръжение. Положителни ефекти в това отношение има проектът „Не изхвърляй, компостирай“, реализиран от община Белене като демонстрационен по ОПОС, който е насочен към домакинствата за повишаване осведомеността им по отношение компостирането на хранителни отпадъци и използването на компоста за наторяване.

В община Никопол също всички населени места са 100% обхванати от услугата сметосъбиране. Дейностите по третиране на битовите отпадъци включват: събиране и транспортиране за 14 населени места, извършвано по график. Общината има договор за разделно събиране с Булекопак АД за оползотворяване на отпадъци от опаковки. През 2020 г. са закупени и нови контейнери за разделно събиране от фирмата „Гафуров сервиз“ ООД. На територията има едно разрешително за събиране на излезли от употреба гуми – на „Въбелгум“ ООД с площадка в с. Въбел за съхраняване и рециклиране на излезли от употреба гуми. За популяризиране на разделното събиране на отпадъци от опаковки и повишаване на заинтересоваността на населението са проведени множество кампании, насочени към домакинствата, училищата и търговските обекти.

И в двете общини на МИГ тези дейности могат да бъдат продължени и по новите мерки, допустими за WOMP по ПОС, които включват именно информационни кампании за оползотворяването на отпадъците. Те са насочени към домакинствата и предприятията и повишаване културата на поведение на цялото население. По ПКИП, едното направление, включено в мерките на подхода WOMP е по Приоритет 2 Кръгова икономика с неговата Специфична цел „Насърчаване на прехода към кръгова и ресурсоефективна икономика е

насочен към МСП“, което отговаря на подприоритетната област на ИСИС „Чисти технологии, кръгова и нисковъглеродна икономика“.

8.3.Опазване на биоразнообразието

СВОМР на МИГ Белене-Никопол следва да има силно положително въздействие за опазване на биоразнообразието на територията, тъй като е една от 9-те Стратегии на МИГ, които са включили мярката по ОПОС за опазване на видове и местообитания по Натура 2000.

На територията на двете общини, съставляващи МИГ са разположени изцяло или частично 8 защитени зони, включени в мрежата Натура 2000 – по Директивата за местообитанията и по Директивата за птиците. В община Белене има 5 зони (2 за местообитанията и 3 за птиците), в община Никопол – 6 зони (3 за местообитанията и 3 за птиците), като 3 от зоните са общи за двете общини: Никополско плато BG0000247, Персина BG0000396 (и двете за местообитанията) и Никополско плато BG0002074 (33 за птиците). В община Белене са разположени още BG0002017 Комплекс Беленски острови и BG0002083 Свищовско-Беленска низина – и двете по директивата за птиците. В община Никопол останалите зони са BG0000239 Обнова - Караман дол (местообитания), BG0002096 Обнова и BG0002091 Остров Лакът (за птиците). По СВОМР са допустими само проекти на територията на зоните за опазване на местообитанията.

Мярката по Приоритетна ос 3 на ОПОС „Натура 2000 и биоразнообразие“ е свързана със Специфична цел 1: „Подобряване на природозащитното състояние на видове и местообитания от мрежата Натура 2000“, по която на територията на МИГ се реализират три проекта, а единият вече е приключен Дейностите по проектите са насочени към прилагане на консервационни мерки за опазване на целеви видове земноводни и влечуги в BG0000247 Никополско плато: обикновена блатна костенурка, южен гребенест тритон и червенокоремна бумка и в BG0000396 Персина: червенокоремна бумка, както и за няколко вида прилепи в същите зони - средиземноморски подковонос, южен подковонос, остроух нощник, голям нощник и дългопръст нощник. По проектите вече са изпълнени различни консервационни мерки, като много важна част е работата със заинтересованите страни – земеделски производители, местен бизнес, ученици, за които се провеждат разяснителни кампании за опазване на видовете и значението им за въвеждане на екосистемните услуги.

По първия проект са обхванати 12 446,46 ха площ на местообитания на видове, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост и 8 целеви вида, за чието опазване се изпълняват дейности. По втория проект са обхванати 16 296,52 ха и 8 целеви вида, а по третия – 227,12 ха и 3 целеви вида. Общо хектарите са 28 970,1 ха, но много голяма част от тях се припокриват, като може да се каже, че индикаторът за площ е изпълнен. Същото важи и за видовете, които са едни и същи и в трите проекта. Въздействието е трудно да бъде отчетено, тъй като индикаторите на ОПОС са доста специфични. В доклад на МОСВ за оценка на ОПОС чрез ВОМР се казва, че въпреки полезността на реализираните дейности чрез проектите на всички МИГ, приносът им по отношение на изпълнение на индикаторите по Програмата е малък и те ще бъдат изпълнени и без ВОМР. Това се дължи на факта, че видовото разнообразие в Стратегиите на МИГ не е голямо (само прилепи и земноводни), а териториалният обхват (площи на местообитания на видове) също не е особено широк. Като втора причина е изтъкнато решението на УО да бъдат финансирани именно тези, ограничени като обхват и въздействие дейности, които трудно се реализират на местно ниво, поради липсата на експертен капацитет.

Трябва да се отбележи, че благоприятно въздействие върху опазването на биоразнообразието имат и проектите по ПРСР по мерките 4.1 и 4.2, както и тези по ОПИК. Навсякъде, където е декларирано намерение за ограничаване употребата на изкуствени торове, пестициди, въобще химия, както и намаляване на отпадъците, емисиите и замърсяването, това се отразява положително и върху растителния и животински свят на територията. Всички бенефициенти на МИГ по мярка 4.1 и 4.2 получават и „зелени“ директни плащания (по Мярка 12/Натура 2000 или по Схемата за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда), което означава, че с проектите си ще надграждат вече постигнати положителни въздействия върху природата. Мярката за залесяване също ще има добър ефект върху опазването на видовете, донякъде и дейностите по мярка 7.2 свързани с озеленяване и подобряване на парковите пространства, въпреки че засягат градски площи. През новия Програмен период всички мерки на ПРСР са предимно екологично ориентирани, така че се очаква, тези въздействия върху биоразнообразието да се засилят.

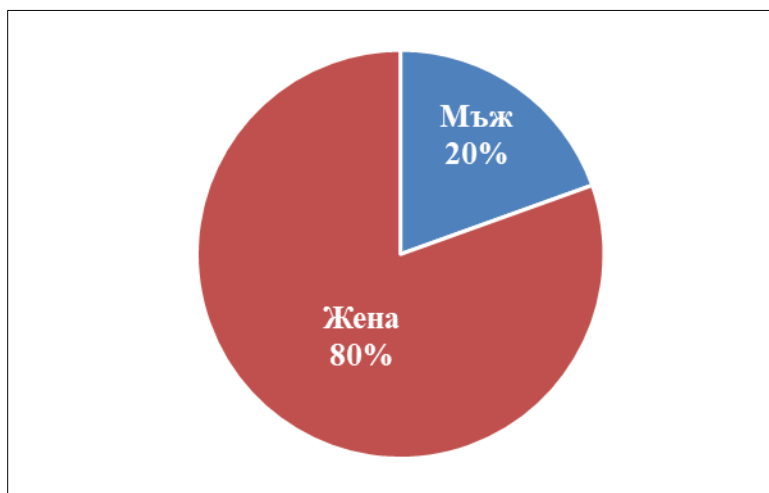
9. Резултати от анкетно проучване

Като част от въздействието на СВОМР са изследвани нагласите и удовлетворението на местната общност, тъй като това е част от добавената стойност на подхода. Допитването измерва не само ефектите върху развитието на територията, но отразява и мненията и настроенята на хората, оценката им за работата на МИГ, отношението им към европейските политики, нуждите и проблемите, които възникват през годините. Такава анкета се провежда ежегодно от МИГ заедно с анализа на въздействието и е част от събирането на информация за прилагането на СВОМР.

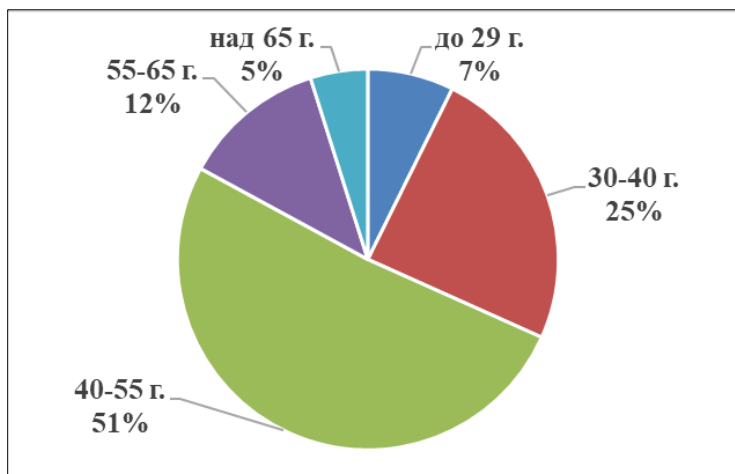
Анкетното проучване е проведено в през декември 2023 г. на територията на двете общини на МИГ Белене-Никопол по метода „лице в лице“ и чрез попълване на анкетни карти от респондентите. Обхванати са всички заинтересовани страни, както и отговарящите са дали данни за своята възраст, пол и образование съвсем доброволно и са обхванати всички групи население. Въпросите са структурирани по теми, а отговорите са от „затворен“ тип – т.е. предварително зададени за избор, тъй като ако са свободни, биха се получили разнопосочни мнения и споделяния на несъществени неща, а по този начин се пести времето на анкетираните, някои от които биха отказали участие иначе.

Данни за анкетираните:

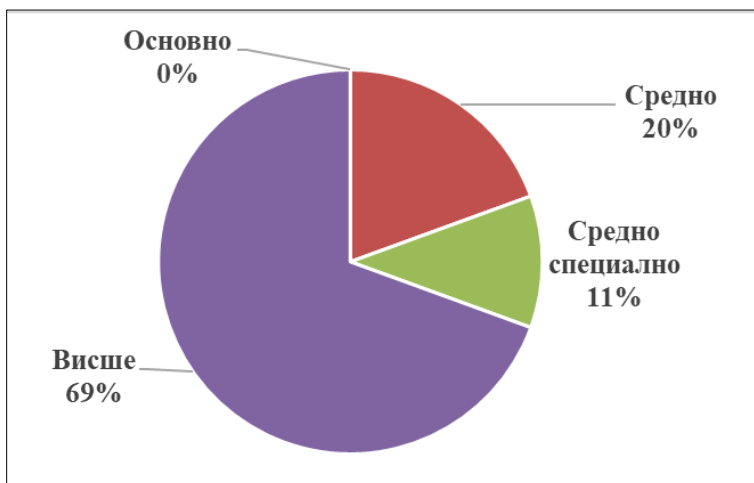
Пол:



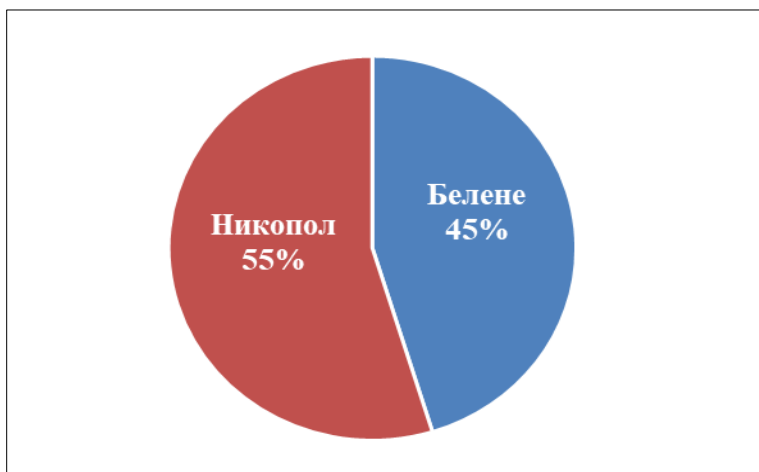
Възраст:



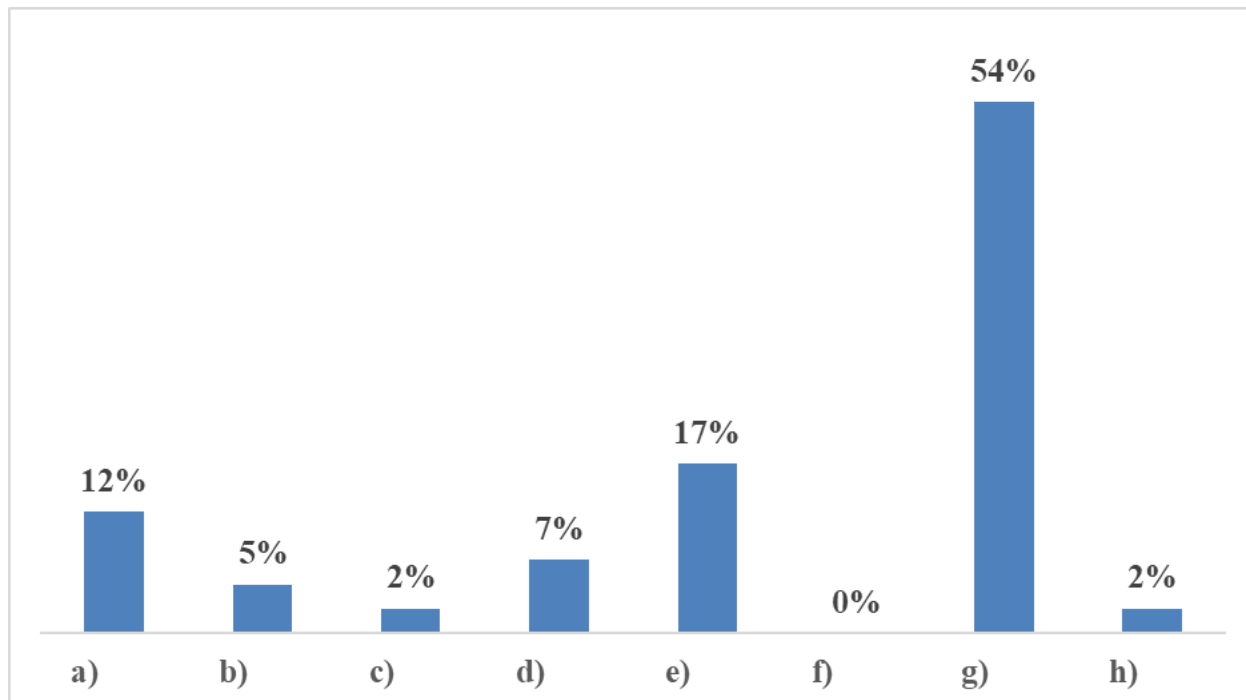
Образование:



Община:



Представител на заинтересованата страна



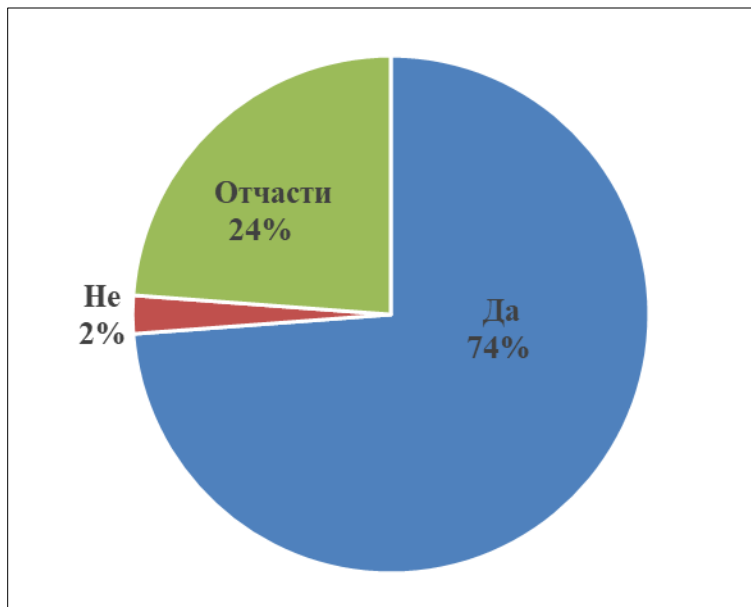
- a) Земеделски производител, физическо лице
- b) Земеделски производител, ЕТ или юридическо лице
- c) Друг вид производство, несвързано със земеделието
- d) Услуги, търговия, транспорт, туризъм и др.
- e) Граждански сектор, НПО, читалище
- f) Свободна професия (адвокат, лекар, артист, журналист и др.)
- g) Представител на общината, администрацията или бюджетна организация
- h) Здравеопазване, образование

Въпроси

1. Според вас, актуални ли са и сега приоритетите и целите на Стратегията за ВОМР, отговарят ли все още на нуждите и потенциала на територията?

Първият въпрос е препоръчан в Наръчника за оценка на ВОМР (2018 г.), изработен за МИГ и МИРГ от Земеделската комисия на ЕК, като идеята е такъв въпрос да бъде задаван всяка година от прилагането на Стратегиите. Идеята е да се „свери часовника“ с актуалните процеси, които се развиват на дадена територия и промените, които настъпват под влияние на различни външни фактори. Особено в края на програмния Период, когато са минали над 6 години от началото на прилагането, предстои изработването на нова СВОМР, а и се случват непредвидени събития (война, инфлация, криза с цените на енергията и т.н.), подобно проучване на мненията на местните хора е изключително необходимо. В анкетата въпросът е разделен между трите приоритета на Стратегията.

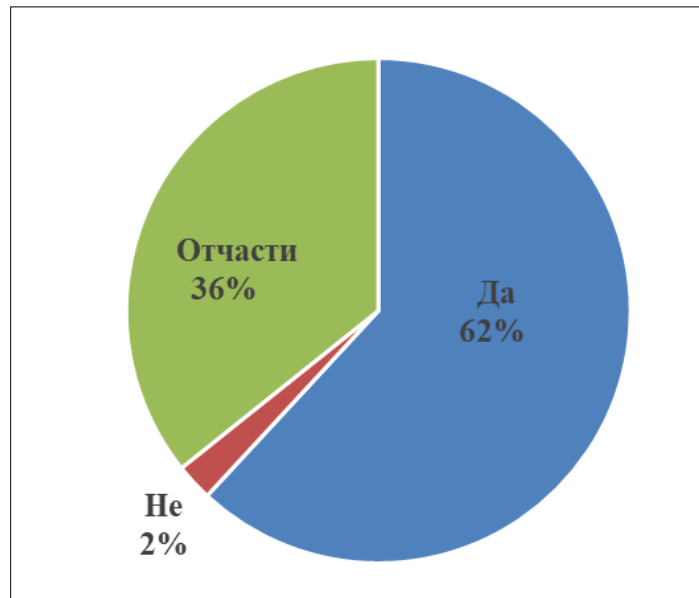
Приоритет 1: Повишаване на ефективността и производителността на малките и средни селски стопанства чрез модернизация и разнообразяване към неземеделски дейности



Както се вижда от отговорите, по-голямата част от анкетираните (74%) смятат, че Приоритетът все още отразява изцяло потенциала и нуждите на територията. Тъй като в него са включени мерките по ПРСР (4.1, 4.2 и 6.4), които са за подпомагане на икономиката и

съдейки по икономическите резултати на територията, стопанствата и предприятията все още обективно имат нужда от допълнително подпомагане чрез европейските проекти. Все пак около една четвърт от отговарящите (24%) смятат, че Приоритет 1 само отчасти е актуален. Вероятно това се дължи на проблемите със забавянето на подобрението на проектите по 4.1 и 6.4 и прекратените договори, както и с недостатъчния интерес по мярка 4.2. Не трябва да се забравя, че респондентите оценяват не толкова нуждите на територията, а как те са отразени в СВОМР. Т.е. такива проекти са необходими, но съмнението е как те ще бъдат реализирани точно чрез Стратегията. Само 2% са отговорили отрицателно.

Приоритет 2: Подобряване на условията на живот чрез развитие на техническата инфраструктура и опазване на околната среда



За Приоритет 2 мненията са разделени в по-голяма степен – 62% са казали, че той отговаря категорично на нуждите и потенциала на територията за развитие, но над една трета (36%) смятат, че отговаря само отчасти. Това е съвсем обяснимо, тъй като в този Приоритет, освен мерките на общините (7.2 и 7.5), които са с видими резултати за цялото население, е включена и мярката по ОПОС. Както се каза, тя има изключително благоприятно въздействие върху подобряването средата за живеене, но в много дългосрочен план. Всеобщото мнение е, че такива проекти не влияят пряко върху развитието, техният резултат е забележим само за експертите, информираността относно полезността на опазване на биоразнообразието принципно е ниска в цялата страна, въпреки проведените кампании, не

се вижда връзката между опазването на природата и качеството на живот на хората. Тъй като на местна основа няма и достатъчно капацитет за прилагането на подобни мерки, те се приемат като нещо „външно“ към ежедневието, оценката на общността за тях не е и особено висока. Вече се спомена и това, че УО на Програмата вече отчита, че подобна мярка е твърде специфична да се прилага на местна основа, затова в следващия Програмен период ще се заложи на информационните кампании за повишаване осведомеността на населението по тези въпроси.

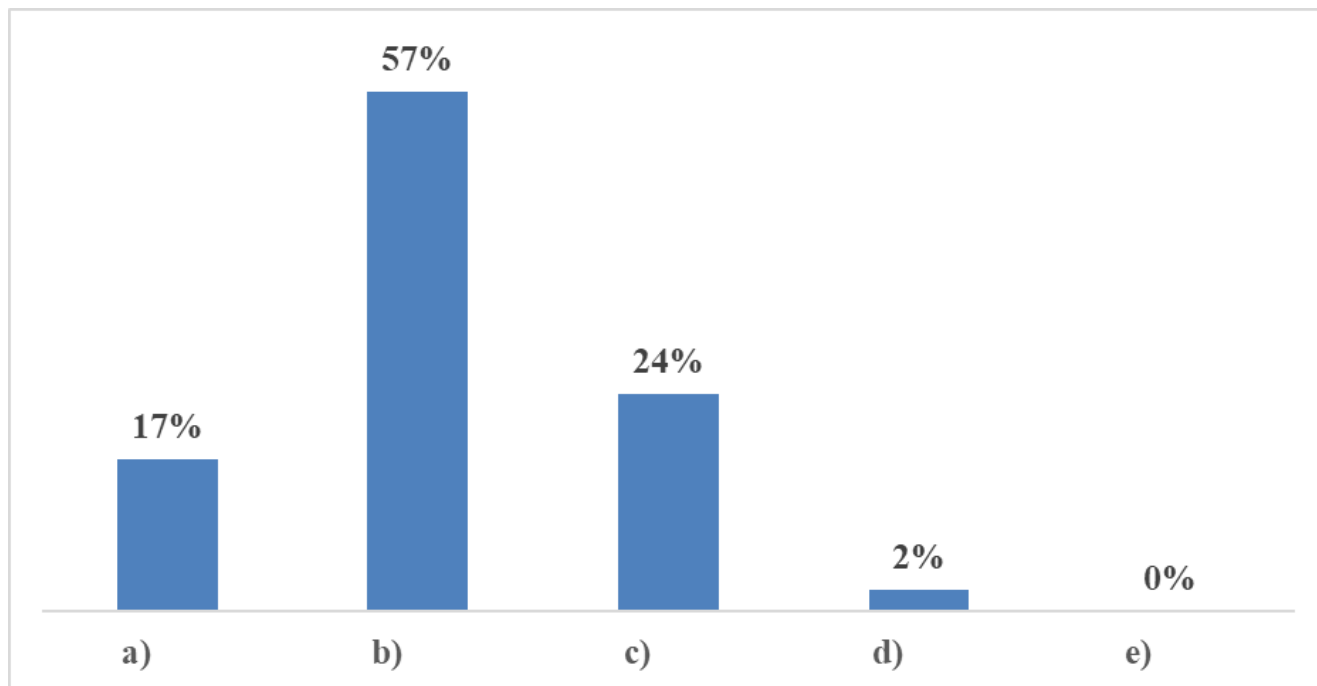
Приоритет 3: Създаване на условия за икономически растеж и развитие на работната сила на местния пазар на труда



По третия Приоритет прави впечатление, че отрицателните оценки са малко повече (5%), като отново към една четвърт от респондентите (24%) смята, че той отговаря на нуждите на територията. Все пак по-голямата част (71%) от отговорилите са казали, че той е актуален. Приоритетът се реализира по мярката на ОПИК, както и чрез мярка 1.3 за обучение, по която няма кандидати. Въпреки че проектите по ОПИК са изключително успешни, договорите са сключени бързо и вече изпълнени, създадени са работни места, т.е. ефектите са видими, съмненията тук са по-скоро от условията, които предлага Програмата през новия Програмен период и новите направления на ПКПП. Т.е. хората казват – да, нуждите на предприятията от подпомагане ги има, но не сме сигурни, че предвидената помощ за тях е адекватна на местните условия.

2.Как преценявате развитието на територията като следствие от прилагането на Стратегията за ВОМР?

Вторият въпрос също се препоръчва да се задава ежегодно на местната общност, тъй като някои от реализираните проекти имат незабавен ефект, но други изискват по-дълго време, за да се усетят резултатите и да се оценят положително. Освен това, намеренията може да се различават от получените на практика въздействия, очакванията винаги са по-големи.



- a) Изцяло положително – всички сфери, набелязани в Стратегията – икономика, социално развитие, инфраструктура и околна среда се подобряват
- b) По-скоро положително – реализират се добри проекти, но можеше да са повече и в по-разнообразни сфери
- c) Средно – някои неща се подобряват, но много други проблеми остават нерешени
- d) По-скоро отрицателно – и без Стратегията и МИГ територията щеше да има същото развитие
- e) Изцяло отрицателно – не намирам да има каквито и да било промени, нещата се влошават

Както се вижда, мнението за прилагането на СВОМР е изключително благоприятно – общо 74% оценяват положително развитието на територията. 17% от тях дават изцяло положително мнение – според тях, всички сфери, набелязани в Стратегията са се подобрили. 57% са казали, че по СВОМР се реализират добри проекти, но може да са повече и в по-

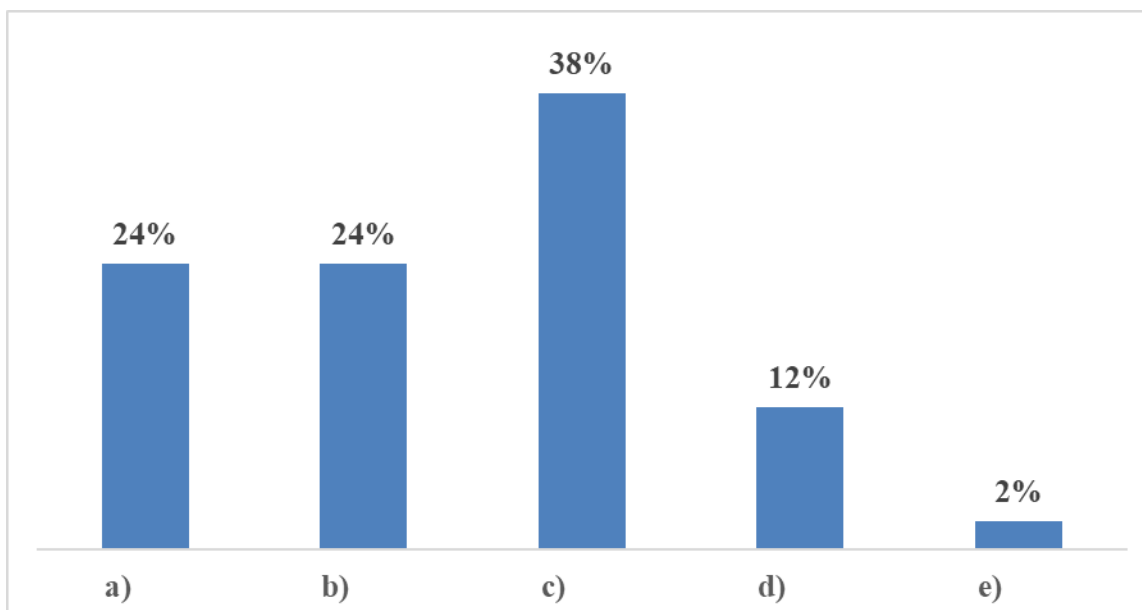
разнообразни сфери. Това е съвсем обективно, но не трябва да се забравя, че разнообразието от проекти не зависи само от МИГ, но и от активността на бенефициентите, както и от техните възможности (например в сферата на услугите, малките фирми изпитват трудности при съфинансирането, а сред земеделските производители предприемаческата активност е ниска и не им се занимава с инвестиции, предпочитат се директните плащания и т.н.). Други 24% от анкетираните дават средна оценка на промените вследствие прилагането на СВОМР – някои неща се подобряват, но много други проблеми остават нерешени. Това също отговаря на фактите, като тук трябва да се има предвид, че много от проблемите няма как да се решат само чрез Стратегията на МИГ и изискват по-комплексен подход, както и е необходимо по-дълго време, извън рамките на един Програмен период. Също трябва да се вземат под внимание и външните фактори, които често пораждат нови проблеми, както и задълбочават старите, което също няма как да бъде решено само на местна основа (например цените на енергията са глобален проблем).

По отношение разнообразието на проекти, има значение и това, че макар Стратегията да е многофондова, на практика само две от програмите са достъпни за малките бенефициенти – ПРСР и ОПИК, мярката на ОПОС, както вече се отбеляза, е само за тесен кръг експерти. Очевидно са необходими повече проекти, свързани с услугите, вкл. здравеопазване и образование, с туризма, с подобряване на публичната инфраструктура, такива за уязвимите групи, опазване на околната среда, но на разбираемо ниво, проекти с повече работни места, вкл. и субсидирана заетост, по-разнообразни проекти за бизнеса. Това трябва да се вземе под внимание при програмирането на следващата Стратегия, но все пак зависи и от условията, които ще поставят различните програми и от активността на бенефициентите.

Все пак, оценката за прилагането на СВОМР е много добра, тъй като само 2% считат, че промените се случват независимо от прилагането на мерките, а нито един от анкетираните не е отговорил, че развитието на територията се влошава.

3. Създаде ли Стратегията за ВОМР нов подход за решаване на местните проблеми?

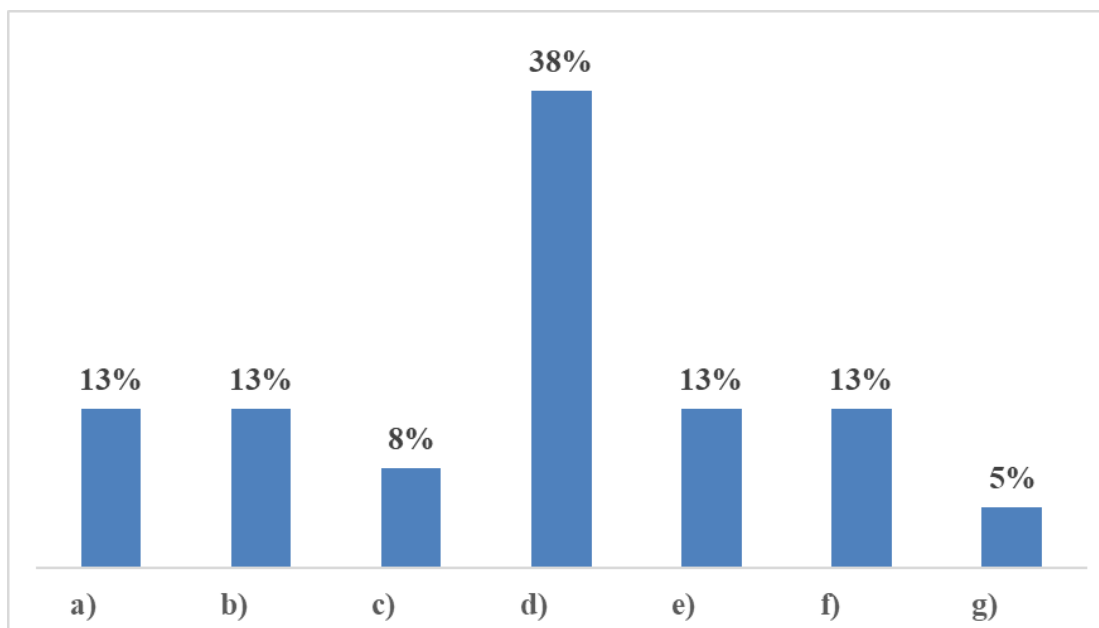
Този въпрос също е препоръчан в насоките на ЕК, тъй като непряко оценява самия подход ВОМР, а не само Стратегията. Той мери разбирането на местната общност за разликата между централизирания подход и подхода „отдолу-нагоре“.



- a) Да, защото в съставянето и прилагането ѝ участват много от местните хора
- b) Да, чрез Стратегията се предлагат решения, които иначе не биха се реализирали
- c) По-скоро да, защото по-лесно се подават проекти пред местна организация
- d) По-скоро не, МИГ е просто още един административен орган, заедно с общината
- e) Не мога да преценя, нямам информация какво представлява ВОМР и МИГ

От отговорите личи, че оценките са разнообразни, но като общо анкетираните смятат, че СВОМР е нов подход за решаване на местните проблеми. Най-много от респондентите (38%) виждат новото в това, че по-лесно се подават проекти пред местна организация, каквато е МИГ. Трябва да се припомни, че това наистина е едно от основните предимства на ВОМР – местните хора имат повече доверие на местните експерти. 24% отбелязват, че в съставянето на СВОМР участват повече заинтересованите страни – в съставянето участват много хора, т.е. подходът е именно „отдолу нагоре“. Други 24% са отговорили, че Стратегията предлага решения, които не биха се реализирали по друг начин. Все пак 12%, което не е малко, приемат МИГ като вид административен орган, а не като изразител на техните интереси, което подсказва необходимост от повишаване на доверието.

4.Кои от проектите по СВОМР допринасят най-много за развитието на територията?

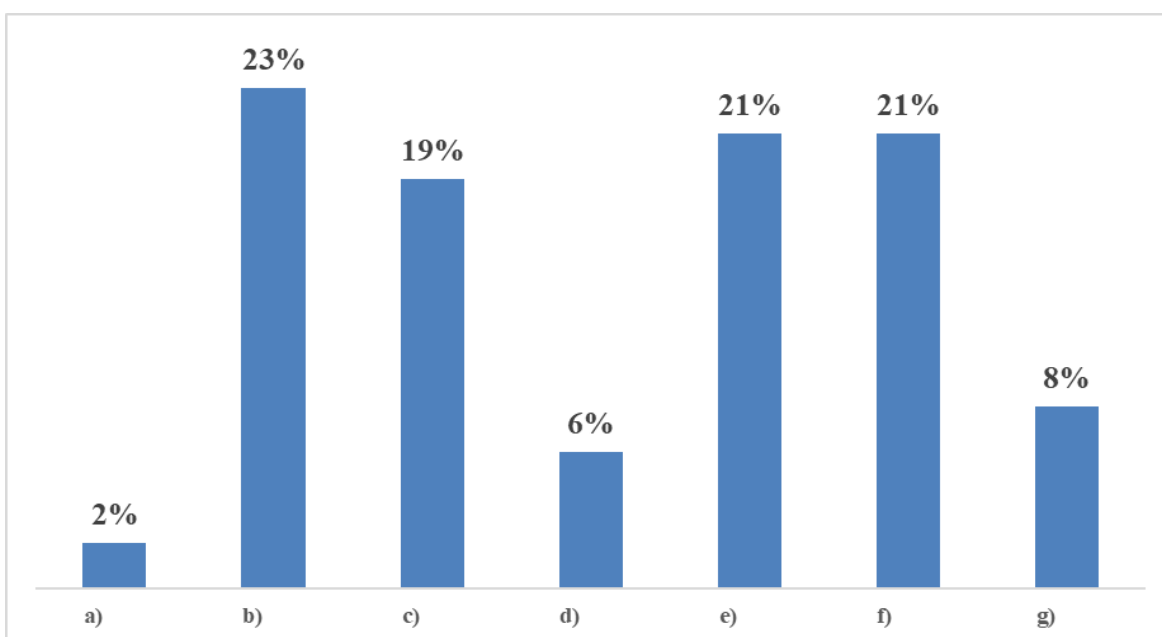


- a) Проектите, свързани с модернизация на земеделските стопанства и преработката на храни
- b) Проектите за разнообразяване на местния бизнес и подобряване на услугите
- c) Проектите за подпомагане и повишаване конкурентоспособността на малките и средни предприятия извън земеделието
- d) Проектите свързани с ремонт на инфраструктурата и благоустройство на населените места – улици, площади, училища, спортни и детски площадки
- e) Проектите, свързани с развитието на туризма
- f) Проектите за опазване на биоразнообразието и околната среда, залесяването
- g) Проектите за обучение

Този въпрос е общ, като също оценява заложените в СВОМР приоритети и мерки, но отразява по кои от тях вече има видими резултати. Естествено, най-голям дял от 38% заемат отговорите, че се благоустрояват населените места - ремонт на улици и площади, изграждане на нови детски и спортни площадки, ремонтират се училищата и читалищата. Тези мнения са съвсем обясними, тъй като работата по проектите на общините (не само по СВОМР) се вижда от всички, както и облагодетелства голяма част от населението. Проектите за бизнеса допринасят за развитието общо според 34% от анкетираните - по 13% за земеделието и за разнообразяване на икономиката и 8% за проектите на МСП по ОПИК. Резултатите от подпомагането на стопанствата и предприятията не се усещат толкова пряко от всички, но все пак хората знаят, че по проектите се обновяват материалните активи и

съответно това трябва да доведе до общо оживяване на икономиката, както и такова оживяване действително има в последните години и се оценява, че това донякъде се дължи и на СВОМР. Проектите, свързани с развитие на туризма са полезни според 13% от отговарящите, а тези за опазване на околната среда също са събрали 13%. Само 5% смятат, че са полезни проектите за обучение, като това вероятно е отговор по принцип, тъй като такива все още няма. Иначе, повишаването на квалификацията, знанията и уменията на производителите, безспорно са изключително важни.

5. Вие лично каква полза имате от реализирането на Стратегията за ВОМР?



- a) Реализирах проект, за който иначе нямаше да имам средства и да се справя сам
- b) Научих много неща за европейските програми и фондове, както и за това как се кандидатства и как се осъществяват проекти, без да имам такъв
- c) Научих много неща в моята професионална сфера, които не знаех досега
- d) Участвах активно в срещите и събитията на МИГ и осъществих успешни контакти, полезни за моя бизнес/професионална реализация, вкл. с властите и администрацията
- e) Участвах активно в срещите и събитията на МИГ и създадох нови приятелства, научих какво е да се работи в екип и заедно с другите, повиших социалните си умения и контакти
- f) Разбрах, че мога да имам мнение по местните проблеми и да участвам във взимането на решения по всякакви обществени въпроси
- g) Не мисля, че имам каквато и да е лична полза

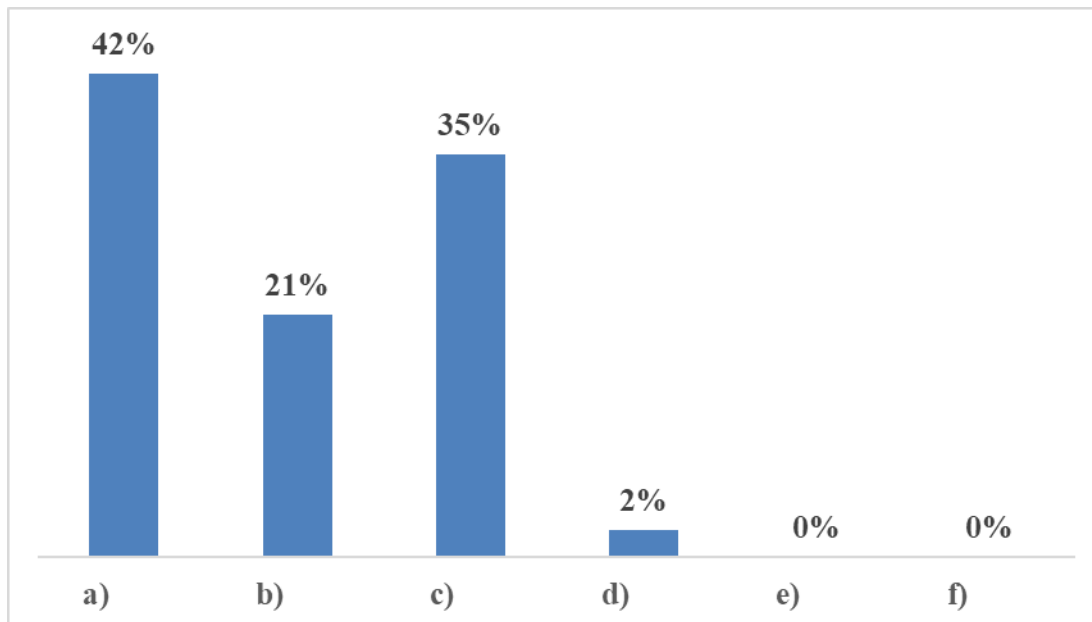
Този въпрос също трябва да се задава регулярно през годините, тъй като ако предишните са свързани с наблюдения от страни и обща оценка на СВОМР, то тук може да се придобие представа как всеки жител на територията е засегнат лично от прилагането на подхода, има ли лична полза, наблюдава ли се промяна в мисленето и нагласата, което е и част от добавената стойност на ВОМР. Отново, както и в предишни години, голяма част от анкетираните (23%) виждат ползата за себе си в повишаването на осведомеността им за европейските програми и фондове, механизмите за кандидатстване и финансиране, без да са подавали проекти. Както неведнъж е отбелязвано, по-голямата информираност е сред първите преки ефекти от прилагането на СВОМР. Хората, които са подали проекти са много малко сред участниците в анкетата - едва 2%, но е важно, че са казали, че без СВОМР едва ли биха успели да модернизират предприятието или стопанството си. В повишаването на осведомеността в собствената им професионална сфера са видели ползата 19%.

21% от запитаните отговарят, че чрез участията си в събитията на МИГ са създали нови контакти и са се научили да работят в екип, а други 6% виждат полза от участието си в тези събития поради създаването на професионални връзки, вкл. и връзки с администрацията и бизнес контакти. Създаването на мрежи между участниците и заинтересованите страни също е част от добавената стойност на ВОМР.

Доста висок дял от респондентите (21%) са изразили мнението, че чрез подхода ВОМР се чувстват овластени и могат да изразяват мненията си по всякакви проблеми и да участват във взимането на решения за бъдещото развитие на територията. Това е изключително важно, тъй като е същността на принципа „отдолу-нагоре“ – местните общности сами да решават съдбата си. Макар че този принцип е сред най-важните, подобно усещане се постига трудно и за много дълъг период от време. Отговорът определя и доверието към МИГ като представител и изразител на тази обща гражданска ангажираност и воля.

Именно с оценка на работата на МИГ са свързани и следващите два въпроса.

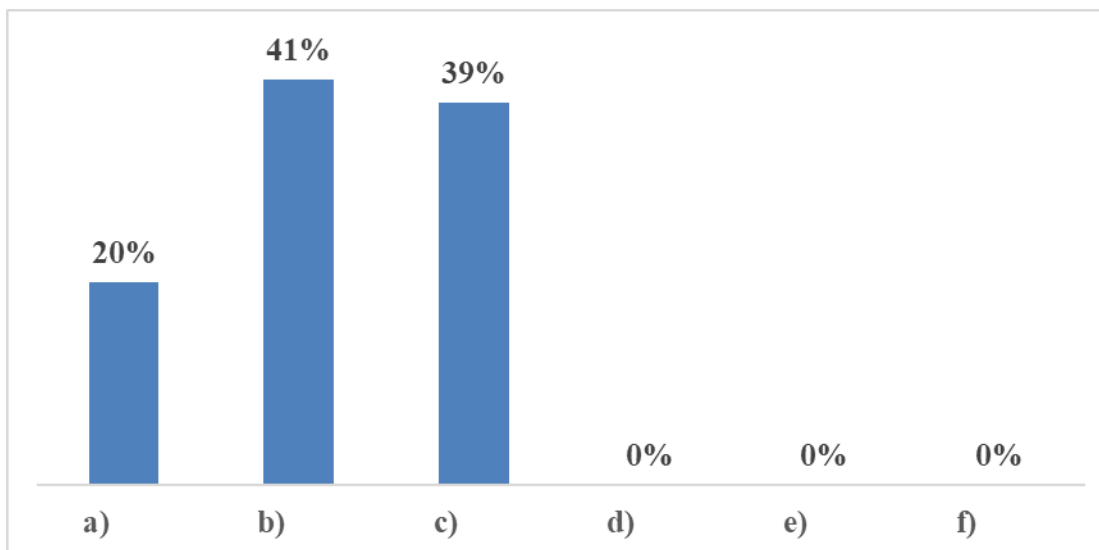
6. Как оценявате работата на МИГ по отношение на приема и одобрение на проекти?



- a) Отлично, екипът работи професионално и спазва всички правила
- b) Много добре, но могат да обясняват повече неща и да помагат повече при кандидатстване
- c) Добре, но може да са по-активни по отношение на новите неща, които се въвеждат непрекъснато и контактите с администрацията
- d) Средно, изпълняват само преките си задължения и не оказват съдействие извън тях
- e) Негативно, кандидатите могат да се оправят и без тях
- f) Нито добре, нито лошо, защото нямам информация

Първият въпрос е свързан с оценката на МИГ по управление и пряко прилагане на Стратегията. Както се вижда от графиката, тази оценка е предимно положителна. Много голяма част от анкетираните (42%) дават на МИГ отлична оценка и казват, че екипът работи професионално и спазва всички правила. 21% е събрал отговорът, че екипът работи много добре, но хората са очаквали да им се оказва повече помощ при кандидатстването и подготовката на проектите. Други 35% от отговарящите смятат, че МИГ работи добре, но е необходимо да има повече активност по отношение на новите неща и изисквания по проектите, които се въвеждат непрекъснато и контактите с администрацията. Трябва да се отбележи, че подобни действия не зависят само от експертите, но и от самата администрация, от която идват указанията и която следва също да е активна, но е известно, че в повечето случаи именно на централно ниво възникват повечето проблеми.

7. Как оценявате работата на МИГ по отношение на публичността, събитията, срещите, обсъжданията?

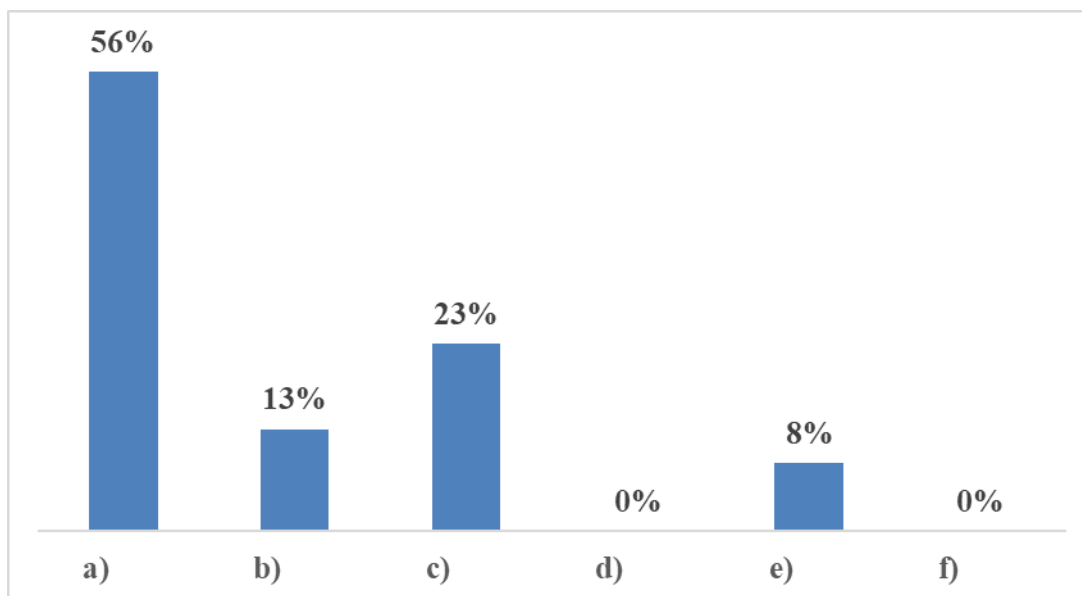


- a) Отлично, информационните срещи и събитията са добре организирани, присъстват много хора и са изключително полезни за всички
- b) Много добре, но събитията трябва да са много повече и по-разнообразни като теми
- c) Добре, но има какво още да се желае по отношение на масовото участие и заинтересоваността, мотивацията на хората и полезността
- d) Средно, понякога са полезни, понякога са само за „отбиване на номера“
- e) Негативно, организацията не е добра, не се обявяват достатъчно публично, присъстват едни и същи хора
- f) Нито добре, нито лошо, защото нямам информация

И при отговорите на този въпрос за популяризирането на СВОМР оценките са положителни, като клонят повече към много добри, а не към отлични, както при предишния. Само 20% от анкетираните дават отлична оценка, а 41% са сложили много добра, като смятат, че събитията трябва да са много повече и по-разнообразни като теми. Други 39% са оценили работата по популяризиране като добра, но са казали, че има какво още да се желае по отношение на масовото участие и заинтересоваността, мотивацията на хората и полезността. Необходимо е да се отбележи, че за по-малкото събития през последните години, причината е в ограниченията на пандемията, както и в това, че на екипа на МИГ през 2023 г. се налага едновременно да прилагат старата СВОМР и да изготвят нова, което увеличава прекомерно натовареността. Все пак проведените от МИГ напоследък конкурси и празници са извън прякото прилагане на подхода и са стъпка към по-голяма ангажираност към местния живот.

8. Според вас какъв е най-големият проблем при кандидатстването с проекти по Стратегията?

Този въпрос също е вид „свервяване на часовника“ с потенциалните бенефициенти и заинтересовани страни, тъй като във времето възникват различни проблеми в най-важната работа на МИГ – приемът и одобрение на проекти, често по независещи от екипа обстоятелства. Активността на бенефициентите също зависи от много фактори и може да допринесе или да попречи за прилагането на СВОМР.



- a) Осигуряване на средства за съфинансиране на проектите
- b) Неясноти в самите програми, ограничените допустими дейности и сложните изисквания към бенефициентите
- c) Многото документи, които се попълват при кандидатстване, излишна бюрокрация за много неща
- d) МИГ не разясняват ясно мерките, дейностите и критериите за одобрение на проектите и не помагат достатъчно при подготовка на документите
- e) Времето за одобрение на проектите от централната администрация
- f) Лоша комуникация или липса на такава между бенефициентите и администрацията на всички нива

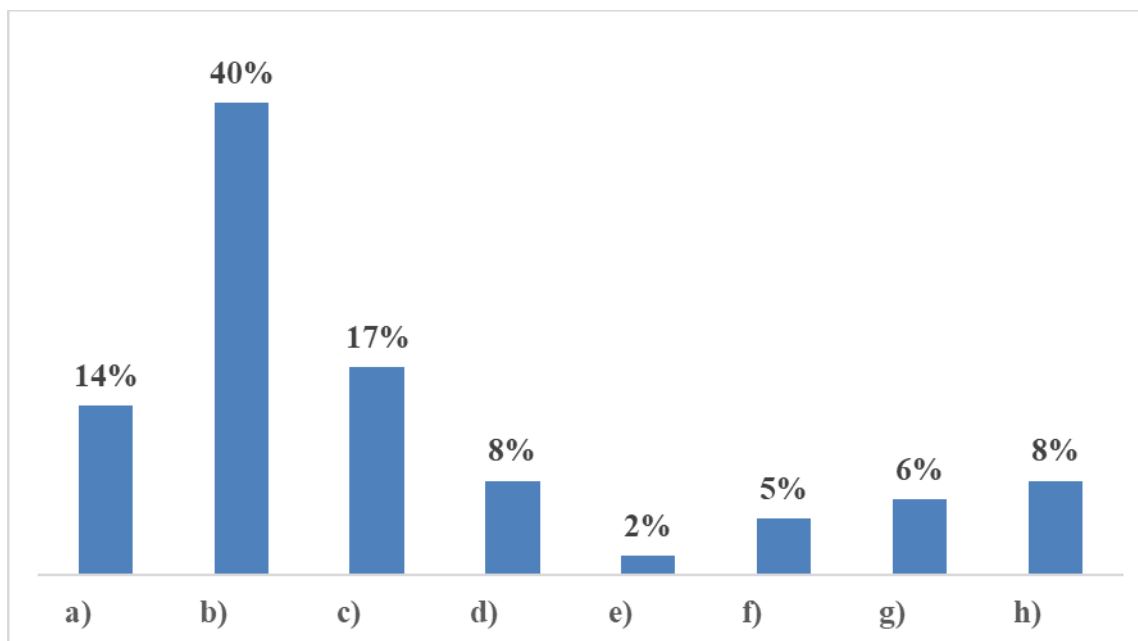
Тук, както във времето, така и при повечето МИГ, основният проблем е неизменен и постоянен – липсата на собствени средства за съфинансиране на проектите. Този отговор е избран от 56% от анкетираните. Това е и основната спирачка пред кандидатстването по малките бизнес проекти, тъй като набавянето на допълнителни средства обикновено е голям

проблем. Обикновено тези, които кандидатстват по проекти не разполагат с достатъчно капитал сами да обновяват стопанствата и предприятията си, а проблемът с кредитирането у нас е известен. Забавянето на одобрението на проектите по ПРСР от страна на ДФЗ допринася за проблема – финансовото планиране е едно, а когато чакането се проточи няколко години, сметките изобщо не излизат. От друга страна, принципът на програмите е да се подпомагат жизнеспособни предприятия от различните сектори и с потенциал за растеж – т.е. все пак с възможности да осигурят допълнителни инвестиции, а не да разчитат само на БФП. Проблемът обаче остава актуален и ще става все по-видим, тъй като в новите програми обемът на подпомагане намалява, предвидени са и финансови инструменти (кредитиране) по някои от мерките, което обаче е неясно и непосилно за по-малките фирми в селските райони.

Вторият проблем, посочен в отговорите е свързан с прекомерната бюрокрация и многото документи, които се изискват от бенефициентите, като събира 23%. Както вече се каза в началото на анализа, изискванията към големите бенефициенти на национални приеми и към малките по ВОМР са едни и същи, дори понякога има допълнителни условия, което е основна пречка пред прилагането на подхода въобще и на национално ниво. 13% посочват като проблем неяснотите в самите програми, което се потвърждава от непрекъснато сменящите се указания на УО, особено в началото на периода и най-вече по някои от програмите, което се отразява и на тяхното усвояване. За съжаление, в началото на този Програмен период се наблюдава същия хаос, а неяснотите стават още по-големи, поради липсата на тълкуване и указания от страна на различните УО. Също се потвърждава и забавянето на проектите по ПРСР от страна на администрацията, избрано като отговор от 8%. Видимо, проблемите на бенефициентите не са на местно ниво, нито са предизвикани от работата на МИГ, а са изцяло създадени от лошото планиране и администриране на ниво УО и министерства.

Последният въпрос в анкетата е свързан донякъде с планирането на новата Стратегия за ВОМР, която е в процес на съставяне и вероятно ще бъде променяна многократно именно поради горепосочената липса на указания. На територията е проведено отделно проучване за проблемите и потенциала, но все пак от време на време е добре да се актуализират основните проблеми, които остават нерешени.

9. Какви нерешени проблеми виждате за територията, въпреки прилагането на Стратегия за ВОМР?



- a) Няма достатъчно добри условия за малкия местен бизнес, не се привличат инвестиции, развива се предимно селското стопанство от големите фирми
- b) Няма достатъчно подходящи работни места за местните хора, особено за младите и образованите
- c) Доходите и заплатите са ниски, в селата се живее много бедно
- d) Условията за живеене продължават да са лоши – инфраструктура, пътища, канализация, липсват достатъчно места за култура, спорт и развлечения
- e) Социалните услуги, здравеопазването, образованието, както и битовите услуги не са на добро ниво
- f) Не се използват възможностите за туризъм, особено реката и запазената природа
- g) Трябва да се обяснява повече на хората и фирмите за ползите от опазване на околната среда, тъй като не са добре осведомени относно „зелените“ политики
- h) Предприемаческата активност и култура са ниски, както и участието в гражданското общество, хората не са научени сами да си решават проблемите

От отговорите следва да се прецени и в кои сфери усилията са имали благотворно въздействие и къде трябва да продължат и да се увеличат интервенциите. Мненията са разнопосочни, тъй като и проблемите са много. Безспорно най-голямата част от анкетираните – 40% виждат най-големия проблем в липсата на адекватни работни места за младите и образовани хора, което след себе си води допълнителни проблеми – миграция,

демографска криза, оттам се свива и икономиката се влошават условията за живот. 17% са избрали като отговор ниските доходи и бедността, което е свързано и с работните места. Тези два проблема са основни за всички селски райони и могат да се решат само с комплексни мерки – не само икономически, но и социални, подобряване средата и качеството на живот, т.е. една нова Стратегия следва да акцентира върху цялостното развитие и да бъде интегрирана и в плановете на общините. С липсата на условия за малкия бизнес свързват нерешените проблеми 14% от отговарящите, като и това е част от общото развитие, но все пак повече мерки за бизнеса явно са необходими.

Останалите отговори, макар да събират по-малки дялове също са много важни – 8% отбелязват, че условията за живеене и инфраструктурата трябва да се подобрят, а други 8% виждат проблем в ниската предприемаческа активност и в това, че хората по места не са научени сами да решават проблемите си. Необходимостта от повече „зелени“ политики, развитие на туризма и използване възможностите на река Дунав, както и подобряване на социалните услуги са посочени съответно от 6%, 5% и 2%. Всички тези мнения до голяма степен са отразени в СВОМР, но трябва да се вземат под внимание и при съставянето на новата Стратегия.

Като цяло може да се каже, че удовлетвореността на местната общност от прилагането на Стратегията за ВОМР на МИГ Белене-Никопол е много добра. Самата Стратегия е оценена положително от анкетиранияте, а нейните приоритети и мерки са сметнати за адекватни, актуални и отговарящи на нуждите и потенциала на територията. Работата на МИГ също е оценена от отлична до много добра във всички аспекти. Посочени са и някои проблеми на бенефициентите, както и различни фактори, които влияят на прилагането. Изключително важен е увеличаващият се дял на хората, които заявяват, че чрез подхода се чувстват овластени и имат участие във взимането на решения на местно ниво. Това може би е най-важната характеристика на самия подход ВОМР, както и показва повишено доверие към МИГ като изразител на местните интереси.